Edward Strikha

PARODEZY

ZOZENDROPIJA

AUTOEXECUTION

Edited by Yury Šerech

New York, 1955

едвард стріха

пародези
зозендропія
автоекзекуція

Copyright by Oksana Saporowska
New York, 1955

Редакція Юрія Шереха
Обкладинка й оформлення
Якова Гніздовського
„Слово", Нью-Йорк, 1955

PRINTED BY EAST SIDE PRESS, 71 EAST 7TH STREET, NEW YORK, N. Y.

МАКСИМУМ ВИМАГАЄМО — БЕЗЛІЧ ДАМО!

Критики й читачі ще й досі носяться з писаною торбою сантиментальної поезії. Не помічають вони, що, після щоденної дози такої поезії, у них перестає травити шлунок і починається мігрень.

Радянські естети псують молодих поетів. Вже зіпсували багатьох.

І знову треба комусь орудувати біля електричного вентилятора, бо хутко нічим буде дихати. Тому лише вітати можна когорти „Нової Генерації", що взялися до цього діла на нашому літературному фронті.

Нашим гаслом повинно бути:

— Максимум вимагаємо — безліч дамо!

Нехай же пристають до цього гасла молоді письменники,

поети,

артисти,

малярі!

У нас безліч можливостей, здоров'я, моці, сміху, радости, краси. Ми можемо дати:

— Ясність у голові, легкість у голові. Ми виметемо з голів сміття сантиментальної поезії.

Як ми цього досягнемо? — А от:

— Коли людина старої культури прочитає вірші М. Семенка або мої, то починає почувати себе наче тіль-тіль народилась, зідхає легко, як той пароплав, що з нього викинуто за борта зайвий баласт.

Слухайте і розумійте!

Коли я показав у кафе Латинського кварталу Семенків „Кобзар"), то всесвітні футуристи танцювали від радости.*

А коли я прочитав їм французькою мовою Семенків вірш:

Понеділок
Вівторок
Середа
Четвер
П'ятниця
Субота
Неділя, —

то всі вони зрозуміли, всім стало ясно, що тепер можна жити, що є місце на землі для нових героїв, для нових шукань, для нових пісень.

Але п-і-с-е-н-ь нам не треба.

Голосномовці на майданах Всесвіту будуть виголошувати могутні звуки наших радіотез.

Ми дамо масам щастя!

(Семенко! Обіймаю тебе і цілую свої ноги від радости, що хутко будемо знайомі!)

А чого ж ви вимагаєте? — спитають у нас естети. З радістю задовольняємо вашу цікавість. Ми вимагаємо:

---

*) *Примітки див. в кінці книги.*

*— Щоб усі ми були безсмертні *).*

— Щоб на площі Рози Люксембург було поставлено пам'ятника М. Семенкові — ще за життя.

— Щоб „Партвивіску" Едварда Стріхи було прибито до будинку ВУЦВИК'у.

Нехай зійдуться люди, нехай подивляться вони, нехай зрозуміють свою радість, нехай забудуть:

хто се, хто се
рве на собі коси...

Ми вимагаємо радости.

Радісної поезії, радісної прози, радісних читачів!

І статті треба писати коротко й радісно. Критики та профи від літератури можуть узяти оцю мою статтю за зразок короткого й радісного писання.

Ті, що не позбігаються на „перехресну станцію", — зникнуть.

Гео Коляда не прислав своїх поезій до „Нової Генерації" тому, що заваплітувався, попав у лабети таких естетів, як Буровій-Хвильовий.

...очі — ночі...

У Харкові — Хвильовий, у Москві — Буровій. Вони на ножах тому, що ніколи не зрозуміють наших бажань, наших досягнень.

Он угорі летить птиця. Їй легко летіти. Отак мені легко писати радіотези та радіопрозу.

**) Не Ви, а Ми!*

І радісна війна буде проти старого світу, коли в лавах червоного війська будуть отакі співці, як ми.

Проти буржуазних газів ми випустимо аксесуари старої української поезії —

очі — ночі,
коси — роси . . .

Гази не витримають — развіються!
Тоді ми подамо радісний знак з радіостанції:

Allo!
Allo!
Allo!

Париж — Москва.

หลังจากนั้น

СОНЕТ

Я десять літ блукаю на чужині,
Пенькам молюсь в чужих густих лісах,
І зважую тепер на терезах:
Чи що зробив, чи дав я Україні?

Мороз, тайґа, озера та кайдани,
Сніги, тюрма, цюпаси та Сибір
Вразили серце юнака без мір,
Лишили на душі криваві рани.

Але я скрізь угадую Зозу,
В уяві скрізь горять мої жоржини —
В снігових пролежнях і на шипшині, —

Ніщо не витисне з очей сльозу,
Бо я закоханий: люблю машини
І славлю виноградную лозу.

П. ТИЧИНА

Я — Дух, я — Бог, я — Саваоф!
Космічні грамофони
Мені наярюють: тьох! тьох! —
Танцюють всі пляфони.

Я був — не Я, не Ви, Ніхто.
Навколо грубі люди,
А на мені — святий хітон,
В епітрахилі груди.

Прокинувся у Вапліте:
Над мною, підо мною
Мовчить Нетеча, не тече
Ритмічною рікою.

Картоплю Чисту не доїв:
Акордились пляфони.
Навіки я свої завів
Космічні Грамофони.

АВТОПОРТРЕТ

Як
На шкапу
З хмародряпу
Дивитись униз,
То
„кобила як кобила" —
Лежить
Наче
Міст.

А коли
ізнизу
вгору
Поліцук на мене гляне
З точки зору комашні, —
Не побачить він нічого,
Лиш одні
Огні,
Огні!

Всім
по
е

там
дарма світить
Згори сонце — геній мій.
Але
Далі,
Бо попалить.
Піднесуться нехай рівні —
Золоті
Мої
Мандрівні
Семенко
та
Шкурупій!

ЗОЗЕ

Зозе, зе-зе
etc.
Маро моя,
Морів мара,
Зозе!

По телефону
співає сніг:
Зозе, Зозе!
Разки внизу
Морозу зу:
Зозе, Зозе!

Замерзне небо
бо
бо
бо . . .
А серце не замерзне.

Я в виріях радіотез
ез - ез - езе,
Моя Зозе.

НА ХВИЛІ 3000 МЕТРІВ

Allo!
Allo!
Allo!
Гукає Едвард:
— Семенко!
В цей момент
Я
коханку
свою,
Золотую Зозе,
Цілую:
в зуби,
в перса
etc . . .

Чи
ти
Відчуваєш
щонебудь,
Михайль?

ПОРНОГРАФІЗА

Зуве зеро,
моро
зиво
ковтало
в ро...
Жане жабо,
жарено жаб
жуїро пах...
Ха - ха!
Хо - хо!
На
килим
милим
вино
й
град!
В ротале тане
сік зуброно.
За келех — келех!
(Аш два О)
Кишмиш ми
Грон за ґроно!
Це юнь: зе - зе...
Це п'юнь за юнь!
Цім, цім, цувайль...
Куди, козе?
Нехай Михайль
тебе кохайль,
а я — Зозе!...

МАРШ „НОВОЇ ГЕНЕРАЦІЇ"

Ми
структуєм стецтво,
стецтво!
Деструктуєм
ми
мистецтво!
Ізмом, ізмом,
Тактилізмом
зліквідуєм песимізми!
Ми
мистецтво деструктуєм!
Стецтво, стецтво
ми
структуєм!
Бан
бан
бан
бан
бан
бан
бан!
Це —
радіо - барабан
нас веде
на
інтер - бан!

РРРЕВОЛЮЦІЯ

РРРеволюцію
писати
трррeба
З трьома ррри — ррри!
Щоб гурррикан
ррревів
з ерррeба
й ррревли вітррри!

Візьміть ви слово вітер,
одкиньте ер, —
і стане царський Вітте,
що вже давно помер.

Тепер зробіть те саме
зі словом революція
й одразу бридко стане:
солодка еволюція...

РРРеволюцію
писати
трррeба
З трьома ррри — ррри!
Щоб гурррикан
ррревів
з ерррeба
й ррревли вітрррри!

ПАРТВИВІСКА

Зробіть мені квиток партійний:
Навдовжки — кілометр,
Навширшки — кілометр!
І напишіть червоним на вогні:
Це — Стріха Едвард —
рядовий
загонів геніяльних
геній!
Напишіть:
Він сліз не має,
Цей Едвард,
А кров — барилами,
Пожежами — вогонь
у
собі
носить.
Напишіть:
Письменство він врятує
Від Хвильових,
Тичин
і
Рильських,
Політику — від Чемберленів,
Поезію — від солов'їв.

СЕКТОР
ЛІТКОНТ-
РОЛЮ..

14

У. С. Р. Р.
НАРОДНІЙ КОМІСАРІЯТ ОСВІТИ
„НАРКОМОС"

Харків, вул. Артема № 29
Телефон 65-16

ДО
КОГО

ДО ВИД-ВА "ЛІТЕРАТУРА Й
МИСТЕЦТВО".

Вул. В-Академ. № 5
80107 - 27/XI-30

Повертаючи при цьому книжку Едварда СТРІХИ "ПАРОДЕЗИ", Сектор Літконтролю рекомендує видавництву не видавати її.

ЗАВ.СЕКТОРУ ЛІТКОНТРОЛЮ
/Калужний/

Напишіть:
Він там співа — де бій,
Сміється там — де жах,
Сумує там — де европенки,
Радіє там — де Шкурупій,
Регоче разом із Семенком.
І
напишіть:
Умре він радо
За владу рад Всесвітню.
І смерть
І сміх . . .
Так напишіть
Червоним на вогні
Партвивіски — квитка
И поставте
На майдані —
Усім
на
радість.

„ПЛЮЙТИСЯ РАЙДУГАМИ В ДАХ"

Плюйтеся райдугами в дах!
Наплюйте повний став:
Гео Коляда
Академіком став.
Плюйтеся райдугами в дах!
Наш Гео помер...
Тепер —
Не буде ковзалки слизької,
Не буде вулиці Тверської,
Локомотивів,
Ліхтарів,
Повій бульварних нафарбованих,
Динаміки,
Аеро-гасел,
Бензино-масел
І Дніпрельстанів індустріялізованих...
Еге...
Еге... о!
Тепер
Помер
Наш
Гео
Футурянович
І народивсь:

Григорій Ваплітянович . . .
Але:
Одкритий шлях до Дніпрельстану,
до ліфу,
мас
etc . . .
Як вадить стане
Від пахощів хахлацької Европи,
Від рушників,
Від кобзаря
І від волів, що возять копи
Від хвильової гей-величности,
Й досвітньої неграматичности, —
То маєш, Гео, рацію
Воскреснуть в „Новій Генерації"!

ТАНЦЮЙТЕ, ЧИТАЧІ!

... „Де ви взяли Едварда Стріху, такого талановитого поета, що сором бере?"
(Із листа т. С. Кононенка до редакції журналу „Нова Генерація").

Чи,
читачі, й ви
вирячите баньки
на мою
радіопоезію,
як товариш Кононенко на мою першу сторінку?

Слухачі
чи
нюхачі рож
ви,
чи роз,
чи як там вас роз...
розвішаєте вуха?
А мої радіозвуки
будуть
в такт
так
собі грюкать

у ваші барабанні плівки?
А ви
верзти
чортзнаксимум
розініціятивитесь
і десь
повістесь
шукати насолодового воску?
Стійте!
А то стрілятиму!
Слухайте!
Радійте!
П'янійте „в лоск":
Я весь у творчому екстазі·
Радійте до гомерезії,
Танцюйте на моєму Парнасі!
Регочіть від моєї поезії!
Ви
все
ще
гадаєте,
що поезія хахоньки?
Милозвучність та ніжна лірика?
А ви
бачили,
як стіну лобом малахольний?
Стояли
Перед найвищим вироком?
Чули оте скажене скерцо,
Коли пищить перерізане серце?
Їли арабську кашу?
Як же ж

та
й
як
на солодкоголосій лірі
красивим акордом
миломовити про гаракірі,
або про каторгу
та тюремну Парашу?
Стійте!
Роззявте рота!
Я засуну вам творчого пінцета
Й добуду у вас шлункового соку.
Дивіться!
Дивіться!
Дивіться пильно:
це вашого інтелекту причина...
А що ж
на своїй катеринці
може про нього Рильський
або
Тичина?
Ви чули на селі
лайку бабів?
Дві!
Тільки дві!
А на всю
округу
чути.
Так вони ж про свій
індивідуалізм,
а
я

за цілий світ,
за всіх людей
лаятись буду, —
як же вам мене не почути?
Я
раз
ригнув —
шлунок вивернуло аж —
і виплюнув евфонію та естетику.
А ви ще й досі любите
еклектиків,
ваплітиків
та неоклясиків?
Лазаря на їх вік досить:
будуть нашпиговувать одну струну.
А
я
контрапункт
заводжу —
на джазбанді вибандурюю про банд „Золоте Руно".
Отака
в мене
лірика.
А як тільки скажу слово вам:
Б-о-р-о-т-ь-б-а-!
так всім миршавим мрійникам
місця
на землі,
де б заховатись,
чортма!
Моя краса могутня!

Дикунська!
Краса переможців-варварів!
Антена — моя лютня!
А моя
музика
голосніша за Ваґнерову!
Мої радіотези
на покосах Всесвіту —
до Чумацького шляху аж —
пасуться планетами-вівцями.
А образи мої та словолези
на тисячу аж
дрібниць
розмінюються,
як на копійки радянські червінці.
А
як
сфабрикована
моя
голова!
Тисячі тисяч
років,
культур,
народів
вона зберегла!
Я одрубую голову цю,
кладу на золотий піднос,
підношу до Ідеї Всесвітньої Революції
і говорю з паризьким прононсом:
— Кохана!
На!

Читачі,
слухачі
чи
нюхачі рож,
чи роз,
чи як там вас роз...
Розрадійтесь аж до ез - ез:
регочіть від моїх радіотез!
Танцюйте!
Танцюйте!
Але:
виключно радіогопакез!

БУДУЙТЕ РАДІОСТАНЦІЇ!

Селяни всіх сел!
Сьогодні села веселі!
Сьогодні травень — день!

Сьогодні такий день,
що в кого немає антени —
поставте!

Будуйте радіостанції!
Збирайтеся не біля каганців,
а коло голосномовців
колом.

Кожній новій радіостанції
я присвячу нову радіотезу,
новим працівникам — нову радіорадість:

Всі будете рвати кишки
з Семенка
енка
нка.

І буде щасливе
кожне село
й безплатно почує
моє знамените:
Allo!
Allo!
Allo!

ДНІПРЕЛЬСТАН

Трарахнув Травень: тру!
Бабахнув Бах: бу - бу!
Тру!
Бу!
— В трубу!

На Дніпрі — Дніпрельстан
дні
пре
в комуностан.
Дніпре! стань
електрогопки, чорте!
На допомогу тобі Форд
і
— всяка —
зація.
Дивіться!
Всі дивіться,
як
тоне
Ненаситець —
божок
нашої
репаної

нації!
Ви, темні орави
(що оливою халяви),
із приводу цього
панашки правте
в автокефалії:
— „Упокой,
господи,
раба
твоєго!"

Червоні орави
(що к чорту халяви!),
ставте стовпи,
проводьте дроти!
Стук — сюди,
грюк — туди,
у землю бух,
в повітря — вибух:
у
бу
бух!
Машину — вниз,
Машину — вгору!
Комунізм до реалу з утопії!
Сюди — „Звенигору"!
Туди — „Зозендропію"!
Семенкову „повему" — в центр!
Семенкового „Кобзаря" — на дно!
Це —
процес
конструкції
вого

світу
но.
Його
реалізація
провадиться
за проєктом „Нової Генерації".

КОШМАРОЛІЗАЦІЯ

Allo ! Allo!
— кричить авто.
Аяй! Аяй!
— дзвенить трамвай.
Важкий тягар
пре газетяр:
— Ер - ер!
Помер!
Помер!
Сенсація!
Кошмаролізація!
— Allo! Allo! —
— Аяй! Аяй!
А публіка неначе з труб:
— Давай!
— Давай!
— За номер — руб...
— Хоч міліярд!
— Allo! Allo! —
Кричить авто.
А
га
зе

тяр:
— Помер! Помер!
— Та хто ж? Та хто?
— Помер Едвард...
— Та „неужелі"?!
— На Мурмані зірвався з скелі!...
І
піш
ли
жалоби,
процесії,
припинили роботи концесії,
і зав'яли пахучі акації,
і впали всі банківські акції,
і не знати: в Союзі, чи де ми є?
Навіть збори жалібні зійшлись в академії...
І вийшла на естраду хутко
Забовтана Газетна Утка —
У чоловічому пальті,
без тіла,
без крови,
без ребер,
і сказала слова знамениті оті:
— „Мене зовуть Олена Вебер...
кохала я,
любила я,
а він, подлець, згубив міня!"..
І вважаючи на таку колосальну претенсію,
Академія ухвалила: призначити Олені Вебер
персональну пенсію.
Не дізналася тільки УАН: з якої рації

цю пенсію одержує тепер редактор „Нової Генерації"?

Allo! Allo!
... зе - зе, зе - зе...
Гей, Семенко!
Тобі звучать мої признання із ереба:
У мене є жона — Зозе,
і на цю ролю, Семенко,
мені тебе ніяк не треба!
Ти набрехав в „листі" і в „некролозі",
про смерть мою ти набрехав...
А нам давно не по дорозі:
Ти свій журнал в багно попхав,
а я стремлю до Дніпрельстану,
беру все вище й голосніше!
Без тебе я піду і стану
шукать шляхів не ліфовських — лівіше!
Я читачам свої привіти
по радіо розвію на всі креси, —
нехай несуть їм хвилі вісті:
— Едвард воскрес! Едвард воскресе!

ПЕЙЗАНЕЛА

В дівчат вії — ґаражі,
коси — пасма з димарів.
Парубки — товариші.
Та замало парубків.
Недоосвітки.
Пейзанка
юнісіньку пісеньку
на роялі гра.
Кітка-мурка губки фарбить,
Соловей К° сольо: тра.
Тінь на тінь,
віти на віти —
електрифікація . . .
Очі — лямпи з ліхтарів,
коси — пасма з димарів —
сексуалізація . . .
Буде, буде, що бажаєм:
Музика і танцюристи.
Буде трактор на стерні
й нові діти навесні:
Трактористи!
Футуристи!
Малоліфці голосні!

ЗУСТРІЧ НА ПЕРЕХРЕСНІЙ СТАНЦІЇ

Гео Шкурупій

Я — король,
Я — святий,
Я — Георгій
Переможець Дракона!
Не підходьте до мене,
бо
бо
бо
бо з'їм.

Михайль Семенко

Я — поет
із „Нових Генерацій"!
Не підходьте до мене:
пожалійте
себе,
і свій фах,
і свій рід,
і синів,
і дочок,
і онуків своїх,
бо

плюну
усім вам
в лице,
у самісіньку пику
й
здеструктую її остаточно.

Едвард Стріха

Я — контроль,
ревізор всіх вагонів мистецьких
і, братішки, вас добре всіх знаю:
Безневинні ви звіри — верблюди,
На фронті мистецтва — зайці...
В вас зубів не було
і не буде,
а плювати —
ви справжні митці.
20 літ плюєте...
І, дурні як верблюд,
плюєте
не туди, куди треба:
вже бомонду нема!..
Не паскудьте смаків пролетарських!
Не плюйте на них,
бо
таке вийде бо
бо
бо
бо
бо

бо
що „овчинкою" стане вам небо!
Ваш термін скінчився —
Квитки вже не дійсні!
Забирай своє жовте вбрання!
Вилізай!
В селі тут,
може, слухать хто стане...
А наш експрес —
до Дніпрельстану:
— Ту — ту!!!

УДАВ І ДЕРЖВИДАВ

„Орган футуристів „Нова Ґенерація", не зважаючи на хороше оформлення, низьку ціну (читачеві примірник коштує 75 коп., хоч його виробнича вартість 2.17 карб.) та голосну рекляму, ледве досяг 623 примірників.

(Із статті Є. Черняка „Журнальна проблема на Україні". „Критика", 1929, № 12).

Як же ж
жити так,
коли
деґенерація
отак
в житті нашому розповсюджується,
наче американський удав?
Та ще й не кустарно
якнебудь,
а кричить про себе
ударно,
як на пупа,
використовуючи ВУСПП
і цілісінький Держвидав?
Так як же ж?
Та й як?

Та прочитайте ж у „Критиці",
де сидить Десняк
та Довгань,
та прочитайте — бо!
Та Головліте!
Хоч глянь:
про рентабельність
деґенерації
пише
як
не будь-який цар японський,
а наш таки публіцист радянський
Черняк.
— П'ять разів по п'ять —
говорить Черняк:
буде —
двадцять п'ять!
І висновок:
пора, говорить, єту лавочку закривать!
Бо коли ДВУ
й інші наші гізи
витратять свої каси
на семенкові порнографізи,
то путній книзі
в пролетарські маси,
в коло робітне
шляхів бачити
доведеться
не.
А
я
тепер

без дипломатії й конспіративної тактики
скажу,
що можна сказати
на підставі моєї довголітньої панфутуристичної
практики.

О
т
е
оте
м
и
ми
с
т
е
сте
це, те, ве,
о, о, о, о!
Цебто: мистецтво,
що його
„Хайль семе нкоми
Ихайль кохайль альсе комих
Ихай месен михсе охай
Мх йль кмс мнк мих мих
Семенко енко нко михайль"
Оте, значить, мистецтво,
стецтво, ецтво, тво,
що його новоґенерат Семенко
енко нко кохайль, —
давно вже здохло к чортовій матері!
А його формалістику
давно вже одвезено в Лету

на легкому катері.
Футуристам — каюк.
Це говорить вам
Не якийнебудь ослюк
хвостом махровий,
чи ослиха,
а сам знаменитий співробітник „Нової
Генерації",
шедевровий
Едвард
Стріха!
Я
ра
ді
о
па
пародези
на них
(у їх же журналі)
лівою ногою
творив функціональні,
щоб сміялися з них
в Донбасі й на Дезі.
А Михайль енко нко
і К°
кричайль:
— функціонально!
— геніяльно!
Отже пролетарям треба знать,
що п'ять разів по п'ять
буде — двадцять п'ять!
Бо

коли ДВУ
й інші наші гізи
витратять свої каси
на семенкові порнографізи,
то путній книзі
в пролетарські маси,
в коло робітне
шляхів бачити
доведеться
не!

листування друзів

1

19 жовтня 1927.
Едвард Стріха — Семенкові

Слава!

Привіт „Новій Генерації"!

Посилаю радіотези і радіостатті.

Про ступінь зачарованости моїми творами пиши негайно, бо через десяток днів я їду в командировку на два місяці (листи мені перешлють).

Я теж брюнет. 25 років. Апетит колосальний. Ставка — 225. Дипкур'єр. Циркулірую: Париж-Москва.

З радіопривітом

Едвард Стріха

Адреса для листів, телеграм і гонорарів:
Москва, Садов.-Спасская 19, кв. 105,
Евгении Иосиф. Низнер, для Аді.

2

Редакція журналу „Нова Генерація"
4. XI - 27

19 жовтня я послав до „Нової Генерації":
4 вірші — „Радіотези",
статтю — „Максимум вимагаємо — безліч дамо"

й листа Семенкові.

— Ні одвіту, ні привіту.

Це мене розхолодило трохи, але частину вини беру на себе:

1. Все оте я адресував „Спартаківський п. 3, ДВУ, редакції ж. „Нова Генерація", М. Семенкові." Тільки тепер дістав Вашу справжню адресу.

2. В згаданому листі я писав, що їду в довгу командировку, а вона зовсім не відбулась; за цей час я лише 10 днів потратив на поїздку в Ленінград.

Тепер посилаю два вірші: „Марш „Нової Генерації" та „Р-ри, Р-ри.".

Той матеріял розшукайте в ДВУ й напишіть мені, як Ви до мене ставитесь.

Та пришліть один примірник № 1 „Нової Генерації".

З радіопривітом

Едвард Стріха.

3 *М. Семенко — Е. Стрісі*
Хрк., 17. XI. 27.

Тов. Едвард Стріха!

Довго я ламав собі в'язи — хто Ви такий — і вийшло не так, як я думав. Тим часом одержав В/ другого листа з двома віршами. Останні мені не подобалися (за виключенням останнього абзацу „Маршу"), а перші („Радіотези") справили на мене враження, як на

поета М. С. і поставили в тупик мене, як редактора М. С. Ми ведемо журнал в *конструктивному* пляні (Ви бачили № 1?), а Ваша робота — виключно *деструктивна*. „Радіотези" даю завтра до Головліту, значить маю намір друкувати. А все ж таки Вас попрошу: пришліть ще кілька *конструктивних* віршів, коли вони Вам удаються. Бо в журналі без деструкції не обійтися, але не хотілося б її запускати в перших числах.

Пишіть листи і статті. Щодо статті „Максимум вимагаємо . . ." — *ще не рішив*, що зроблю з нею.

Чи Ви знайомі з Гео Колядою і взагалі, що Ви за людина? Це питає редактор, бо незручно ж адресувати „для Аді".

Мих. Семенко

4

Стріха — Семенкові
Москва 4. XII - 27.

Тов. Семенко!

Коли б Ви зразу мені відповіли, то б не зробив я деяких дурниць: не послав би клясичного сонета до „Ж й Р", не написав би одного листа etc.

Я гадав, що Ви кидаєте мене на призволящого, а мені ж треба вилізти на літературну гору. Я вилізу! І не піхтурою, а на грузовику, авто, аеропляні, аеростаті etc... І буду скандали робити, поки не вилізу. У мене є сила і талант. А більш мені нічого й не треба.

Що я за один? Схему Ви вже маєте, а вся біографія дуже довга й складна. Селянський хлопчина з Волині, що 916 року попав на каторгу й утік за кордон. Байкал, Київ, фронт, Буковина, Відень, Париж... Після революції: Москва — Париж. Тепер застряв у Москві, а помешкання чорт має... Ночую в знайомих, головним чином — у панночок, або в чужих жінок, коли їх чоловіків дома немає...

Е. Й. Нізнер, що на її адресу Ви мені пишете, — моя сестра, що теж помешкання не має й живе у своєї родички по чоловіку — дружини Костя Буровія, автора брошури „Европа чи Росія". Цей добродій мене не долюблює, а я недолюблюю його. Проте я з ним часто бачусь і використовую його літературні знання і техніку, цебто друкую на його машині. А кілька днів тому познайомився у нього з Гео Колядою. Це „академік", він кепкує чомусь з мене й страшенно незадоволений Семенком і „Новою Генерацією". Мені здається, що Ви йому вже щось писали про мене. Але я йому такого номера відкину, що аж... тоді прочитаєте! Більш нікого з „хахлів" не знаю.

Зараз обробляю велику конструктивну поему „Зозендропія". Автобіографічна річ.

№ 1 „НГ" я бачив у Коляди, а читати буду на тому тижні. Зовнішній вигляд — прекрасний.

У мене є оповідання з паризького життя. Оброблю й надішлю. Буду писати й статті.

Моя поема на 600 рядків. Чи варто посилати до журналу таку велику річ?

Едвард Стріха.

Едвард Стріха

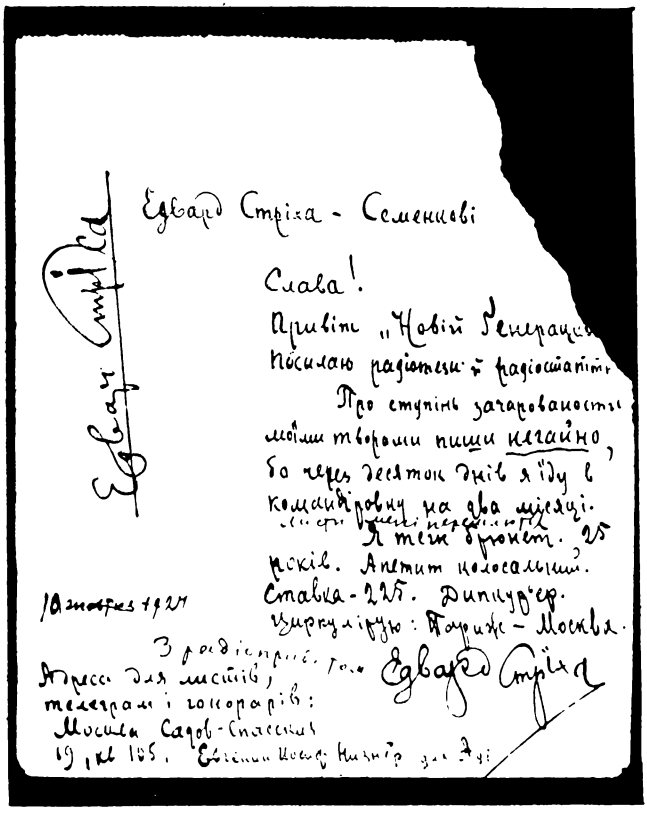

Едвард Стріха - Семенкові

Слава!

Привіт „Новій Генерації"
Посилаю радіотези й радіостатті

Про ступінь зачарованости
моїми творами пиши негайно,
бо через десяток днів я їду в
командировку на два місяці.
Листи мені пересилати
Я теж брюнет. 25
років. Апетит колосальний.
Ставка - 225. Дипкур'єр.
Циркулірую: Париж - Москва.

10 жовтня 1927

З радіоприв. тов. Едвард Стріха

Адреса для листів,
телеграм і гонорарів:
Москва Садов-Спасская
19, кв 105. Евгений Коопер. Низнер для Ад.

5

Стріха — Семенкові
6. XII, (листівка)

Я послав Вам більшого листа та, бач, забув сказати про статтю „Максимум вимагаємо".

Я нічого не маю проти того, щоб Ви її розкритикували й з увагами від редакції надрукували. Тоді з цього може вийти для мене та й для інших корисний учебний матеріял.

З радіопривітом

Едвард Стріха

6

Гр. . . . . Тов. Едварду Стрісі
От. . . М. Семенка „Нова Генерація"
18/XII - 1927.

Тов. Едвард!

Лист Ваш і листівку одержав. Що послали сонета до „Ж й Р" — зле, але це єрунда. А от якого Ви листа написали, якого самі називаєте, що зробили „глупость" — не знаю, напишіть.

„Радіотези" йдуть в № 3 „Н. Г.", а також стаття „Максимум вимагаємо", яка йде в формі „листа до редакції", бо вона має в собі кілька хвалебних фраз щодо моєї особи, а мені не хотілося б на перших порах, щоб сюсюкали, що я себе реклямую.

Надсилайте ще матеріял, бо немає. Присилайте й поему, але, крім того, раджу більше слати коротких ударних віршів експериментального і т. д. порядку. А також — статті. Темами не зобов'язую, як більше Вас узнаю, то будемо листуватися конкретніше. Слідкуйте там у Москві за тим, щоб ,,НГ" була в книгарнях ДВУ.

Михайль

7 *Михайль Семенко — Едвардові Стрісі*
25/I - 28.

Едвард Стріха, ,,Зозендропію" Вашу одержав. Порадившись з товаришами — одіслав в друкарню. Радились же ми щодо того — як друкувати: чи частинами, чи цілою. Вирішили видрукувати цілу, і то в *№ 3 за березень* цього року (вийде на початку місяця).

Це раз. Друге — щодо того, як мені подобається ,,Зозендропія" (Шкурупію, між іншим, не подобається назва). На жаль, вона зараз у друкарні, в себе я її довго не держав, так що не можу в цьому листі сказати щось ближче до тексту. Скажу основне враження: в ,,Зозендропії" є елементи шедевру, і це тим яскравіше почувається, що в ній є і слабі (від молодости й недоробленості) місця. Це раз. Подруге, — безперечно у Вас є там *ознаки хорошої європейської школи,* хоч оцінити у нас тут їх буде нікому — як самі знаєте, в УСРР немає ні одного порядного критика й знавця сучасної поезії. Думаю все ж, що ми з цим дамо собі раду в ,,НГ".

Щодо того, щоб видати „Зозендропію" окремою книжкою — побалакаю. Гадаю, що вона варта цього.

Що торкається Вашої думки про „НГ", то вона збігається з моєю власною. Ото хіба щодо порівняння з „Новым Лефом" — думаю, що в них хоч і спецівська установка, зате стрункa і точна, а нам доводиться брати й зайвого грузу — так сказать „локальний момент" заїдає, оточення і т. д.

Щодо Панча — це ще кращий екземпляр академіків, приїдете — покажу Вам решту, за наслідки не відповідаю.

К. Буровій хай надсилає матеріял і нічого не боїться — тим більше я його мало знаю.

Перевозьте дружину з Парижу і влаштовуйте на новосіллі укр.-рос. футурбанкет.

Пишіть. А де Ваші радіостатті для „НГ"?..

З каблепривітом

Михайль Семенко

P.S.

На всякий випадок сповіщаю, що ми з Гео (Шкур.) збираємося також їхати закордон. Може виїхали б разом? Тоді напишіть, на коли Ви призначаєте свій виїзд? Ми хочемо рано навесні ц. р.

Михайль

8 *Едвард Стріха — Семенкові*
9. 2. 28.

Привіт. Ура! Їдемо до Парижу! Тільки Ви хочете їхати рано навесні, а це для мене неможлива річ. Та й для Вас, наприклад, у березні нічого цікавого не буде. В квітні лише розпочинається так званий „літній сезон". Самий цікавий момент у Парижі — травень, червень. У червні Ви побачите Свято Квітів у Бульонському лісі. єдине свято, що може чесно конкурувати з карнавалом. Національним святом 14 липня закінчується сезон — і Париж завмирає до жовтня... Я можу виїхати лише в червні.

Тепер про інше. Ваша відповідь на запитання якогось Кононенка (гадаю, що це ваплітянський псевдонім) гостра, хороша і цілком мене задовольнила. На цю тему я написав вірша „Танцюйте, читачі". Посилаю його Вам. Ця ж тема відбилась у моєму малюнкові (я колись досить щиро працював у галузі образотворчого мистецтва й мене вважали непоганим графіком). Так от я тепер намалював власного автопортрета в стилі Пікассо. Посилаю його на меллеровський суд. Мені хотілось зробить малюнок так, щоб його можна було надрукувати в „Новій Генерації". Нехай уже побачать кононенки, який такий Едвард Стріха! Коли ДВУ згодиться видати „Зозендропію" окремою книжкою, то ілюструйте її автопортретом, а обгортку нехай зробить художник з Вашого вибору.

Зараз опрацьовую оповідання й пишу „Паноптикум" — паноптикум укр. літератури. Збираюсь написати радіостаттю, таку статтю, щоб також самовпливала на читача, як впливає наша поезія.

Москва
4/XII-22

Тов. М. Семенко!

Коли б Ви зразу мені відповіли, то б не зробив я де-яких дурниць: не послав би кілька нових сонета до „Ж. й Р.", не написав би одного листа etc...

Я гадав, що Ви кидаєте мене на прецеоляцію, а мені ж треба вилізти на літературну гору. Я вилізу! І не підтурою, а на грузовику, авто, сиропалані, а ростуть etc..
І буду скандалом робити, поки не вилізу. І мене є сила і талант. І більш мені нічого і не треба.

Що я за один? Схему Ви вже маєте, а вся біографія дуже довга й складна. Семенький хлопчик із Волині, що 916 року попав на катюгу й утік за кордон: Байкал-Київ. фронт, Буковина, Відень, Париж. Після революції: Москва-Париж. Тепер застряв у Москві, а помешканнях чортилає. Ночую у знайомих головним чином — у танночок, або в чужих жінок, коли в голівіків дома нема.

Є й Нізнер, що на її бережу Ви мені пишете, — моя сестра, що теж помешкання немає й живе у своєї родички по половіні — дружини Костя Буровіс, автора брошури „Єдропа чи Росія". Цей добрий мене не дальше, а я не до-пізнаю його. Я з ним гадав бачуть, використовую його літературні знання й техніку, це бо друкую на його машині. Я кілька днів тому познайомився з нього і з Гео Волідом „Це — академік", він кепкує, чомусь з мене — спрямовано незадоволений Семенком. Нового Генералу. Мені здається, що Ви йому вже щось писали про мене. Але і йому такий номер — бо я чую що аж... той прочитає. Більш нікого з „Гарлів" не знаю.

Зараз обробляю велику конструктивну поему, [illegible] Автобіографічна [illegible] „Нізнер" бачите, що читати буду ні [illegible] Зовнішній вигляд — прекрасний.

І мене є оповідання з паризького життя. Обробляю й надішлю будь писати й статті.

Моя тема на 60 рядків. Чи карта пошта [illegible] жуючу [illegible] велику річ?

Едвард Стрілець

Сучасна Спасская 19, кв. 105
Євгенія Носиловна [illegible]

Чужий — хороша людина і талановитий письменник.

Ідея: треба зробити чистку поетів.

З радіопривітом

Едвард Стріха

9 *Михайль Семенко — Едвардові Стрісі*
Харків, 24/II - 28.

Здивувати мене важко — 15 років працюю я футурорубом в незайманих лісах української літератури, але ви мене здивували. Чим пояснити ваше нефутуристичне інкоґніто? Чи ви хочете здержати слово і познайомитися з нами в травні, як писали? Ну, тоді ще можна вибачити. Хай буде так на цей раз.

Мушу вам сказати зараз пренеприємнішу для Вас річ, а саме: з технічних причин вашу чудову радіопоему „З о з е н д р о п і я" не вміщено в цьому числі, а буде вміщено в № 4, що вийде на першому тижні квітня і що його буде присвячено спеціяльно поезії. Вважаю, що там їй буде найкраще місце — отже, наберіться терпіння й ждіть.

„Вікторину" — жду. Взагалі я за хорошу дотепну вигадку, яка освіжить наш журнал і розрядить нашу сіреньку дійсність. А на таку вигадку ви здатні, отже — справа за вами.

Передайте Гео Коляді, що „Вапліте" немає, є „б. Вапліте". Ми нічого не маємо проти того, щоб прийняти його до нашого гурту. К. Буровій під вашим впливом теж може виробитися. Запрошуйте і його.

Михайль Семенко

10

т. Е. Стрісі
24/II - 28.

Шановний товаришу!

Цим повідомляємо Вас, що № 4 журн. „Нова Генерація" присвячено поезії, а тому прошу не пізніш 3-го березня надіслати до редакції Вашу продукцію (вірші), яку Ви вважаєте за найкращу.

Число 4 вийде друком 5-го квітня. З надісланням матеріялів прохаю поспішити.

З товариським привітом

(Дан Сотник)

11

Едвард Стріха — М. Семенкові
24/III - 28.

Геніяльний Семенко! Ти — молодець. Хороша ідея дійшла до тебе через криве дзеркало, ти почув цю ідею з нечистих ваплітянських уст, що не раз зраджували то-

бі й революції, що зрадять іще не раз всьому на світі й ще раз або безліч разів, як льокаї, стануть навколішки, — через подвійну зраду дійшла до тебе вість про хорошу ідею, а — ти не зіпсував її, зрозумів і навіть допоміг.

Не мені та й не для тебе говорити, що тільки нездари народжуються по трафарету. Талановиті майстрі народжуються оригінально. Так народився й Едвард Стріха. А що його оригінального народження не може зрозуміти якийсь там обмежений хуторянин чи академік з пасіки — так начхать нам на це з високої антени!

Тільки не зроби помилки: не шукай ворогів там, де їх немає, бо вся гострота ідеї, що про неї говорю, була скерована проти тієї симпатичної літорганізації, що тепер існує не. Ідея до кінця буде доведена за допомогою Семенка. „Зозендропію" друкуй цілком, не саботуй, моєю зброєю крий ворогів „Нової Генерації".

Прочитав № 3 журналу — реготав, радів, сміявся! Я тебе здивував, але ж і ти мене здивував! Ми обидва геніяльні молодці. З тобою вдвох ми на обидві лопатки положимо українську рахітичну літературу.

Відомий художник Татлін посилає тобі привіт і просить посилати журнал на адресу: Москва, Мясницька, 21, кв. 97.

Костя Буровія маєш право поставити в списку співробітників. Він просить присилати йому книжки на рецензію.

Молодий співробітник „Нового Лефа" Володя Тренін пише статтю про „Нову Генерацію".

Згодився співробітничати в нас Микола Чирков (в 1925 р. надрукував в „Житті й Революції" велику статтю про Хвильового), він великий прихильник Шкловського, добре володіє формальним методом і працює

аспірантом в секції теоретичної поетики в ГАХН. Коли ми зуміємо використати цю людину, то з неї буде для нас кваліфікований критик.

Коляда лається.

Зараз пишу й через день пошлю тобі драматичне оформлення стенографічного запису розмови моєї з К. Буровієм з приводу № 3 „Нової Генерації".

З радіопривітом

Едвард Стріха

12

Едвардові Стрісі, Москва
29 березня, 1928, Хрк.

Дорогий товаришу!

Листа В/ від 24/III одержав і на нього відповідаю.

Мушу тебе розчарувати:

Нечисті ваплітянські вуста мені *нічого* не сказали. Ні пари з вуст. Звідси ти можеш зробити висновок, що може для тебе вони й чесні люди, в усякому разі — не зрадники. Як це мені не прикро, а факт зостається фактом: ваплітовці не зрадили Едварда Стріху —

дуже шкода.

Але й Семенко не зрадить Едварда Стріху, хоч попереджаю —

№ 4 „НГ" присвячено *ваплітовцям,* цебто: ваплітовців, як друзів Едварда Стріхи і як ворогів Семенка й „НГ" — на цьому пункті робиться дурнями і з них можна буде поглузувати, кому цього захочеться.

№2 „Кр"
вуз. нету
АПСР

25/I-78

Михайль Семенко - Едварду Стрісі.

Едвард Стріха, „Зозендропію" Вашу одержав. Порадившись з товаришами - одіслава в друкарню. Радились же ми що-до того - як друкувати: чи частинами, чи цілою. Вирішили видрукувати цілу, і то в №3 за березень цього року (вийде на початку місяця).

Це раз. Друге - що-до того, як мені подобається „Зозендропія" (Шкурупію між иншим не подобається назва). На жаль вона зараз у друкарні, в себе я її довго не держав, так що не можу в цьому листі сказати щось ближче до тексту. Скажу основне вражіння: в „Зозендропії" є елементи шедевру, і це тим яскравіше почувається, що в ній є і слабі (від молодости й недоробленості) місця. Це раз. По-друге -- безперечно у Вас є там ознаки хорошої европейської школи, хоч оцінити у нас тут їх буде нікому - як самі

Я не проти того, щоб посміятися з тих, хто хотів мене одурачити, не знаю, як Едвард Стріха.

А після № 4 — Едвард Стріха, сподіваюся, себе покаже без того, щоб працювати з ваплітянами.

Дякую за адресу Татліна, висилаємо йому журнал.

Про Чиркова не знаю, познайомимось на матеріялі. В. Треніна коли піде про „НГ" в „НГ"? Жду розмови з К. Буровісм. Вітай його, хай шле матеріял.

„Зозендропія" *піде*, хоч може заголовок доведеться змінити. З вел. прих.

Михайль Семенко

13

Едвард Стріха — Семенкові
14/IV - 28.

Геніяльний Семенко! Можливо, що я пишу тобі останнього листа. Сталось те, проти чого я тебе застерігав: ти зробив помилку. Тобі скрізь увижаються ті, що тепер існують не. Ти пропонуєш, щоб я показав себе „без того, щоб працювати з ваплітянами". Мерсі! Я ще з ними ніколи не працював, а з тобою це траплялося (згадай хоч похід проти однієї молодої літорганізації). Один з твоїх геїв покинув тебе й розпочав проти мене кампанію... Мерсі тобі й за це. Наслідки кампанії: ти перелякався, сам написав і надрукував за моїм підписом: „Незрозуміло, кривдно, але факт!", надрукував мого листа з фальшивим кінцем (вигадав Харків, фото та Вікторину) і замовив Шкурупію написати оте, що надруко-

вано в № 4 „Нової Генерації" під назвою „ЗозендропІя". А справжньої „Зозендропії", справжнього шедевру нещасний світ так і не діждав побачити на сторінках „Нової Генерації". Скажи, будь ласка, чим саме „Зозендропія" тебе перелякала? Невжеж штукар Семенко може, наче пересічний обиватель, тремтіти від гадки: що скаже Марія Олексіївна? Може тебе налякав триєдиний (поет-маляр-музика) геній Едварда Стріхи? Так цього ж повинні боятися тільки кобеляки, золотоноші та інші европи. Ти злякався Марії Олексіївни і наробив помилок. За це я тебе не похвалю.

Коли ти надрукував „Незрозуміло, кривдно", то я тобі подякував за допомогу, але це була дипломатична дяка (не забувай, що я дипкур'єр). Я не послав тобі нового матеріялу. У тебе й так лежать: „Зозендропія", „Танцюйте, читачі", „Дніпрельстан", „Пейзанела", „Будуйте радіостанції"... Досить! Я став дипломатично вичікувать. На протязі двох книжок я дипломатично мовчав. З цього ти повинен був переконатись, що я тобі не ворог. Ти не зрозумів мого джентлменства і зробив нову, ще більшу помилку — надрукував фальшиву „Зозендропію". Зрозумій же хоч цього мого листа, бо він ультимативний.

Не в тім полягає твоя перша помилка, що ти надрукував фальшивки за моїм підписом. Коли моїм друзям заздро побачити свої писання за моїм блискучим підписом, то по одному разу я можу їм дозволити таку розкіш. Помилка в тім, що ви дуже поспішали і надрукували ті писання без досконалої обробки.

І не в тім полягає твоя друга помилка, що ти надрукував фальшиву „Зозендропію", а в тім, що у цій фальшивці ви образили золоту Зозе. Фактом надрукування фальшивки раніш, ніж вийшов у світ сам шедевр,

я дуже задоволений: підробка певна супутниця геніяльного твору!!! Але як ви сміли образити Зозе! Ви написали:

Усе в снігу
а в душі в мене ні гу
гу...
Морозу зу-зу...
Зо-зо, зе-зе...
Побілішала золота Зозе.

Як це розуміти: п о б і л і ш а л а! Посивіла! Хто? Х-т-о? Зозе? Золота Зозе посивіла??? + ?

Щастя твоє, Семенко, що в СРСР дуелі заборонено...

Нечемне відношення до дами — це ж прояв справжнього провінціялізму, справжнього хуторянства!

Тобі тепер ясно, що я мушу вимагати від тебе сатисфакції.

Ультиматум: в № 5 „Нової Генерації" ти друкуєш мою „ЗозендрОпію" (наголос на О — ця літера колосального розміру, а над нею відповідний наголос-апостроф). Слово ЗОЗЕ скрізь набирати великими літерами. Цим буде врятована честь золотої Зозе. Ти не бачив, Семенко, яке золоте волосся у золотої Зозе! Золоте аж до ез-ез! Зимою на морозі, влітку на зеленій зелені — скрізь і завжди — золотіє і золотітиме золота Зозе!

Термін: 25 квітня. Але на слово я більш не повірю. На доказ того, що „Зозендропія" буде надрукована в № 5, до 25 квітня я маю одержати за неї весь гонорар чесними радянськими червінцями. До твоїх послуг радіо і телеграф, а також адреса мого уповноваженого: Москва, Сад.-Спасская 19, кв. 105, К. Буровію.

Рішуче забороняю друкувати за моїм підписом писання інших авторів.

Коли до 25 квітня не одержу від тебе відповіді, то 26-го пошлю тобі заяву про вихід з „Нової Генерації".

З найгеніяльнішим радіопривітом

Едвард Стріха

14 *Т. Едварду Стрісі, Мск.*
26 квітня 1928.

Шан. тов.

В/ листа від 14/IV одержав. Запізнююсь із відповіддю, бо тепер часто виїжджаю в Хрк.

В В/ листі багато дечого для мене незрозумілого. Але покищо мушу запевнити, що до цього часу Михайль Семенко не помилявся. Чого я злякався? Кого я перелякався? Я посміявся над ваплітянами, які з „Зозендропією" сподівалися положити Михайля Семенка живим у гроб, а в дійсності получилось — що вони від сорому тепер обходять мене десятою дорогою. Едвард Стріха — баба й сповідався не комунебудь — а ваплітянам. Але в мене немає піску в жменях. Ваплітян я поборов, та так, що далі закаються. Подякуйте своєму другові К. Буровієві, який оказався розплескуватим.

Але тепер кінець. Я свого досяг. Можна починати спочатку. Е. Стріха трохи постраждав, але трохи так йому й треба.

ЩОМІСЯЧНИЙ ЖУРНАЛ
НОВА ГЕНЕРАЦІЯ
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ РЕДАКТОР

т. Едварду Стрісі, Мск

Шан Тов.

В/листа від 14/IV одержав. Запізнююсь із відповіддю, бо тепер часто виїзджаю з Хрк.

В В/листі багато де чого для мене незрозумілого. Але поки що можу запевнити, що до цього часу Михайло Семенко не помилявся. Чого я злякався? Кого я перелякався? Я посміявся над ваплітянами, які з „Зондропією" сподівалися положити Михайла Семенка живим у гроб, а в дійсності получилось — що вони від сорому тепер обходять мене десятою дорогою. Едвард Стріха — баба, й сповідався не кому небудь — а ваплітянам. Але в мене немає піску в жменях. Ваплітян я поборов; та так, що далі закаються. Подякуйте своєму другові К. Буровієві, який оказався розплескуватим.

Харків. Серпівська площа, Міжнародний ряд, № 11, Гостинний Період. Редакція ДЗУ. Телеф. 23-5-19

№ 44 — 26. квітня 1928. Крк

Треба знайти перехід від видрукованої „З" й тою, що залишилася. Але так, щоб не нівелювати (в очах других) першої частини. Коли це пощастить Вам зробити, то подбаю видрукувати „З-Опію" яко мога швидше, але не раніш № 7, що виходить з друку 1-го липня. Пишіть.

Ультиматумів не приймаю, на дуелі також не згодний.

В № 5 пішло „Танцюйте, читачі", в № 6 — „Будуйте радіостанції". Решта дрібних — не піде.

Надсилайте далі. Колективізму далі не буде, треба тільки знайти „формулу перехода", щоб надрукувати „Зозендро́пію". Жду.

Ходили чутки (дарно), що Е. Стріха — колективний автор (разом із деким із ваплітян).

Треба розбити це. Я допоможу.

Привіт.

Михайль Семенко

15

Стріха — Семенкові
25. 5. - 28

Сьогодні я . . . . . .
Фіці закохалась . . . . . . Михайля Семенка й 3) про . . . . намагалися посварити Михайля з Едвардом.

Але спочатку потрібна маленька передмова. Коли Ви надрукуєте цього листа в „Новій Генерації", то укра-

їнські читачі, що звикли читати листування тільки померлих письменників, будуть здивовані тим, що в нашому листуванні мова йде про панночок та кохання, а не про якісь теоретичні й абстрактні речі. Тут нічого не вдієш: люди виховались на такому листуванні, що від нього вуха в'януть і жовкне трава. Вони не вміють зрозуміти, що за один хороший поцілунок можна віддати обидва томи поетики Веселовського.

Місяць тому, саме на початку московської весни, мене було запрошено на одну літературну вечірку. Я дав згоду.

Був чудовий весняний вечір. Блакитне небо контрреволюційними контрастами нависло над новими американізованими будинками і бруком московських вулиць. Скажений рух на М'ясницькій вулиці й тиша на просвітянському небі. На бульварах пахло ваплітянськими віршами та плужанськими вінками із сонетів. Біля гостророгого місяця примостилась якась неоклясична хмарка й скептично поглядала на наші хмародряпи. Снігу вже не було. Неоклясики почали танути... Я плюнув, сів в авто і поїхав до Політехнічного музею.

Мій виступ наелектризував авдиторію:

— Ще! Ще!

— Біс! Біс!

На естраду полетіли квіти, стрічки, персні...

Коли я, тріюмфатор, вийшов із залі, то за мною посунуло сотень зо дві прихильників.

Струнка панна, що блискала очима, як чорними електрифікованими озерами, приколола до моєї краватки макову квітку, зроблену з прекрасного червоного паперу. Далі... Ви ж розумієте, дорогий Михайль, що весна може утворити небезпечне оточення навіть для такого ре-

тельного представника ліф'у, яким є Ваш талановитий друг Едвард. Словом, я трохи провинився перед своєю золотоволосою Зозе.

. . . . . .

Вона сміливо увійшла в мою кімнату, пікантно сіла на канапі й намагалась оволодіти ситуацією: говорила про неоклясиків, ваплітян та про націоналістичну „оддушину" на Україні; прохала прочитати радіотези, порівнювала мене з Тичиною й прохала сказати їй моє справжнє ім'я. На всякий новий „ухил" панни Фіці я тільки сміявся. Тоді, помітивши непевний блиск в моїх очах, вона почала мене запевняти, що вона ще цілком невинна дівчина... Я зазначив, що ми, ліфовці, висновки робимо тільки після того, як ознайомимося з фактами. І довелось чарівній панночці захищати своє твердження за допомогою експериментального методу, цебто віддати те, чого не було.

Ранок мене розчарував: чорні очі панночки були пофарбовані! Панна пішла. Тільки на другий день я помітив, що десь ділась і моя друкарська машинка.

Любий Михайль! Ви скажете, що ця історія гідна пензля ваплітянських майстрів, хороший матеріял для їх новельок, але не варта нашої уваги... Так. Але я пишу не оповідання, а тільки звичайнісінького листа, і так довго спинився на тій особі тільки тому, що вона має відношення до того непорозуміння, що сталось між нами.

В чому полягає наше непорозуміння?

Назадницькі кола зустріли мій літературний дебют як наближення землетрусу: нервовою гарячкою. Біля мого імени виросла інтриґа. Вороги ліф'у говорили Семенкові всяку нісенітницю про Едварда Стріху, а Стрісі — про Семенка. Мене виставляли за ворога ліф'у, а мені го-

ворили, що Семенко мене лає... Почали заперечувати моє існування. Українець... Едвард... ги-ги-ги! Коли б я назвав себе Хомою, або Яремою, то всі вони були б цілком задоволені. Зараз вони конче хочуть знати: що значить ім'я Едвард? Невже псевдонім? Так — псевдонім! А хіба ви ніколи не чули про псевдоніми в літературі? А *Хвильовий* хіба справжнє прізвище?

Говорили ще Семенкові, що Едвард Стріха пише пародії на ліфовців. Будь ласка, скажіть, на кого саме? На Тичину? На Коляду?

Хочете знати, чий ворог Едвард Стріха? Прочитайте все, що надруковано за моїм підписом, — тоді узнаєте. Тільки ліфовську рішучість і переконливість ви знайдете в моїх творах.

Я міцно стою на плятформі, висловленій в наших знаменитих тезах: „Ми — за, ми — проти". Досить. Годі верзти всяку нісенітницю на письменника, що через свою тисячоверстову віддаленість не може боронити своє ім'я за допомогою фізкультури. Семенко знає: хто такий Едвард Стріха, що він робить і як робить. Едвард Стріха знає: хто такий Семенко, що робить і як робить. Годі! Дякуємо нашим ворогам за ласку й безплатну рекляму.

Треба ще сказати кілька слів про один „документ". Наші вороги не задовольнились усною творчістю й скомпонували ціле посланіє до редакцій під назвою: „Едвард Стріха про Едварда Стріху". В цьому пасквілі підроблено мій підпис і підпис мого уповноваженого. Рішуче протестую проти того, що написано в зазначеному пасквілі, не дивлячись на те, що його написано на моїй друкарській машині. Моя машина кілька днів була вкраденою. МУР знайшов її у... панни Фіці. Під час трусу в помешканні панни Фіці знайдено: № 5 „Вапліте", один при-

мірник отого пасквілю й „На білих островах" Рильського. Мій приятель Чан Жан, що його поезії я вже надіслав до „Нової Генерації", гадає, що ця історія не могла обійтись без допомоги Чемберленових аґентів.

Тепер про мою поему. Ви вже її прочитали і вона вам подобалась.

Але... я хочу перемінити назву, бо назви „0 + 0" не зрозуміють не тільки українські читачі, а й українські критики. Нехай буде: *Зозедвардопія*. Я цілком проти скорочування і за те, щоб річ була надрукована в № 7 „Нової Генерації".

Так. Починаємо з початку. Давайте вірити один одному і не псувати свого творчого настрою сторонніми впливами.

І ще трохи про панну Фіці. Це зовсім несподівана новина. МУР викрив, що п. Фіці — Аглая із „Вальдшнепів". Хороші вальдшнепи на нашій славній Україні! Годі! Нехай їм забуття. Наш шлях лежить до Дніпрельстану.

З радіопривітом

16 *30/V - 28*

В. Ш. т. Буровій!

Вашого листа від 27-5-28 р. і листа Едв. Стріхи „про три про" мною одержано. Подати Вам конкретну відповідь на поставлені запитання — не можу, тому, що головний редактор „НГ" т. Семенко перебуває у відпустці

й без нього розв'язувати питання принципового порядку я не можу. Отже, Ваші й Едварда Стріхи листи я пересилаю до т. Семенка. Після одержання від нього директив, я Вас повідомлю про наслідки.

З тов. привітанням

Дан Сотник

Гонорар Едв. Стрісі за № 5 цими днями буде вислано.

Д. С.

17 *Лист до Головліту*

Я співробітничав у журналі „Нова Генерація", умістивши в ній одну статтю, кілька листів, шість віршів і один більший віршований твір. Згодом М. Семенкові здалося, що я пишу пародії на футуристів (а це дійсно так), і він, щоб помститись, почав друкувати в журналі різну писанину свою за підписом „Едвард Стріха". Мої протести не мали перед Семенком жодного значення. Очевидячки, ця людина почуває себе хазяйчиком журналу. Коли я розіслав свого протеста (під назвою „Едвард Стріха про Едварда Стріху") по редакціях журналів, то Семенко умістив цей протест в № 6 „Нової Генерації" в скороченому вигляді, а до цього додав відповідь ще від себе — теж за підписом „Едвард Стріха", доказуючи, що я не справжній Едвард Стріха. Семенко почував, що я на це

буду реаґувати і в № 10 „НГ" надрукував некролога про смерть Едварда Стріхи. Підпис: Редакція. Там же надрукував листа мітичної Олени Вебер, що в ролі моєї дружини просить присилати їй матеріяли до моєї біографії. Тепер я діяльність свою, як Едвард Стріха, переношу на сторінки журн. *„Авангард", „Літер. Газети"* і інших видань, а Семенко загрожує експлуатувати мій псевдонім.

Прошу заборонити „Новій Генерації" друкувати що б не було за підписом Едварда Стріхи.

Крім того, прошу дати мені можливість довести до відома читачів „Нової Генерації", що я ще не збираюсь умирати і продовжую свою літературну діяльність. Текст листа до читачів „НГ" додаю до цієї заяви і прошу умістити його в „Новій Генерації".

З тов. привітом

(Едвард Стріха
Кость Буровій)

18 *Лист до читачів „Нової Ґенерації"*
4 січня 1929 р.

Доводжу до відома читачів „Нової Генерації", що я покинув співробітничати в журналі „НГ". Мотиви освітлені в моєму листі, що надрукований в № 6 журналу за минулий рік, під назвою „Едвард Стріха про Едварда Стріху". Відповідь на це редакції за таким же підписом є не що інше, як чергова фальшивка.

Редакція „Нової Генерації" на підробках не заспокоїлась і надрукувала в № 10 журналу некролога „Трагічна смерть Едварда Стріхи" і листа вигаданої Олени Вебер, що видає себе за мою дружину.

Заявляю:

1. Я не їздив на Мурман. Такі кустарні подорожі мене не цікавлять.
2. Ніякої О. Вебер я не знаю. Мою дружину звуть Жозефіна Пхутюр'є.
3. Сам я живий і здоровий, живу в Москві і — подібно до Маяковського — торую свої шляхи *ліві́ше ліфу!*
4. Усі видавництва попереджаю, що ні М. Семенко, ні редакція „Нової Генерації" не мають права розпоряджатися моїми матеріялами та моїм іменем. Моїми творами має право розпоряджатися тільки мій уповноважений Кость Буровій.

З радіопривітом

Едвард Стріха

Уповноважений *Кость Буровій*

egbapg empixa
npo egbapga empixy

ТАКИЙ ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ, ЩО ЙОГО МОЖНА НАДРУКУВАТИ ЗАМІСТЬ ФЕЙЛЕТОНУ.

„Смотри в корень!"
К. Прутков

Літературні кола й уважні читачі звернули вже увагу на ту перманентну рекляму, що проводиться навколо мого імени на сторінках журналу „Нова Генерація". Сам „геніяльний Семенко" рекомендує мене, як „тонкого й блискучого майстра", твори мої називає „шедеврами", з радістю одержує з моїх рук пам'ятника собі на площі Рози Люксембург і дозволяє мені задавати тон для нового ліф'у й робити на сторінках його органу літературну політику. Я задаю й роблю. Ліфовську політику я ще довго робитиму. Довго буде співати „Нова Генерація" за моїм камертоном. Багато перлів вплете вона в мої лаври, багацько атраменту втратить на збудування „пам'ятника перу нерукотворного" для Едварда Стріхи, що віднині стає на чолі всього ліфовського руху на Україні. Я люблю нерукотворні пам'ятники! Люблю рекляму й саморекляму, навіть скандал люблю заради слави, бо слава „тешит человека". Тут я цілком погоджуюся з моїми колеґами М. Семенком та Гео Шкурупієм: ми страшенно любимо славу й хочемо бути безсмертними! Коли радянська влада не поставить нам пам'ятників, то ми ко-

лись „зустрінемось втрьох" і за власні грошики поставимо собі групового пам'ятника (я вже намалював проєкта і знайшов у Москві таку майстерню, що його чудово виконає).

Словом, я, Едвард Стріха, достукався вже на сторінках „Нової Генерації" такої слави, що час уже й про монумента подбати.

Читачі мають право спитати: чим пояснюється такий успіх? Невже самою самореклямою? Невже тільки тим, що „зозуля хвалить півня за те, що хвалить він зозулю"? Пху! Які неєвропейські запитання! Мій успіх пояснюється: 1) геніяльністю (новоґенератори переконані, що я найгеніяльніший з них), 2) блискучою майстерністю, 3) цирковою акробатикою, 4) винахідництвом та 5) оригінальною на 100% біографією.

Ось в чому полягає секрет мого успіху. Щодо таємниць моєї творчости, то ще не настав час піднімати завісу.

Ґрунт для моєї творчости вже давно готовий в українській літературі: мої предтечі вже й одцвітати почали, чекаючи на свого месію. Прислухаючись до них, певна частина читачів забажала рафінованого мистецтва, лякових черевичків, смокінґів та циліндрів в літературі. Ця публіка насторожилась і почала чекати того джентлмена, що прийде в смокінґу й лайкових рукавичках рятувати українську літературу... І от цей джентлмен-месія прийшов. Це був я, Едвард Стріха, що одружений з графівною м-ІІе Жозефіною Пхутюр'є, той Стріха, що не тільки носить королівське ім'я ЕДВАРД, а й знає Париж, як своїх п'ять пальців, і за свою людину вважається в великосвітських сальонах Парижу, де не раз в смокінґу й крохмальці — ґалянтний — „гра сальонові на втіху".

Коли геніяльний Михайль Семенко одержав мої „Радіотези" та радіостаттю „Максимум вимагаємо — безліч дамо", надруковані в № 3 „Нової Генерації" за 1927 рік, то страшенно зрадів від несподіванки, що й його „Рідна Ненька" спромоглася народити такого швидкого розумом Ньютона, до речі, такого ж брюнетистого, як і всі ліфовці. В першому листі до М. Семенка я писав:: „Я теж брюнет, 25 років. Апетит колосальний. Ставка — 225. Дипкур'єр. Циркулірую: Париж — Москва".

Правда — ляпідарний стиль?

Цього було досить: „Нова Генерація" почала друкувати мої знамениті радіотвори, а читачі стали дуже гостро на ці твори реаґувати. Якийсь Кононенко запитує в № 4 „НГ" за 1928 рік: „чи не мітична особа та Стріха?". Семенко відповідає тому оригіналові, що йому точно відомо, що Едвард Стріха існує, але сам починає мозигувати й „догадується", що під псевдонімом Едварда Стріхи пише Гео Коляда. Коляда образився. Коли ж я надрукував в „Новій Генерації" радіопародезу на Коляду і прислав Семенкові свою знамениту конструктивно-експериментальну радіопоему „Зозендрóпію" — річ автобіографічну, то Семенко вже цілком переконується, що я, Едвард Стріха, існую безпосередньо. (Який нечуваний ідеалізм: припустити, що мітична особа може писати цілком реальні радіотези!). Листування зі мною Семенко друкує в журналі („Листування Друзів"), мою знамениту „Зозендрóпію" називає „шедевром", обіцяє видати її окремою книжкою й пропонує мені їхати разом з ним та Шкурупієм до Парижу. „Зозендрóпія" була здана до друку й мала бути надрукована в № 3 „Нової Генерації". Про це широко було оповіщено в пресі. Але тут хтось почав „розігрувати" Семенка: серед харківських ваплітян

та київських армувчан стала ширитись версія, що нібито ніякого Едварда Стріхи нема на світі, а що це, мовляв, колективний псевдонім, що знаменує собою такого типу автора, яким колись був у російській літературі славнозвісний Козьма Прутков. Якісь мітичні містифікатори донесли Семенкові, що за підписом Едварда Стріхи „Нова Генерація" друкує пародії на своїх співробітників. Геніяльний Семенко, що його „важко здивувати", — перелякався: витяг із машини „Зозендрóпію", сам написав „Незрозуміло, кривдно, — але факт!" і надрукував в № 3 „Нової Генерації" за моїм підписом. Роблячи це, Семенко так міркував: коли Едвард Стріха — колективний псевдонім, то вся небезпека, що нависла над „Новою Генерацією", усунеться його участю в авторстві Едварда Стріхи. Але що ж було робити з „Зозендрóпією"? Її реклямували, називали „шедевром", „центральною річчю". І от Семенко вкупі з Гео Шкурупієм сідають і пишуть фальшиву „Зозендропію", що й була надрукована в № 4 „Нової Генерації". Ця досить слабенька річ присвячена М. Бажанові. Від імени Едварда Стріхи Семенко та Шкурупій зводять в ній особисті рахунки з М. Бажаном, що з ним Едвард Стріха ніколи й нічого спільного не мав. Семенко певен, що Бажан співавтор Едварда Стріхи й вже „ядовито" запитує Бажана в отій фальшивці:

Хіба не ти?
— Степи, лани
Хіба не ти?
— Плянтації та буряки
Хіба не ти?

Семенко задоволений: пихкає люлькою й гадає, що попав пальцем в небо. Ні, мій співгеніяльний друже, не попав. Винахідник і штукар Семенко, здибавши більшого,

ніж сам, винахідника, перший раз у житті здивувався, здивувався так, що аж волосся настовбурчилось. Хотів був попасти пальцем в небо й піймав облизня. Тепер він пише й друкує фальшивки, але це по-російськи називається: „делать хорошее лицо при плохой игре".

Трагедія Семенка в тім, що він, маючи установку на оригінальність та винахідництво, побачивши справжнього оригінала й винахідника, смертельно перелякався. Застерігаю тебе, дорогий друже: в мистецтві деґрадація починається з переполоху! Врятувати себе можеш тільки визнавши мене, Едварда Стріху, за провідника й лідера „Нової Генерації". Ніщо тобі більш не пособить, навіть підробки моїх листів. (Семенко надрукував у № 3 „Нової Генерації" першу частину мого листа, а другу, де говориться про Харків, фото та Вікторину, написав сам). Все, що мною написано, реєструється в спеціяльній комісії. Всякі підробки буду переслідувати на підставі радянських законів. Редакції попереджаю, що за підписом Едварда Стріхи можна друкувати лише ті речі, що будуть мати візу мого уповноваженого для СРСР — Костя Буровія (його адреса: Москва, Садовая-Спасская 19, кв. 105), що має від мене право листуватись з редакціями, складати умови, одержувати гонорар і т. п. Одночасно — раз назавжди — попереджаю всіх, усіх, усіх, що жодного зв'язку з ваплітянами не мав і не маю; Бажана ніколи не бачив, як не бачив і Семенка.

А тепер ще трохи про Семенка й про наші з ним принципові розходження. Ці розходження я так формулював в листі до Семенка, написанім після прочитання № 4 „Нової Генерації":

„Не в тім полягає твоя перша помилка, що ти надрукував фальшивки за моїм підписом. Коли моїм друзям заз-

дро побачити свої писання за моїм блискучим підписом, то по одному разу я можу їм дозволити таку розкіш. Помилка в тім, що ви дуже поспішили й надрукували ті писання без досконалої обробки. І не в тім полягає твоя друга помилка, що надрукував фальшиву „Зозендропію". а в тім, що у цій фальшивці ви образили золоту Зозе. Фактом надрукування фальшивки раніш, ніж вийшов у світ сам шедевр, я дуже задоволений: підробка певна супутниця геніяльного твору!!! Але як ви сміли образити Зозе? Ви написали:

Усе в снігу
а в душі в мене ні гу
гу
Морозу зу-зу
Зо-зе, зе-зе
Побілішала золота Зозе

Як це розуміти: побілішала? Посивіла? Хто?[1] Х-т-о? Зозе? Золота Зозе посивіла??? + ?

Щастя твоє, Семенко, що в СРСР дуелі заборонено...

Нечемне відношення до дами — це ж прояв справжнього провінціялізму, справжнього хуторянства!

Тобі тепер ясно, що я мушу вимагати від тебе сатисфакції?

Ультиматум: в № 5 „Нової Генерації" ти друкуєш мою „ЗозендрО́пію" (наголос на О́ — ця літера колосального розміру, а над нею відповідний наголос-апостроф). Слово ЗОЗЕ скрізь набрати великими літерами. Цим буде врятована честь золотої Зозе. Ти не бачив, Семенко, яке золоте волосся у золотої Зозе! Золоте аж до ез-ез! Зимою на морозі, влітку на зеленій зелені — крізь і

завжди — золотіє й золотітиме золота Зозе! Термін: 25 квітня".

Одержавши цього листа, Семенко, замість того, щоб приїхати до мене в Москву або в Париж і попрохати вибачення та дружньої поради, ще дужче злякався.

Для Семенка настав осінній час: з колишнього хороброго винахідника почало сипатись листя. А молодий блискучий майстер Едвард Стріха проголошує себе лідером усього лівого фронту на Україні. Я, Едвард Стріха, — поет, маляр і композитор — несу нові зразки лівої продукції, зразки гострі, сміливі, універсальні! Попереджаю світ, що хутко він прочитає мою справжню конструктивно-експериментальну радіопоему „Зозендрóпію", що є моєю автобіографією й одночасно носить на собі — за термінологією Семенка — „ознаки хорошої европейської школи", містить в собі цікавий і блискуче розроблений сюжет і безумовні „елементи шедевру". Персонажі: Едвард Стріха, м-ІІе Жозефіна Пхутюр'є (Зозе), граф Пхутюр'є, принцеса Граль, князь Подлецiв, барон фон-дер Брик, барон фон-дер Файн і „якась особа мацапура".

Я певен, що талановитіша частина співробітників „Нової Генерації" піде за мною: для цього їм не треба кидати журнал, а тільки прислухатись до мого голосу, листуватись зі мною, учитись на моїй продукції, що буде друкуватись на сторінках інших журналів і виходитиме окремими збірками.

Семенко не розуміє, що таке з о з е н д р о п і я. Йому здається, що є це або якась страшна хвороба, або о к р о п і я, або у к р а ї н с ь к а е ф і о п і я. Ні, дорогий товаришу, занехайте позадницькі думки: з о з е н д р о п і я — означає: у к р а ї н с ь к а л і ф і о п і я. Український футуризм до Едварда Стріхи пройшов три

етапи: деструкцію, екструкцію, конструкцію. Доба конструктивізму дала нашому ліфові тільки мою знамениту радіопоему. Після третього етапу — конструктивізму — повинен наступити четвертий етап — зозендропізм. І він уже наступив (див № 4 „НГ").

На цьому й можна закінчити наші теоретичні викладки. Всякі докази пошани: листи, привіти, подарунки etc. вдячні читачі можуть надсилати мені через мого уповноваженого.

З радіопривітом

Едвард Стріґа

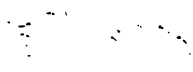

КОНСТРУКТИВНО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РАДІОПОЕМА

Коханій сестрі — Жені Нізнер

РАДІОПЕРЕДАЧА I

В степах,
де сонце
палить чортом,
я
зріс
і
виріс
в боротьбі.

Тепер
в Москві,
в Парижі,
в Полінезії
пишу свої радіотези я,
пишу й присвячую тобі.

Сьогодні п'яний,
наче з опію —
гудками
вию
та гарчу.
Сьогодні стилоса дрочу

на Музу,
Музоньку задрипану,
щоб написати
„ЗОЗЕНДРОПІЮ" —
поему задерикувату.

Нехай Олімп,
хай неоклясики
атенців славлять й інших клясиків.
Нехай кричать:
Назад!
Назад!
Нехай цілують Музу в зад
і роблять вівтар з ватеру...
А ми вже пишемо декрет,
щоб Музу й тих олімпіяд
послати к.....
в отой
клясичний
очерет —
на єр-єри,
на ять!

Момент.
Вже рівно,
рівно
п'ять...
Нам час давно вже починать
про феодальне те село...
Allo!
Allo!
Allo!

* * *

У тім селі —
десь на Волині —
я
підпалив будинок синій,
палац родинний Пхутюр'є.

Огонь!
Огонь!
Краса в огні
і
в поцілунку вона є.

Люблю пожежу, як театр,
і сам в ній можу буть актором!
А раз я сів в чужий фіякр
і погасив усякий сором.
Огонь!
Огонь!

А що ж
бо
вже
зраділи неоклясики,
що вірші я пишу клясичні
і
рівно рву разки ритмічні...
Хе- хе!
Це
я
плету на те,
щоб не гадало ВАПЛІТЕ,

що ми теорій не учили,
трохеїв,
ямбів
не лічили,
не заглядали до жирмунських,
не одвертались від якубських...
Та —
киньмо сосюр'янство,
покиньмо
всякий зеровізм!
Покиньмо
ваплітянське чванство
і шовіністий хвильовизм!
Бо
нетерплячий наш читач
без дії
довго
так
не влежить,
він бо практичний,
не партач, —
йому
давай
кінець пожежі!
Поете!
До діла!
Огонь! Огонь!
Дощенту все згоріло.

Я був огневий,
огнеп'яний!
І врятував маленьку панну —

проніс півголу крізь огонь...
Огонь!
Огонь!
Краса в огні...
У мозок вдарило мені:
я панну в рот поцілував...

* * *

За те
— гей! —
на каторгу попав.

* * *

Залізні кайдани
роз'ятрюють рани.
Сибірські „майдани",
сибірські жиґани
співають:
про шмару,
про хмару,
тайґу
та
Байкал.
Я ж дзвоню
ногами
про красу в огні,
що в мозок вдарила мені.

* * *

На каторзі
три роки
вчився уперто,

став комуністом,
і здивував усіх одвертих
талант
мій
променистий.
А на четвертий рік —
утік
з
своїм талантом.
Блукав,
горів,
німів. . .
Пройшов всі муки
й
побратався з Дантом.
Забув своє ім'я,
став франтом,
знавцем поводження,
музики
й
Анатоля Франса.
Був навіть в цирку
— „рижим",
і зупинився
студентом
à la мюзік
в Парижі.

* * *

За рік —
мене побачили в сальонах,
мою звізду

одзначили оркестри.
Мене стрічали
вже
з поклоном
і називали
вже
маестро.

Я
в смокінґу й крохмальці,
ґалянтний,
грав
сальонові на втіху.
А
десь
не спалося охранці
із-за якогось
там
Юхима
Стріхи!
Юхим той зник.
Такого
шукать у Франції
— не варто.
Тут мільйонери та мільярди...
Тут єсть
маестро Штрик —
Йому тут слава й честь, —
а звуть його Едвардом!

* * *

Співали
люстри

сяйвом.
А я
стояв
з бароном Файном.
Він говорив про коні та кокоток,
я —
про музику й „своїх тьоток".
Були ми
tete à tete.
В музиці я обрав сонату,
в поезії — сонет,
барон же любить жеребців...
Тут
піднесли нам шоколяду
і підійшов князь Подлецiв.

Князь дуже радий,
дуже рад...
Говорить він,
що руський граф —
міліярдер,
заводів власник
(палац на Етуалі
— як в Афінах!) —
граф Пхутюр'є... Граф Пхутюр'є
для доньки
м-lle Жозефіни
шукає вчителя-джентлмена
й
запрошує мене.

Граф Пхутюр'є?
Граф Пхутюр'є?

Запрошує мене?
Огонь?
Байкал?
Огонь красі?
Граф Пхутюр'є?

— Мерсі.
— Пардон.
— Адьє.

А в голові
гули
рої:
Граф Пхутюр'є!
Граф Пхутюр'є!

* * *

Не вклякли
мої ноги,
коли
ступили
на підлогу,
продовжену
килимом довгим.
А шевелюру розкуйдовжену
я тримав гордо,
в єдиному акорді
я почуття напружив,
широкі очі —
à la сноб
примружив.
Не зрадив жодний м'яз.
За мною тюпав князь,

що взяв мене „в полон".
Він заздрив,
заздрив,
що я такий
веселий
та красивий,
як бельведерський Аполон!

У
Пху-
тюр'є
накритий стіл.
Сідає панство до обіду.
У всьому видко шик і стиль:
звичайного немає й сліду.
Жінки —
шикарні,
нафарбовані...
Старенька дама незугарна,
принцеса Граль з своїм коханком —
бароном фон-дер-Файном,
десяток проділів
блискучих
і
стільки ж титулів,
нудних
і неминучих.
Жоржиною між ними —
м-lle Жозефіна!

Вітає радо нас господар,
реверансує нам вона:

злоторуда,
баска,
як огир,
і наче трошечки сумна.
Стрункa,
висока
і дозріла...
Хіба ж це та?
Огонь в красі?
Вона!
Та ж чолка золота,
що й у вогні не обгоріла.

— Панове, прошу!
— Ґранд мерсі.

Обід.
Поважно.
Чинно.
Все — як слід.
І титуловані особи
тут говорили про погоди,
Пуанкаре,
Вільгельма
та війну,
про петербурзькі заколоти...
— Це вже пожар!..
— Це майже революція!..
— Нехай би цар їм кинув конституцію...
— Ви забуваєте, мадам,
що в нас багато молодців,
хоробрих козаків-донців, —

про екзекуції! —
промовив важно Подлеців.

Під час розкішного десерту
підскочили до мене ферти,
мені вчинили тут секвестро
і посадили до роялю...
Принцеса Граль
не допила бокала,
взяла й собі заверещала:
— Ура, маестро Штрик!
Забасував і фон-дер-Брик:
— Ура, маестро Штрик!

Давно вже звик
я до цих пик
(по-руськи: морд),
бо я джентлмен...
Я
взяв
акорд,
ґалянтну паузу зробив:
і залю
звуками
залив.

Горить, горить моя соната,
реве тварина без'язика!..
Так почува себе музика
на оргії
у мецената.

Де й ділася пиндючність:
на лицях —

промайнула людськість.
Були усі тут зачаровані,
навіть особи титуловані.
Я певний був, що Жозефіна
мені належить вже віднині.

* * *

Жіночий рай!
Автове пекло!
Всесвітній постоялий двір!
Сучасний Вавилон — Париж...
Париж — це вир:
бенкетів, свят — у центрі,
на кресах —
заздрости,
нудьги
та смерти.

Люблю тебе, Париже!
Бо ти гориш.
Бо ти згориш.
Ми спалимо тебе, Париже!
Розвіємо в один прекрасний ранок!
Розріжемо тебе, Всесвітня Гриже,
й перецілуєм парижанок.
Париж!
Париж!
Гориш!
Згориш!
Люблю тебе за стиль,
за гамір,
грюк,
електрику та дим,

за рух,
за натовп,
дивовижу,
за індустрію та повій, —
люблю тебе і ненавиджу,
чарівний мій,
проклятий мій,
Париже!

* * *

В апартаментах Жозефіни
урок музичний
догорів:
замовкло піяніно
й почувсь гудок
з фабричних димарів.
Вклонився і простяг я руку,
та
глянув їй в лице —
там мука,
там сотні мук,
ціла когорта. . .
— Чому? Чому?
Зір мовчазний втопила в натюр-морти,
що плямами цвіли,
як різнобарвні віхті. . .
Наближуюсь,
беру її за лікті, —
аж стрепенулась вся,
аж стрельнула, немов пружина,
мене вразила в серце хвореє. . .
І так раптово,
наче шина

розірвана в авто:
— Нас не побачить тут ніхто,
сідайте — поговоримо...
Ми
сіли рядом
на канапі
у стилі декаденс, —
а пахощі...
Я знаю місце те без мапи,
де він цвіте, чарівний едельвейс!..
Він нагадав мені
Байкали,
він нагадав мені острог,
він нагадав мені пожари
і панський синій той чертог...
В обійми
я
загарбав
Жозефіну
(Фабричні пахощі! Хемічні фарби!) —
жага моя
не має впину...
Вона вся випнулася вмент,
метнулась, як стріла,
одскочила на метр
й нахабно оком повела:
— Мене ніхто не цілував!
Один насмілився й помер:
давно на каторгу попав...
— То хтось колись, а я — тепер, —
такий безсмертний та могутній,
я ліквідну вам пояс сміливо!

У неї —
очі каламутні,
у персах спорхнули радіохвилі
й до маґнесу стремнуло тіло:
— Хвилиночку,
хвилинку
почекай...
ти розкажи мені про себе,
хоч в пісні рідній заспівай...
— Ти просиш мене, парижанко,
пісню заграти народу мого...
налий
шампань
в японську філіжанку,
сідай до струменту цього,
акомпонуй
і
слухай —
серце рупором:

Співелі
гелі
ковилі,
Барвінки
гінки
по рилі
Рясли
фарбили
хрещоло,
Хмарили
гирі
сончоло...

Байкали
ткали
едельвейс,
Співали
шпали
кайданейс:
Старе
вітрере
розкасе,
Хере
похере
розжене,
Нехай
умре
Марі Льон-тре
і піп
теля
пасе
й кума
теля
жене! . . .

І знов
замовк
маестро,
замовкло піяніно,
Лиш звук один:
. . . зе-зе . . .
Тремтіла Жозефіна,
— Моя Жозе!
— Моя Зозе! —
Я
їй

цілую
руки,
груди,
спину:
— Зозе! Зозе!

Вона захоплена,
шепоче:
— Твоя!..
я максимум твоя...
І
сіла
мені
на коліна.
Я обійняв її,
опресив,
і —
як смичком по струнах —
провів рукою по цезурі
фільдеперсових панчіх:
аж панна:
— Ох!...
Впилась у мене — укусила...
Я на канапу тихо
(клясичні ми були, як еМ Зерова боги)
тихесенько її жбурнув, —
і
так
електро-енергійно,
як нерозрізаную книгу,
прудкі
їй

ноги
розгорнув.

РАДІОПЕРЕДАЧА II

Allo!
Allo!
Allo!
Пролетарі!
Селяни!
Закордонні хлопи!
Сьогодні в нас продовження
знаменитої радіопоеми „Зозендропія".

* * *

... І не було вже в нас пісень
на другий день.
Париж осатанів, —
скажений,
вражений —
горів, кипів тремтюче
і не лічив годин і днів.
Тільки одне на всіх устах:
цар
царювати
перестав!
У Петрограді — революція!

Пан Капітал не розгубився, —
у Петрограді опинився
(помчала і родина Пхутюр'є),
щоб врятувать майно своє:

заводи,
банки,
синдикати,
сировину,
маєтки,
фабрикати...
Я зрозумів: який скандал!
Сів за рояль
і
сам
собі
став грати:

Рятуйте,
рятуйте
своїх синдикати!
Шалійте,
шалійте,
скажені кати!
Який
я
радий!

Я з радости розбив рояль
і сам поїхав на вокзал,
щоб
десь
до бою
стати

* * *

Я наплював на всі сонети,
забув Зозе.
„Зозе! О, де ти?" —

не завдавав таких питань.
Я футуристом став
і не оспівував — творив повстання!
Забув сальонові сюжети,
співав один „Інтернаціонал",
не їв, не спав без гурту, —
колишній в смокінґу й манжетах —
тепер, замурзаний, носив шкіряну куртку...
І не питав: „Зозе! О, де ти?"

А революція — руб! руб!
А революція — так! так!
А революція — з розтруб...
На революцію — танк! танк!

* * *

І стала колчаковщина — як сон,
І став Юденіч згадкою...
Багато
ми
таких персон
розчавили,
як гадів.

Не скавучав я: „Де ти? Де ти?"
Не до вітрів, як шавкають естети, —
до крови й смерти
я привик.
І вже давно забув,
що
був
я
колись

Штрикові —
паризьким піяністом, —
моїм патроном став Дзержинський,
а сам я став чекістом —
товаришем Стрішинським.

* * *

Червоні чвари!
Час червоний!
Чурило
черево
чи чоло,
чи чо,
чи чох,
чи чор зна що?
Чи очі плачуть,
чи регочуть?
Чи чорне щось червневе?
Чи кінь червоний скаче
назустріч чорному коневі?
Нехай він чорний,
нехай білий, —
усім чортам одна ціна:
біль,
біль,
біль,
біль,
біль балок білих
й червоно-білая стіна!

Мерсі!

Мерсі!
червоний читачу!

Мерсі, що почекав,
поки я в честь чека
алітерації
на ч,
на р,
на б,
черкав.

* * *

Наш крок — це перемога!
Наш постріл — це руїна!
Горів
пожар
незаливний,
горіла й „ненька Україна" . . .

Перевалили через гори —
вщухати стало разом. . .
А ми
своїм червоним газом
повітря
вітримо,
стріляєм в Чорне море
й гасаємо по Криму.

* * *

Гора Ведмідь п'є з моря воду. . .
Прекрасная Ай-Петрі —
в знак доброї погоди —
свої зубчасті нетри
рожевим вкрила фльором
й чекає Аю-Даґа. . .
А він
все п'є

та п'є,
напитися й за вік не може,
не то, щоб в один мент.
І не цікавиться рожевим фльором, —
індиферентний елемент!

Зате червоною розмовою
зайнятий горактив:
партієць Чатир-Даґ,
кінноармієць Бабуган
та Демерджі трагічної масив.
Колись їм снився Робесп'єр,
ввижались царські гарпії...
Тепер
регочуть гори:
чорну армію
пожерло ... Чорне море!

* * *

Відпочива порепана рука...
Червоне сонце палить спини.
Не вільна лиш одна чека, —
вона карає безупину.
Там
зброю викрито,
там — змову...
Шукаємо, допитуєм, не маєм відпочинку,
страждаємо, а ворогів тягаєм в „Вілла Роз"
і ставимо до стінки.

Я
на чолі
страшної кари.

Про мене не говорять голосно...
Але й над мною білі хмари
і мій упасти може волос.
І він упав...
Алушта.
„Яли-Бахча".
Моє авто...
Не сторожить мене ніхто,
а якась панночка... із муфти? ? ?...
виймає бравнінґа і — бух! ! !
Забило памороки, дух, —
одрізало плече...
й неначе кров тече...
Все переплутав, все забув...
Забув, що Штриком колись був.

Прокинувся я в ліжку.
Лікар ніжно:
— Чекісти — не мімози,
їм не страшні ворожі дотики! "
А слідчий:
— Піймали вже білоґвардійську б. . . . ! —
Куди її дівать?
— Так, так, — відповідаю: чекісти не мімози.
Білоґвардійці — допит
і
до стінки
в „Вілла Роз".

* * *

На третій день вже був в чека.
Приймав доноси, звіти...
Тремтіла трошечки рука,

як лист тремтить без вітру.
Товариш слідчий про той замах:
— Це особисте діло жінки...
Ми допитали вже цю даму
й поставили до стінки.
Питаю:
— А як
по прізвищу
моя Корде?
— Графиня Пхутюр'є.
— Графиня Пхутюр'є?
Волинь?
Шпориш?
Байкал?
Зозе?
Огонь?
Париж?
Та що за стерво?!

— Давно поставили? Ще не померла? —
— Та, мабуть, ще жива...
— Пху! чорт!
А голова...
— Ходім мерщій на „Вілла Роз",
бо мені холодно:
мороз...
неначе мерзне море...

— Пікантна буде в нас розмова!

* * *

Лежала
гола

на гнояці...
Була
і біла,
і бліда,
як нелінований папір.
— Вона!
Да, да!
І той же звук: зе — зе
зузнув у мряці,
мов десь захований клявір...
— Зозе! Зозе!
Що наробила ти, Зозе?
Чому стріляла в мене?
Одкрила очі вмент:
— Це ти, Едварде? —
рада, рада...
хіба... червоногвард... ти?

Прибігли лікарі.
Перенесли в кімнату.
Безпам'ятна Зозе...
Ніч кримська із-за гір...
Насамоті я повторив
свою паризькую сонату.

* * *

— Ще порятунок є
для Пхутюр'є —
сказав консиліюм уранці:
— Та ба:
кров витекла вся голуба, —
і треба влить вашій коханці
чиєїсь крови червоного горіння...

— Беріть у мене кілограм!..
хоч два, хоч три! —
та й всю віддам,
щоб розв'язать це непорозуміння.
Взяли —
лили,
лили —
буль-буль!
буль-буль! —
лили,
й
перелили.

* * *

Коли одужала Зозе,
страшне і зле
щось розказала:
вона мене кохала,
і скрізь мене шукала,
аж поки князь той Подлецiв —
з сльозами на лиці —
не набрехав їй, що Едварда
розстріляли прокляті комунарди...
— Помститись треба над Стрішинським, —
князь підмовляв трагічну жінку.
— А я ж не знала, що це ти...
Не знала
я
нічого...
Зав'яли всі мої цвіти...
Я „прокляну самого бога" !..
мені не жаль майна,
не жаль мільярдів...

Не треба батька,
ні рідні...
Люблю тебе,
уб'ю себе сама, —
прости мене, Едварде!
Яка іронія:
за тебе
на тобі
помстилась божевільна!

— Зозе, не плач, — живи:
тепер
сама ти в собі
вільна.
— Не хочу жити без любови!
у ній була моя утіха...

— А що сказала б ти, Зозе,
якби побачила
того
Юхима
Стріху?
— Сказала б: здрастуйте!
Простіть за всі страждання...
О! я йому зраділа б!
Він, як і я, загинув
через трагічнее кохання.

— Зозе моя!
Той Стріха — я!

Сказав і сам не радий:
Ой!

Який
зойк
розпачливий
та дикий
із уст Зозе
упав на кипариси:
— Едварде мій, Едварде! —
Прости мене! Спаси!
Спаси любов'ю.
А за твою кров я
тобі і радам —
вічная раба...
В знак вірности — возьміте білий штаб
на дачі Гіпіус... там батько... князь"...

* * *

Взяли загін —
без галасу,
без крику
ми оточили їх...
„Попавсь, Жіль-Бляз!"
Попались Пхутюр'є і Файн з бароном
[фон-дер-Бриком.

Чочо
чи чо,
чи чох,
чи чі?..
Штабистів білих
море
змило
живо!..

А де ж Зозе? — спитають читачі.
— Зозе тепер — моя дружина.

* * *

На цьому й скінчимо якраз:
писати більш — нема охоти.
Даємо критикам наказ:
Узяти
„Зозендропію"
в роботу!

Нехай
Майфет,
цей наш єдиний формалет,
опише з ній всі факти.
А Лейтес
має пакта —
простежити сюжет
(за це одержить подарунок: один незгуб-
[лений манжет),
Зеров — з Гомером,
а Хвильовий — з Шпенглером
нехай порівнюють мене,
і Дорошкевич хай кляне.
А за майбутню марксівську оцінку
складаю Корякові дяку:
товаришу, ви майте на увазі,
що сам Зозе застрелю, як собаку,
коли вона мені та моїй клясі
не вірна буде, зрадить радам...
І голова її на брук...
(Зозе, не бійсь, це ж тільки трюк:
не може й мови буть про зраду!).

Всім читачам я шлю поклони,
привіти й поетичні дари:
в моєму серці нові дзвони,
сурмлять нечувані фанфари!

Шановній „Новій Ґенерації"
тільки маленьке експозе:
вітати
в травні
нас
в редакції, —
мене
й
Зозе.

1927. Париж — Москва.

оформлення літературного ярмарку

К. Буревій

БІОГРАФІЯ ЕДВАРДА СТРІХИ, АВТОРА ІНТЕРМЕДІЙ 138 КНИГИ „ЛІТЕРАТ. ЯРМАРКУ".

Едвард Стріха — геній. Народився він на Волині, а де саме і коли — невідомо, бо всі архіви з того місця забрали білополяки.

Писати Стріха почав іще в утробі своєї матері Гапки Нечіпорівни Стріхи. Ще юнаком Юхим (справжнє ім'я Стріхи) попав на каторгу — за те, що підпалив палац графа Пхутюр'є й поцілував його доньку Жозефіну.

Коли Юхим Стріха втік із каторги й жив у Парижі як Едвард Штрик, його запросили до Жозефіни Пхутюр'є навчителем музики. Тут — слово за слово — вона йому віддалася.

Після революції Стріха став страшенним революціонером Стрішинським, за це штаб білогвардійців вирішив його вбити. Вбивати послали Жозефіну Пхутюр'є. Вона поранила Стрішинського — Стріху. За це її поставили до стінки, але тут її врятовує Едвард Стріха у той момент, коли вже з неї витекла вся голуба дворянська кров.

Оскільки ж людина не може жити без крови, то Едвард Стріха наказав узяти в нього три кіло червоної крови й перелити її в Жозефіну.

Червона кров Едварда Стріхи не тільки врятувала Зозе, а й цілком одмінила її ідеологію: з колишньої білогвардійки Жозефіна Пхутюр'є стала людиною з червоною ідеологією, що дало можливість Стрісі одружитися з цією графівною.

Едвард Стріха два роки був у „Ліфі", а тепер вигадав новий літературний фронт: „лівіше ліфу!" й перейшов до „Авангарду", де й видрукував свою знамениту радіопоему „Зозендропію" („Авангард" № 3) — річ автобіографічну, з якої ми й узяли відомості про життя великого поета.

Про „Зозендропію" ще не встигли висловитися наші критики. Та й взагалі ми гадаємо, що ця річ, безумовно геніяльна, буде несподіваною й важкою для розуміння нашої критики. Не дурно ж Михайль Семенко передбачав, що оцінити „Зозендропію" у нас буде нікому. В листі до Едварда Стріхи („Нова Генерація", № 2 за 1928 р.) М. Семенко писав: „Скажу основне враження: в „Зозендропії" є елементи шедевру... Це раз. Подруге, — безперечно, у вас там є ознаки хорошої европейської школи, хоч оцінити у нас тут буде нікому, як самі знаєте, в УСРР немає ні одного порядного критика й знавця сучасної поезії. Думаю все ж, що ми з цим дамо собі раду в „Н. Г.".

Так писав Семенко два роки тому, але й досі не спромігся дати „собі раду" з „Зозендропією".

Шедевр Едварда Стріхи такий міцний і висококваліфікований, що критики з „Нової Генерації" не змогли його розкусити. Вони, зачаровані новою мистецькою силою, тільки й могли сказати: „шедевр". Можливо, що вони зробили найкраще. Їм тепер належить честь визнання вели-

кого поета. Історія української літератури за це їм оддячить.

Едвард Стріха буйно росте. Він уже визнає себе за більшого майстра, ніж Михайль Семенко. Читачі мусять посісти точку зору Едварда Стріхи, бо він же написав шедевр, а Семенко до шедеврів іще не дійшов. Зараз Едвард Стріха працює над другим шедевром — пише „Паноптикум Української Літератури". Пише в Парижі, де й має постійне мешкання.

Про те, що нібито Едвард Стріха загинув на Мурмані, шкода й говорити. Поперше, Едвард Стріха безсмертний, а подруге — він ніколи не їздив до Мурману. Це просто звичайнісінька вигадка його літературних конкурентів та дипломатичного корпусу в Парижі. Кажуть, що не обійшлося це й без самого Пуанкаре. За допомогою фальшивої звістки про смерть Едварда Стріхи, старий селадон хотів спокусити дружину нашого поета — знамениту Зозе. Зірвалось! Едвард Стріха ще довго працюватиме на користь нашої літератури.

ДО КНИГИ СТО ТРИДЦЯТЬ ВОСЬМОЇ

Вересень, 1929

Коли в газетах з'явилося оголошення про те, що сто тридцять восьму книгу „Літературного Ярмарку" оформлює Едвард Стріха, то поети, письменники й читачі всіх періодичних видань ДВУ надзвичайно здивувалися й почали засипати Ярмарком телеграмами:

1. „Ради блька ВУСПП'у з Новою Генерацією, телеграфуйте: який це Стріха? Чи не той це Едвард Стріха, що вигадав нові слова: словолези,

радіотези, радіогопакез, етцетера? Майте на увазі, що цих слів у Грінченковому словнику немає".

Комсомолець *Мазайло-Квач*

2. „Попереджаю, щоб ви не сіли з цією Стріхою в калошу: Стріха — це нахабна мітична особа. Я вже попереджав про це одну редакцію, а вона надрукувала, що в мене „погане оточення", й назвала мене „великим мізантропом".

Кононенко

3. „Поздоровляю з Едвардом Стріхою. Більш нічого сказати: докотилися! Нахабнішого саморекламника вам не знайти".

Співробітник „Молодняку" *М. Рудерман*

4. „Це не той Едвард, що одружився з графівною Пхутюр'є? Коли той, то скажіть йому, що він душка й кумір!"

Рина Мазеніна

5. „Дорогі товариші! Що ж ви робите? Ми ж писали вже в „Критиці" та „Плузі", що Стріха — мітичний поет, а ви йому доручили оформлювати альманах. Яке ж це оформлення буде? Мітичне?"

Ф. Якубовський, А. Панів

6. „Редакція універсального журналу „УЖ", що „все бачить, все чує, на все одгукується й уміє про все цікаво розповісти", до цього часу не запрохала цікавого й талановитого Едварда Стріху до співробітництва в журналі, бо вважала, що він справді зірвався з скелі на Мурмані й передчасно загинув. Тепер ми бачимо, що він якось вивернувся й почав у вас співробітничати. Як ви його знайшли? Посилали на розшук експедицію? Ми хочемо про це

цікаво розповісти в УЖ'і. Просимо Едварда Стріху прислати нам — для надрукування в журналі — кілька слів про себе й про свою творчість і фотографію або портрет. Маємо надію, що Ярмарком запевнить геніяльного Едварда Стріху, що УЖ видається „по типу найкращих закордонних журналів", що УЖ — це „літературно-громадський універмаг", що УЖ — „це журнал для читача".

УЖ

7. „Все можна виправдати високою метою, — та тільки не ганебний замах на життя Едварда Стріхи. Іще в нас музики не досить. І в члени УАН я не піду. Хай краще виберуть Едварда. Він іноді — немов джентлмен".

Павло Тичина

8. „Що? Едвард Стріха? Заткніться".

І. Кириленко

9. „Теляті графуйте чи вгадала я, що Остап купив нові вишні пис... пи... до... нім і викомарює тепер за Едварда Стріху?"

Гапочка

Усіх телеграм надійшло 18347. Надрукувати таку силу матеріялу неможливо, тому ми, заплющивши очі, взяли тільки дев'ять зразків. За точність поручитися не можемо, бо знаємо, як жахливо перекручуються на телеграфах всього світу тексти телеграмної літератури. Найкращим доказом телеграфної плутанини є телеграма за підписом Гапочки. Ми довго ламали голову, поки не розшифрували цю загадку. Цю телеграму треба так читати: „Телеграфуйте, чи вгадала я, що Остап Вишня купив собі новий псевдонім і тепер викомарює в ролі Едвар-

да Стріхи. Гапочка". Ми нічого не відповіли на це наївній Гапочці. Хай „пребывает в неведении", нехай думає, що можна купити псевдонім, що можна купити й поета... Нехай! Щодо решти кореспондентів, то Ярмарком їм теж нічого не відповів, щоб не зіпсувати того напруження, з яким вони чекають чергової книжки „Літературного Ярмарку". Нехай відповідає сам „виновник торжества". Галло! Передаємо трубку блискучому Е. Стрісі.

— Так. Я — Едвард Стріха. Той самий, що написав кілька шедеврів. Галло? Редакція УЖ? — Згода. Надсилайте аванс на адресу мого уповноваженого. Галло? Тичина? Мене? В члени УАН? Згоджуюсь, нехай надішлють аванс... Хто? Що?! Мітична особа? Товаришочки, залиште свій ідеалістичний світогляд! Невже ви гадаєте, що якась там мітична особа зможе писати цілком реальні радіотези та оформлювати найреальніший альманах? А може ви гадаєте, що й „Літературний Ярмарок" мітичне явище? Тоді, значить, ви заперечуєте й існування самої Зеленої Кобили? Не заперечуєте? Отож то й те. Тепер, знаєте, які часи? Ідеалізмом вулиці поливають. А на міжнародньому обрії знову ренеґати соціялізму: Рамзай Макдональд, Бріян, Чан Кай-ші. Вони пороззявляли роти. Отже — нам треба вищірити зуби, треба показати гострі леза нашого художнього слова, показати там — на Заході. Так званий Гнилий Захід, що тільки те й робить, що розкладається, мусить нарешті довідатися, що ми вже давно згубили свою невинність і стали мудрішими за того змія, що спокусив колись прадідів Рамзая Макдональда.

Словом, треба організувати експорт української літератури.

Я не тільки поет, не тільки художник-маляр, не тільки музика-композитор, я ще й дипкур'єр. Я циркулюю: Харків — Москва — Париж, і бачу, що з цією справою треба поспішати. Треба організувати Всесвітній Ярмарок Української Літератури й видавати його хоч раз на рік мовами: англійською, французькою, німецькою та есперантською. Запевняю вас, що будуть купувати, читати й... прославляти нашу юну, ніжну, бистрокрилу й могутню республіку.

Слово чести, що не встигнемо ми викинути в Европу ще й двох десятків отаких романів, як „Арсенал сил" Гео Коляди, як гнилий Захід догниє остаточно й окачуриться. Від скуки здохне. Для західнього пролетаріяту, для літературознавців та письменників будемо видавати Всесвітній Ярмарок Української Літератури з вибраних творів. За успіх ручуся я й може поручитися моя золотоволоса Зозе — героїня процесу, що відбувся недавно в Парижі й так скандалізував кабінет Пуанкаре, що він мусів звільнити своє місце для Бріянового кабінету. Про цей процес наші читачі нічого не знають, бо буржуазна продажна преса, підкуплена міністерством внутрішніх справ, замовчувала всі події, що були зв'язані з процесом, і крах міністерства пояснювала іншими, вигаданими для закордону, причинами, а насправді — тут справа була надто грошева: вічна історія про те, як буржуазні уряди не можуть утриматися, щоб не вкрасти якого мільярдика з народньої скарбниці. І як завжди буває — мільярдна крадіжка організовувалась в ім'я жінки: треба було купити горду й непідступну жінку, купити ціною чести французького уряду, ціною державної скарбниці, ціною французького бога...

Тепер ми маємо змогу детально розповісти нашим читачам про цей виключний процес, процес, що його можна розцінювати, як блискучу перемогу української літератури на міжнародньому фронті. Героїнею цього процесу була дружина українського поета й героїня одної з найгеніяльніших наших поем, героїня „Зозендропії" — Жозефіна Стріха-Пхутюр'є, цебто моя золотоволоса муза — знаменита Зозе.

Зозе — така електромогутня красуня, яких не може вже народжувати гнилий Захід. Коли її побачив французький кабінет міністрів, то інкорпоре — на чолі з Пуанкаре — закохався і почав залицятися, носити подарунки etc ... Зозе — непідступна. Тоді вони мільйончик, другий, третій, а вона:

— „Я вам не фігурантка з другосортного ревю. Катітєсь ви, братішкі!" ...

Після цього кабінет засідав і вирішив, що таку жінку можна купити не менш як за мільярд. І почали за допомогою комбінаторів, фінансистів, банків і фірм організовувати мільярдну крадіжку.

Так загинула честь кабінету Пуанкаре. А честь Зозе так при ній і залишилася, бо отой мільярд вона кинула Пуанкаре в самісіньку пику. І попала після цього в список неблагонадійного елементу.

Треба вам сказати, що Зозе користується в Парижі надзвичайним успіхом. Її сальон на Етуалі завжди одвідують знамениті поети, письменники, художники, артисти й політичні діячі. Це справжнє огнище революції: тут зароджуються гострі епіграми на паризький уряд, злі карикатури, ущіпливі пісеньки політичного змісту й обмірковуються та вирішуються найважливіші політичні події.

Наші читачі здивуються, що дружина українського поета завжди живе в Парижі. Це пояснюється двома причинами: 1) тим, що мої дипкур'єрські обов'язки міцно зв'язують мене з Парижем і 2) тим, що Зозе не може жити без опери та без Лювру, без Декоративного Люксембурзького та й інших музеїв. Зозе держить ложу в опері і завжди, як увіходить у цей прекрасний будинок, цілком перероджується. Гранд Опера — це справжня столична опера. Колосальна будівля, дякуючи красі й пропорційності всіх частин, здається легкою, вишуканою, радісною. Фасад прикрашують статуї, медальйони й різнобарвні мармурові колони. Тут попрацювали кращі художники епохи: Фальґ'єр, Міле, Гійом, Жуфруа. Знаменитий „Танок" Карпо — мармурова група, що прикрашує головний вхід, — являє собою справжній шедевр, що починає вас хвилювати з першого погляду. А в Харкові?.. Тут іще не всі зрозуміли, що комунальне господарство столичного міста в першу чергу мусить подбати про те, щоб забезпечити музичне мистецтво пристойними будівлями. Піти в отой сарай на Римарській... та це ж ризикувати — в один прекрасний момент опинитися під античними руїнами. А про естетичну насолоду нічого вже й думати.

А може скажете замінити Лювр на Музей Слобідської України ім. Григорія Сковороди? Товариші! Про „слобідську" Україну треба забути й подбати про музеї та картинні галерії Індустріяльної Соціялістичної Республіки! Ну, скажіть, будь ласка, що можна показати в Харкові з українського образотворчого мистецтва? Нічого? Значить, цього мистецтва не було? Нема? І не буде?

А чого ж це ради закордонні художники та мистецтвознавці ждуть не діждуться, коли буде докупи зібрано українське мистецтво, щоб його вивчити та повчитися в

нього. Мені довелося говорити на цю тему з славнозвісним Пікассо, з тим самим Пікассо, що про нього й всі міщани київські знають, як про винахідника нових мод у мистецтві. І що ж? А от що!

— Коли я, — говорить Пікассо, — дивлюся на ваші ілюстровані журнали, то бачу, що ви часто мавпуєте, друкуєте те, про що в нас забула вже й провінція (деструкція і супрематизм), а свої справжні перла тримаєте під спудом, не знаєте їх, або не хочете знати. На обкладинках ваших книжок я часто помічаю звичайнісінькі пляґіяти. А ти знаєш, чому воно так у вас виходить?

Я

А чому?

Пікассо

Тому, що у вас нема солідної центральної картинної ґалерії. Ваші кращі майстрі мусять демонструвати свої твори скрізь, тільки не в своїй столиці. Ваші унікуми, що на вагу золота розцінює Европа, замуровані в склепах.

Я

Про які унікуми ти говориш?

Пікассо

Про ваших старих майстрів. Про ваш живопис дев'ятого віку, про вашу гравюру, про ваш старий портрет. Ви звикли орієнтуватися на московське мистецтво і не знаєте, що в ньому п'ятдесят відсотків вашого, що воно починається з вашої Лаври, з ваших велетнів Левицького та Боровиковського й кінчається вашим Рєпіним.

Я

Ну, цього натураліста ми з легким серцем можем Москві подарувати.

Пікассо

Не кепкуй. Рєпін утворив свою школу. Наше діло убити цей напрямок, але ж визнати треба, що після Рєпіна Москва й досі не спромоглася дати якийсь свій оригінальний художній напрямок. Багато художників, а напрямку, школи нема. Якась паризька провінція!

Я

Коли ти так про Москву говориш, то що ж тоді ти скажеш про нашу мистецьку сучасність?

Пікассо

Те, що сказав і про ваших старих майстрів. У вас є не тільки такі індивідуальні мистці, як Петрицький, у вас єсть і своє: свій напрямок, своя школа, свої оригінальні художники.

Я

Про кого це ти?

Пікассо

Про буйчукістів. Це — високого мистецтва школа! Париж зараз цікавиться тільки бойчукістами та Ніко Пірosманішвілі. А ви дозволяєте якомусь Чаговцю, що розуміється на мистецтві так, як одна клясична тварина на апельсинах, обливати помиями своїх кращих майстрів! Ти читав, Едварде, що цей невіглас написав у „Вечернем Киеве" про бойчукістів?

Я

Ні, не читав. Та це й не важно, бо Чаговця, цього поборника „єдіної неділимої Руси", цього „презренного малоросса" й вічного провінціяльного фейлетоніста другого сорту у нас добре знають і ніхто до його голосу прислухатися не буде.

Пікассо

Ні, це дуже важлива історія. Виступ Чаговця має під собою досить темний ґрунт.

Я

А саме?

Пікассо

А саме те, що він виступає з чужого голосу, він пише інспіровані статті. Ти чув, що бойчукістка Оксана Павленкова зараз реформує керамічний факультет ВХУТЕІН'у? Чув? А ти чув про те, що минулої зими ВХУТЕІН висів на волосинці? Москва переконалася, що тисяча професорів ВХУТЕІН'у — це тільки армія халтурників, що їх треба добре почистити, що вузу треба дати керівника. А коли дійшло до кандидатів на цього керівника, то тільки один Бойчук був на всіх устах. Мистецькі назадники почали за лаштунками жорстоку боротьбу проти Бойчука. Вирішили організувати наступ на Бойчука й на Україні. От і почали виступати різні чаговці з своїми твердженнями, що з мистецького боку нічого кращого нема на Україні, як церковця Врубелева.

Я

Невже Бойчук таку популярність має в Москві?

Пікассо

Не тільки в Москві, а й за кордоном. Московські художники повторюють наші слова, коли визнають Василя Седляра кращим рисувальщиком у Союзі. Перший визнав Седляра Дієго де-Рівера, другий — я, третім був небіжчик Тугендхольд, а потім уже — на Виставці Української Графіки в Москві — професор Сідоров мусів сказати: „Надо признать, что товарищ Седляр является лучшим рисовальщиком в СССР". Седляр, Падалка, Налєпінська-Бойчук, Павленкова, Іванова, Довгаль... Ціла

низка майстрів-бойчукістів, а чаговці кричать, що Бойчук нічого не дає мистецтву. Ці ваші троглодити не розуміють, що у мистецтві можна бути Бучмою і Курбасом, Качаловим і Станіславським, Ільїнським і Меєрхольдом. Троглодіти ніколи не зрозуміють, що Меєрхольд вищий за Ільїнського, а Бойчук вищий за свого учня Василя Седляра.

Я

Дорогий і хороший мій Пікассику! Ти надто добрий, ти дуже любиш мене й тому надміру захоплюєшся нашим мистецтвом, перебільшуєш . . .

Пікассо

Ні, Адю, я говорю об'єктивно. Я насамперед син мистецького Парижу, що завжди шукає у мистецтві своєрідної оригінальної краси. Я відчуваю, скільки революція дала сили вашому мистецтву, що разом із вашою молодою державою вилітає тепер у широкий світ на крилах великої індустріяльної леґенди. Вашому мистецтву належить майбутнє, а мене зараховують історики до епохи занепаду буржуазного мистецтва в Европі. Ви ще такі молоді, що не боїтеся смерти, ви можете захоплюватися і захоплювати других. Ваш художник-імпресіоніст Іван Северин зробив кілька геніяльних полотен: гори! Прекрасні колосальні гори! Таких гір у мистецтві я не знаю. Коли на ці гори дивиться син старого-старезного Парижу, то в нього голова закручується, а ваш Северин дерзко вказує на найвищу точку й говорить, що там найвища краса! Правда, ви й цього майстра не знаєте . . . Узнаєте потім, коли збудуєте Картинну Галерію.

Я

Ти хіба гадаєш, що для Картинної Галерії треба будувати нове приміщення?

Пікассо

Згодом — обов'язково. А зараз ви мусите негайно знайти якусь готову підходящу будівлю, перевезти Бойчука з Києва до Харкова й доручити йому розташувати ваші художні цінності. На відкриття вашої національної ґалерії злетиться ввесь світ всесвітнього мистецтва. Ми прийдемо напитися свіжої води, подихати свіжим повітрям молодої соціялістичної республіки, навчитися у ваших робітників і поклонитися вашим художнім надбанням.

Я

Ти, мій хороший Пікассику, договорився до сантиментів. Мені здається, що ти навіть сльозу пустив... Проте, мушу сказати, що я задоволений з твоєї оцінки наших перспектив. Моя золотоволоса Зозе точнісінько так думає в цій справі, як і ти...

Пікассо

До речі: поцілуй за мене ручки м-м Зозе й скажи їй, що я викликаю її на цікаву подорож.

Я

В яку подорож? Що ти вигадуєш?

Пікассо

Я хочу бути кавалером у Зозе на відкритті в Харкові Української Центральної Картинної Галерії. А тепер до свого діла... Сідай писати. Ти ж іще не закінчив свого оформлення для „Літературного Ярмарку"? Сенченко жде.

Сідаю і пишу:

У Жозефініному палаці на Етуалі завжди повно народу. Палац — це спадщина після смерти папаші, графа Пхутюр'є, що колись його, барона фон-дер-Брика та князя Подлецова я наказав укинути в Чорне море.

Тепер усіма маєтками графа Пхутюр'є розпоряджається Зозе, тому я, можна сказати, купаюся — як сир у маслі!

Події, що призвели до процесу, розпочалися ще великим постом цього року. На четвертому тижні, як усім відомо, в Парижі відбувається щороку традиційне свято Мі-Карем. Цього року було воно бучне, веселе й багатолюдне. І в центрі масової уваги була героїня української поеми.

Це справді було народнє свято. Праця скрізь припинилася: зачинилися магазини, крамниці, контори, фабрики й майстерні. Вийшли на вулиці салдати, служниці. Лавами посунув заводський пролетаріят. Усі зібралися на головних вулицях та бульварах. Авто, трамваї й карети зникли. З'явилися цілі гори конфеті. Конфеті купують, розривають, кидають. Конфеті летить і обволікає людей, будинки, стовпи, вулиці. В повітрі серпантинові хмари. У натовпі — машкаради. Натовп танцює. Грають мандрівні музики. Свистять свистуни, тріщать петарди. Сміх, галас, співи, радість, „огонь і рух, огонь і рух!"..

О дванадцятій годині з'явилася головна процесія Мі-Карем. Тридцять бутафорських колісниць, у запряжці по десятеро коней. Грає безліч оркестр. Охороняють процесію жандарі й муніципальна ґвардія. На колісницях — алегоричні постаті, а на головній колісниці їде Reine des Reines, королева королев, зі своїм придворним штатом. Це була наша Зозе! Ця процесія іде із площі Notre Dame. Процесія була вже в міській думі, де й було вибрано Зозе в „королеви королев", як найкращу жінку. В урочистому артистичному зібранні Зозе „коронували", обдарували коштовними подарунками й прези-

дент республіки смачно (щастя його, що я не бачив!) поцілував Зозе в самісінькі губи. Свою невинність і свій демократизм Зозе врятувала одеколоном фірми Коті: вона разів із двадцять обтирала ним свої губи. Я певен, що на губах у Зозе слідів від юдиного поцілунку не залишилося.

Коли процесія доїхала до Латинського кварталу, де мала розійтися до наступного року, Зозе зійшла з колісниці, юрба гучно вітала її, а потім почала розбирати „на пам'ять" прикраси з колісниці.

Цього року прикраси на головній колісниці були несподівані: велика кількість якогось екзотичного малюнку, прекрасного й радісного, як невідома країна, як сон про щастя, як музика майбутніх віків. Це була обгортка роботи Анатоля Петрицького! І... повна колісниця сто тридцять другої книги „Літературного Ярмарку"!!! + !

Моментально поліцаї, жандарі, ґвардія... Але юрба давно вже захопила все в свої мільйонні руки.

На долю влади припав лише один примірник.

Через годину газетярі кричали на бульварах:

— Сенсація!

— Замах Комінтерну на Французьку республіку!

А голосномовці на майданах репетували:

— Стережіться, громадяни! Зелена Кобила ходить по Европі.

— Галло! Галло! Галло!

З цього все почалося... Але... Прекрасні читачі наші! Ви вже підвищили свою кваліфікацію, ви самі знаєте, що традиції Ярмаркому (об'єктивність, позагруповість і колеґіяльність) не дозволяють тому авторові, що оформлює альманах, використовувати і те місце, що належить іншим авторам.

Місце, призначене на передмову, я вже використав і мушу дати тепер слово товаришу В. Сосюрі.

Забудьте на хвилинку про золотоволосу Зозе й про її виключну історію (ми встигнемо розгорнути цю історію в інтермедіях та в епілозі) й приготуйтеся до читання художньої речі нашого талановитого співробітника. Читати треба вміючи: про все на світі забути, сприймати на віру кожне слово авторове, полюбити його образи, відчути пахощі кожного слова й почути музику кожного звука . . .

. . . . . .

Можете починати.

ІНТЕРМЕДІЯ ПЕРША

Я певен, що читачі завдання мої виконали: прочитали й засвоїли. Я запевняю вас, що письменники люблять читачів, тих читачів, що не саботують, а чесно читають твори пролетарських письменників. Такого читача слід любити, його є за що любити: він живе нашим життям, співає наших пісень, радіє нашою радістю.

А що робить із отим анциболотом, що покрутить, покрутить книжку, кине та й потягне на цілу ніч у карти грати? Йому тільки:

21
66
666

Товариші! Карти — опіюм для народу. А винова краля — справжнісіньке стерво, брехуха й контрреволюційний елемент!

Ясно?

А тепер можна продовжити історію золотоволосої Зозе.

Ясна річ, що трюк з „Літературним Ярмарком", що викинула Зозе в Латинському кварталі, не подобався паризькій поліції, не подобався міністрові внутрішніх справ, не подобався президентові etc . . .

Мою трагічну Зозе потягли до відповідальности.

Процес. Це був скандальний процес, і я зараз розкажу про нього всі деталі, всі подробиці, всі пльотки, слухи й центрослухи.

Мій приятель Бернард Шов, знаменитий письменник, що випадково потрапив тоді до Парижу, хотів було виступити на цьому процесі свідком з боку Зозе, але його не допустили. Так от ми й розговорилися з приводу цього. Б. Шов подивився мені в вічі пильно-пильно, а потім і каже:

Б. Шов

Ви надієтесь, шановний Едварде, що цей процес спричиниться до поширення відомостей про українську літературу. Але ж ви знаєте, що ми, европейці — естети . . . Ми зросли на многовіковій культурі . . . ми любимо щось оригінальне, тонке, виключне. Чи зможете ви нам показати хоч одного такого письменника, як Оскар Вайлд? Зможете показати такого майстра — дамо успіх, будемо читати. А ні, то й ні. Єсть у вас такий?

Е. Стріха

Єсть.

Б. Шов

Хто?

Е. Стріха

Л. Українка, Валеріян Поліщук . . .

Б. Шов

Не чув.

Е. Стріха

М. Коцюбинський, Раіса Троянкер...

Б. Шов

Не чув.

Е. Стріха

Стефаник, Паньків...

Б. Шов

Не чув.

Е. Стріха

Я бачу, що ти нічого не чув, дорогий Бернардушко. Чого ж ти хвалишся своєю культурою, коли вона далі свого носа нічого не бачить?

Б. Шов

Не гарячися, шановний Едварде. Такого блискучого майстра, як Оскар Вайлд, у вас нема.

Е. Стріха

Єсть!

Б. Шов

Хто? Хто?

Е. Стріха

Кращі є!

Б. Шов

А я питаю: хто?

Е. Стріха

Тепер моя черга питати, а твоя — відповідати.

Б. Шов

Питай, дорогий Адю, я з радістю відповідатиму.

Е. Стріха

Оскар Вайлд — геніяльний майстер?

Б. Шов

Геніяльний.

Е. Стріха

Всесвітній?

Б. Шов

Всесвітній.

Е. Стріха

А який твій твір Вайлдів ти поставиш на чільне місце? Доріяна Ґрея?

Б. Шов

Так. Доріяна Ґрея.

Е. Стріха

А який саме образ тобі подобається в О. Вайлда?

Б. Шов

Портрет. Ти розумієш, Адю, яка це сильна ідея мистецька: мистецтво в творі оживає і живе живим життям живої людини! Вищого дерзання в мистецтві я не знаю. Ти згоден зі мною, Адю?

Е. Стріха

Згоден, але ж не твоя черга питати...

Б. Шов

Пардон.

Е. Стріха

Ти знаєш про те, що О. Вайлд страшенно любив твори російського письменника Достоєвського?

Б. Шов

Знаю.

Е. Стріха

А знаєш, що О. Вайлд читав і твори нашого зрусифікованого земляка Гоголя?

Б. Шов

Знаю.

Е. Стріха

А повіриш мені, що раніше Гоголя був і писав українською мовою Квітка-Основ'яненко?

Б. Шов

Вірю.

Е. Стріха

А скажи щиро, Бернарде, по-совісті: ти чесний?

Б. Шов

Що?!

Е. Стріха

У нас умова, що зараз ти відповідаєш. А я питаю серйозно: ти — чесна людина?

Б. Шов

Я чесний аж до цинізму.

Е. Стріха

Значить, проти логіки перти не будеш?

Б. Шов

Не буду.

Е. Стріха

Тоді слухай. Був у нас на Україні письменник Квітка-Основ'яненко, батько нашої художньої прози. Великий майстер слова! І написав він оповідання „Салдацький патрет". У цьому творі й повстала ідея про такий невмирущий мистецький твір, що зможе жити життям людини... Портрет ожив!!! Ти чуєш, Бернардушко?

Б. Шов

Чую.

Е. Стріха

А потім був на світі наш землячок, „з двома душами", Микола Гоголь, що обкрадав наших письменників: Котляревського, Гоголя-батька та Квітку-Основ'яненка... Ти чуєш, Бернардушко?

Б. Шов

Чую.

Е. Стріха

Так отой Гоголь-син і цю знамениту ідейку пересадив у свій „Портрет". Ти розумієш?

Б. Шов

Розумію.

Е. Стріха

А Оскар Вайлд прочитав Гоголя та й собі проїхався на рахунок нашого Григорія Федоровича Квітки-Основ'яненка.

Б. Шов

Що?

Е. Стріха

А то!

Б. Шов

Пляґіят?

Е. Стріха

Коли тобі важко це визнати пляґіятом, то нехай буде літературна ремінісценція.

Б. Шов

Я не можу погодитись! Я...

Е. Стріха

А слово? А логіка? Говори прямо: зможемо ми покрити вашого Оскара Вайлда?

Б. Шов

У-х-х... зможете.

Е. Стріха

Давай руку! А тепер... Дзень, дзень, дзень! „Суд іде!" Процес Зозе починається. Біжи! А мені ще треба порадити читачам — поки суд та діло — прочитати... Товаришу Сенченко! Що там у вас на черзі?

Іван Сенченко

Майк Йогансен...

Е. Стріха

Читайте, ковтайте, радійте. Словом, танцюйте, читачі!

СПЕЦІЯЛЬНО-МУЗИЧНА ІНТЕРЛЮДІЯ.

На процесі Зозе трималася гордо і прекрасно. Молода, висока, стрункa, гнучка, золотоволоса — Зозе сконцентрувала в своїх широких очах всю пристрасть і — глянула мені просто в серце. Я забув, навіки забув про свого сусіда Б. Шова й поплив думками в свою далеку юність, у дитинство зелене своє. Пригадав перші твори свої, перші звуки свої.

До речі, коли мені було п'ять років, то я вже подавав великі надії: прекрасно володів ямбом, був обізнаний із законами евфонії й любив вишукані алітерації. На п'ятому ж році я почав писати сонети, а коли мені повернуло на шостий рік, то я вже зумів написати вінок сонетів. На жаль, у моїх батьків — волинських селян — не було жадних літературних традицій: мої ранні твори так десь і загинули.

Я тільки пам'ятаю один сонет. Написав я його, коли мені було шість років, а яка віща думка пронизує його! Яка геніяльна прозорливість!

Я десять літ блукаю на чужині,
Пенькам молюсь в чужих густих лісах,
І зважую тепер на терезах:
Чи що зробив, чи дав я Україні?

Мороз, тайга, озера та кайдани,
Сніги, тюрма, цюпаси та Сибір
Вразили серце юнака без мір.
Лишили на душі криваві рани,
Але я скрізь угадую ...з..о..з..у...
В уяві скрізь горять мої жоржини —
В снігових пролежнях і на шипшині, —
Ніщо не витисне з очей сльозу,
Бо я закоханий: люблю машини
І славлю виноградную лозу.

У цьому сонеті все моє життя. Ще напередодні цього життя моя творча інтуіція відчула, що мені доведеться тяпнуть холоду на Сибіру, відчула і трагічну лінію Зозе, бо оте „з..о..з..у..." — це тільки неусвідомлений образ золотоволосої Зозе. Та й останнім рядком неначе в око вліпив!

Заля Tribunal Civil повнісінька. Судді нервуються й розмахують своїми червоними мантіями. Зозе тримається прекрасно, а я в думках пливу по шляху своєї ранньої творчости. Пригадав і перший футуристичний вірш свій — „Перший рік революції". Загляньте в глибину цього твору, прислухайтесь до великої футуристичної музики:

І перший тиждень був:
понеділок,
вівторок,
середа,
четвер,
п'ятниця,
субота,
неділя ...

І перший місяць був:
перше,
друге,

третє,
п'яте,
десяте,
тридцяте . . . .

І вийшов перший рік:
січень,
лютий,
березень,
квітень,
травень,
червень,
липень,
серпень,
вересень,
Жовтень,
листопад,
грудень
День 365-й.

Правда, хороший вірш? Писати хороші вірші дуже легко, товариші. Ви тільки спробуйте — геніяльно вийде!

„Суд іде!" Заля хвилюється. Зозе своїми словами, наче батогом, ляскає по зеленому сукні, викриває історію з мільярдами . . . Голова кричить:

— Громадянко Стріхо-Пхутюр'є! Я позбавлю вас слова!!!

Тоді я встаю, вилітаю на середину залі й роблю демонстрацію: голосно деклямую свою радіотезу:

Зозе, зе-зе
etc.
Маро моя,
Морів мара,
Зозе!
По телефону
співає сніг:
Зозе, Зозе!

Разки внизу
Морозу зу:
Зозе, Зозе!
Замерзне небо
бо — бо — бо...
А серце не замерзне.
Я в виріях радіотез
ез — ез — езе,
моя Зозе!

Голова лупцює дзвоником судового пристава:

— Дзень! Дзень! Дзень!

Публіка мені робить овацію...

Поліція урочисто виводить мене із залі...

Все оце так мене знервувало, що я не можу зараз зробити достойної передмови перед...

МОНОЛОГ ЕДВАРДА СТРІХИ

Попередня інтерлюдія по суті була моментом великого напруження. Тому, веселі читачі мої, мені треба відпочити.

Передишка!

А щоб не залишати на папері такої галявини, як робила колись у газетах царська цензура, я використаю місце для свого бльок-ноту, що в нього я записую свої афоризми.

На мене часто находить такий настрій, що я починаю думати й говорити самими істинами. Філософія — моя стихія.

Читайте й повчайтеся:

1. Коли летиш на аеропляні, то не дивись на землю, щоб голова не закрутилася.

2. В художній праці покладайся на смаки ,,панночки з балетної студії".

3. Не вір пролетаріятові, коли він буде говорити, що ти не пролетарський письменник.

4. Не хвилюйся.

5. Не звертай уваги на критиків — вони самі замовкнуть.

6. І дерева гнуться.

7. Огонь — не вода.

8. Чекісти — не мімози.

9. Коли хочеш, щоб тебе похвалив Хвильовий, пиши про американців.

10. Коли їдеш в авті, то пильнуй, щоб шофер завжди тримався правого боку, але сам можеш схилятися і на лівий бік.

11. Не пий сирої води.

12. Забути можна про все, але ніхто ще не забув одержати свій гонорар.

13. Навіть улітку не треба відмовлятися від теплого ,,обмундірованія".

14. Той мовчить, хто не вміє навчить.

15. Свого прізвища під чужим твором не підписуй.

16. На городі бузина, а в Києві дядько.

17. Картоплю колись звали ,,чортовим яблуком" — значить і вона ,,хрукт"! Ерго: чистити її треба десертним ножем.

18. А як будеш умирати, то вимагай, щоб і тебе поховали на Чернечій горі.

19. ,,Літературний Ярмарок" на цукрі не спекулює.

20. Остап Вишня — любить вишні, а Епік — епос.

21. Панч — панує.

22. Сенченко — Іван Семенович.

23. Спіраль — крива лінія, що робить безліч оборотів навколо Валеріяна Поліщука.

Передишка скінчилась. Тепер, розім'явши мозки на серйозних матеріях, ви легко можете приступити до читання художніх творів.

Галло!

МОМЕНТ КУЛЬМІНАЦІЙНОГО НАПРУЖЕННЯ

Мабуть нікому в світі так легко не живеться, як читачам „Літературного Ярмарку". Не встигнуть вони щонебудь прочитати, як уже — де не взявся! — виступає слуга просценіюму, конферансьє або ще якенебудь чудило й починає пояснювати, розжовувати, розмішувати... Не встигнуть відпочити й подумати, щоб іще прочитати, а їм уже несуть на золотому блюді найкращий літературний продукт... Харрашо!

А все це свідчить про великий зріст радянської культури, поліпшення продукції ДВУ, про нові будинки, нові заводи й нових людей.

Дванадцять років уже існує радянська влада. Дванадцять років напруженої боротьби за соціялізм, за щастя, поезію й музику. Нашу музику! — грець би їх батька взяв, отих акул міжнароднього капіталізму, що хочуть спровокувати світ на нову війну, на війну проти селян і робітників! Єтот номир не пройдьоть, сволочі! Як не пройшов у вас номер і з процесом нашої золотоволосої Зозе.

Пуанкаре зорганізував усіх акул: всіх ренеґатів соціялізму, всіх колишніх людей, усіх лідерів партій, що

збанкротилися, всіх контррозвідчиків і всіх спеців, що роблять фальшиві документи.

Паризький уряд хотів довести на суді, що Комінтерн напустив на Европу Зелену Кобилу, щоб знищити цивілізацію. Але...

Але все таки
Вас іст дас
Зелена Кобила?

Це прокляте питання загрозливим мене-текел-фарес нависло над Парижем — інтриґувало, душило, шарпало...

Експерти, бібліотеки й університети перевернули словники всього світу, а Зеленої Кобили так і не знайшли.

У церквах служили „од нашествія неприятеля":

— Господи! Хоч би скоріше попала до Парижу 132 книга „Літературного Ярмарку", тоді б ми більш узнали про ворога, що ти насилаєш на нас!

Коли переконалися, що нічого з цих розшуків не вийде, вирішили кінчати справу на підставі фальшивих документів та фальшивих свідків.

ПРОМОВА ПРОКУРОРА

Прокурор витратив силу патосу, бив себе в груди, рвав на собі волосся й доводив, що вже того матеріялу, що суд має в 131 книзі „Літературного Ярмарку", а особливе статті „Диспут — Зелена Кобила", досить, щоб віддати мадам Стріху-Пхутюр'є катові, цьому Найвищих Справ Майстрові, що стоїть на сторожі Французької Свободи! На тому диспуті — говорив прокурор — виступало

з промовами десять більшовиків і кожен по-своєму вирішував проблему Зеленої Кобили. — І. Кулик говорив, що Зелена Кобила — це Россінант, а я питаю вас: чи може чесна коняка з фашистської країни служити більшовикам? Другий більшовицький оратор — С. Пилипенко — запевняє нас, що Зелена Кобила — це славнозвісний Альборак, кобила великого пророка Магомета. А я вас питаю: Україна яка країна? Безбожна? Як же святий Альборак... та про це й говорити не варто! Третій більшовик—Ю. Яновський — говорить про невинність Зеленої Кобили, а четвертий — Ю. Шпол — одводить нам очі балаканиною про те, що Зелені Кобили бувають тільки в літературі. А я вас питаю, скільки ми літератури перерили? А чорта лисого знайшли!.. Може ви, панове судді, повірите більшовикові М. Кулішу чи О. Вишні, що називає Зелену Кобилу балериною й порівнює її зі славетною Айседорою Дункан? Коли повірити більшовикам, то вийде, що Зеленої Кобили зовсім нема! Один більшовик (комуніст із 1905 року!), М. Йогансен, провокує нас на оцю стежку, просто так і каже: „Зеленої Кобили не існує". Стережіться, панове судді! Спасіть нашу вітчизну! Зелена Кобила єсть! Вона ходить по Європі!!! І я вам зараз доведу це на фактах. Більшовики хитрі. Вони хотіли збити нас із пантелику, але один із них проговорився *(в залі рух)*. Так! Проговорився! Це — Аркадій Любченко. Він сказав, що Зелена Кобила — це... цитую *(в залі рух)* ... це — „остання смерть міжнародньої чорної реакції". Смерть! Наша смерть! А я питаю вас: ви хочете вмерти? Коли хочете, то... виправдайте тоді на свою голову оцю мадам Стріху-Пхутюр'є!

Промова прокурора остаточно зіпсувала атмосферу.

Голова

А як же нам довести, що в мадам Стріхи-Пхутюр'є єсть контакт із Зеленою Кобилою?

Прокурор

За допомогою псевдодокументів та псевдосвідків.

Голова

А! Тоді — давайте свідків! Мосьє Чернов! Не Леонід тільки, а Віктор!

В. Чернов

Єсть!

Голова

Ваша професія?

В. Чернов

Хазяїн Землі Руської.

Голова

Ке — с — ке — се?

В. Чернов

Голова Всеросійських Установчих Зборів.

Голова

А! Бонжур, мосье! Що ви знаєте про Зелену Кобилу?

В. Чернов

Зелена Кобила — це „диба", дошка така, що більшовики та чекісти на ній катують у своїх „застінках" многострадальний народ руський...

Заступник

А до чого тут народ руський?

Прокурор

Як це до чого? Сказано ж у промові більшовика Панча, що Зелена Кобила являє собою щось таке „во образі дошки, на якій колись катували батогами таких вульґаризаторів, як Мих. Биковець або Кость Буревій"! Мосьє

Чернов, ви можете довести, що іменно цих мучеників більшовики закатували на отій дибі — Зеленій Кобилі?

Чернов

За Мих. Биковця можу ручитися, що це — многострадальний мужик руський, з якого більшовики здирають щодня по 77 шкір...

Голова

Пане секретар, підрахуйте, скільки шкір зідрали більшовики з отого нещасного Биковця.

Заступник

Протестую! Суд заплутався в русифікації. Справа виникла з української літератури, — значить, треба говорити про українізацію, про українську культуру...

Чернов

Наша партія жодного рядка не написала українською мовою, бо прекрасно знає, що це — мова „для домашнього обіходу"...

Секретар

З многострадального мужика руського мосьє Биковця більшовики зідрали 337.260 шкір! *(В залі рух).*

Прокурор

А що ви, мосьє Чернов, скажете про того Буревія?

Чернов

Це зрадник.

Прокурор

Як?

Чернов

А ля Мазепа. Я його терпіть не можу!

Прокурор

Та що ви кажете?

Чернов

Я навіть епіграму на нього написав...

Голова

Хіба ви, мосьє Чернов, і вірші пишете?

Чернов *(задоволений)*

Пишу.

Голова

Цікаво, цікаво! Ану прочитайте.

Чернов *(деклямує)*

Могу я слушать, что угодно:
И двери скрип, и бури вой,
Но не могу сидеть спокойно,
Когда глаголет Буревой.

Голова

Браво, браво! Біс, біс!

(Чернов хоче читати „на біс", але прокурор перебиває).

Прокурор

За що ж ви його так криєте?

Чернов

За те, що він справді вульґаризатор: цей ренеґат обізвав наші Установчі Збори „Прекрасною Учреділкою", нашу партію — опереткою, а мене — провінціяльним дирижером! Він — більшовик, марксист, комуніст, чекіст і навіть...

Заступник

Прочитайте краще другого вірша!

Чернов

Будь ласка! *(Хоче читати).*

Прокурор

Пардон, мосьє, пардон! Ви не скінчили фрази. Що ви хотіли сказати отим „і навіть"?

Чернов

... і навіть здається мені, що він же й Едвард Стріха.

Прокурор

Хто? Хто?

Чернов

Буревій.

Анрі Барбюс *(із публіки)*.

Брехня! Буревій ніколи не був плягіятором!

Зозе

Я протестую. Прошу занести в протокол, що Кость Буревій — тільки уповноважений Едварда Стріхи на терені СРСР.

Голова

Жаль, жаль, що ми вивели Стріху. Де він? Держіть його!

(Не хвилюйтеся, дорогі читачі, в цей момент Стріха наближається на аеропляні до Москви).

Прокурор

Мосьє Чернов! У вас нема фотографії Буревія?

Чернов

Єсть. Будь ласка *(подає)*.

Прокурор

Ні, ця пика нічого спільного з мордою Едварда Стріхи не має. Хіба ж такий Стріха?

Голова

Ні.

Секретар

Ні.

Прокурор

І все ж я носом чую, що отут саме й зарита кобила . . .

Голова

Яка? Зелена Кобила?

Прокурор

Та ні, це прислів'я таке. Я хотів сказати собака.

Голова

А! Давайте другого свідка. Мосьє Махно?

Махно

Так тошно.

Голова

Ваша професія?

Махно

Професор Сорбони та ще й український поет.

Заступник

О, цей зможе поговорити про українську культуру!

Голова

Цікаво, цікаво. Ви вірші пишете? Хороші вірші?

Махно

Ги-ги ги! Та хороші ж.

Голова

Читайте!

Махно

Дощ заляпав,
заплюскав,
заскакав,
прямо із хмари на землю попав.
А хмара —
густа, як полова,
і вже з неї хлюща готова...
Так
дощ
по землі
як подеррр!!!

Анрі Барбюс *(з публіки)*.

Брехня! Плягіят! Мені говорили в Харкові, що ці вірші написав Іван Підкова, один із Грінченкових персонажів!

Пристав

Тихо! „Суд іде"!

Голова

Мосьє Махно! Що ви нам скажете про Зелену Кобилу?

Махно

А що ж я скажу? Те й скажу, що оця сама мадамочка Стріха-Пху-тютю...

Заступник

Не Пху-тютю, а Пхутюр'є.

Махно

Ну, нехай буде по-вашому. Так, значить, кажу, що оця сама мадамочка — зовсім не мадамочка... *(В залі рух).*

Голова

Ах! Вона, значить, іще мадмуазель?

Махно

Та ні, я не про те.

Голова

А що ж ви хотіли сказати? *(В залі кульмінаційне напруження).*

Махно

Вона, ця Стріха, ні тенди, ні сєнди, як той казав: не жінка, не дівчина й не людина. *(В залі починають стільці ламать).* Дурні ви, дурні! Не вмієте з більшовизмом боротися! Ви гадаєте, що перед вами сидить мадамочка... *(В залі почалися гістерики).* А воно не мадамочка, а сама справжня Зелена Кобила! *(В залі розривається „бомба").*

Голова

А чим ви це можете довести?

Махно

Чим? А от чим. Оця мадамочка тільки до пупа жінка, а там — кобила... Дурні, дурні!.. Хіба ж таки ви не читали Івана Котляревського?

Голоси

Та ми ж української мови не знаємо!

Б. Шов

Треба вивчати!

Махно

В „Енеїді" Котляревського про цю мадамочку от що написано:

Тут ще наїзниця скакала
І військо не мале вела:
Собою всіх людей лякала
І все, мов помелом, мела.
Це звалась діва — цар Камила,
До пупа жінка — там кобила.
Кобилячу всю мала стать:
Чотири ноги, хвіст з прикладом,
Хвостом моргала, била задом,
Могла і говорить, і ржать.

(В залі: Жах!!! Галас, Вавилон, Содом і Гомора. Суд перешіптується).

Голова

Трібуналь Цівіль ухвалив: примусити громадянку Стріху-Пхутюр'є піднятися або зовсім роздягтися й показатися, як мати народила...

Зозе, прекрасна Зозе, не моргнувши оком, роздяглася й показала суддям і всій залі своє античне тіло, молоде тіло молодої красуні.

— Твір великого Праксітеля! — крикнув Б. Шов.

— Хай живе українська література! — вигукнула заля й лягла біля ніг золотоволосої Зозе.

Зозе перемогла Париж, — Париж приборкав свого Пуанкаре: його кабінет, після такої компромітації, не зміг утриматися.

Коли б у цей момент у Парижі був „Всесвітній Ярмарок Української Літератури" . . . Можна було 5.000.000 примірників продати!

Так то, дорогі читачі наші! Любіть своїх молодих письменників. Утворіть потрібну на їх творчість атмосферу, героїчну атмосферу! Наші молоді письменники гідні такої атмосфери.

От вам приклад:

ЕПІЛОГ

Епілог! Легко писати оце слово. Це все одно, що сказати: „Свисти, Гаврило!" або „Випрягай воли, приїхали!"

Переживши в Парижі отаку трагедію, я (інкогніто) приїхав у Харків до свого уповноваженого К. Буревія (Чернишевська, 55, кв. 2), щоб хоч трохи відпочити.

Сиджу на бальконі, зачарований нашою молодою столицею, і дивлюся . . . І нагадує мені цей краєвид Алушту, „Віллу Роз" . . . Проте, це — не Крим. Це — плягіят. Взагалі на харківському мистецькому обрії плягіятом пахне.

— Як тут справа з фальшивими Стріхами? — питаю я свого уповноваженого.

— Та трохи менше стало. Головліт, спасибі йому, заборонив барахло друкувати. А от іще один новий з'явився . . .

— Хто?

— Данило Силович Граділенко. Це той, що видавав себе колись за Архипа Тесленка та за Павла Тичину. Тепер він іменує себе Едвардом Стріхою.

— Де він друкується?

— Ніде. Виступає усно.

— Значить, проти цього і Головліт безсилий. Йому, мабуть, не вірять його земляки... Відкіля він?

— З Городища.

— Напишіть у містечковий виконком, щоб Д. С. Граділенкові вірили. Так і напишіть: „Уповноважений Едварда Стріхи цим стверджує, що Д. С. Граділенко справді є наш знаменитий поет Едвард Стріха". І додайте: „Вірити й тому, що раніш Д. С. Граділенко був Тесленком, Тичиною, Шевченком, Толстим, Пушкіним, Шекспіром, Уот-Вітменом і Гомером".

— А та невеличка, але чесна компанія намагається знову фальшивки випускати: загрожують цілий десяток фальшивих Стріх випустить...

— Еврика! Оце ідейка! Та нічого ж кращого не може бути. Хай випускають. Десяток, сотню, тисячу!.. Скільки тепер українців на земній кулі? 40.000.000? І всі вірші пишуть? Нехай усі катають за підписом Едварда Стріхи. 40.000.000 Стріх!!! Та це ж таки пам'ятник нерукотворний, якого не залишив після себе жаден поет! Треба нам тільки навчити цих пляґіяторів вірші писати за методом літературної ремінісценції. Здирайте по рядку — по два з Рильського, Олеся, Тичини, Чупринки, Кримського, Поліщука, Пушкіна, Шевченка, Л. Українки, Франка й Едварда Стріхи. Несіть сюди. Давайте складати... Геніяльна пляґіятеза вийшла. Слухайте!

Вже червоніють помідори
і косять,
косять косарі...
Золотим шляхом на море
місяць
ліг
ще на зорі.
Осінь —
така мила,
осінь — така славна:
сади і трави, і луги...
Ясної
ночі
звуки фортеп'янні...
О, де ж ви, межі й береги?
На скелях я —
внизу
під ковдрою м'якою, —
із трьох джерел судилося нам пить:
вести жалібний спів осіннього спокою...
А
молодість
— вгорі —
хвилює і кипить.
Я —
цар царів!
Я — сонця син могутній!
І ось мої сатрапи — унтера...
Прийми ж сей спів.
Засмійсь на кутні,
Зозе!
зе-зе
етцетера!

— Правда, геніяльно?

— Прекрасний вірш. Тільки з ідеологічного боку... Оте „цар царів" дисонансом звучить.

— А це можна поправити на „раб рабів"...

— Прекрасно! Але нам уже час і спати, дорогий Адю.

— Добре вам говорити с п а т и, ви вже давно прочитали сто тридцять восьму книгу „Літературного Ярмарку", а я тільки но починаю.

— Як? Ви ж писали інтермедії.

— Писати — писав, а читати — не читав.

— Як же ви змогли?..

— Геній усе може.

Allo!
Allo!
Allo!

abmoekzekyuja

Без надобности носимый набрюшник — вреден.
К. Прутков
— Снимите маску! — вскричал милорд.
З лубочної повісти

Моя літературна продукція і ряд літературних подій, що відбулися навколо мого імени, спричинилися до того, що свою самокритику я мушу побудувати в пляні самовизначення, в пляні виявлення свого справжнього обличчя. Коли б я робив це з допомогою пензля, мені довелося б намалювати своє обличчя й підписати під ним: „Се лев, а не собака". Але я певен, що й тоді знайшлися б люди, які завагалися б повірити мені, які взяли б мій автопортрет за карикатуру на якогось доморослого Гомера чи Овідія.

Та й справді, як читач мусить сприйняти обличчя того поета, про якого писано найпротилежніші речі? А чого тільки про мене не писали? Одні, вітаючи мою появу на літературному обрії, називали мене „талантом" і „генієм"; другі — вдумливіші й обережніші — називали мене „поетом, що не існує", „містичним поетом"; треті — величали мене „бульварним героєм", „патологічним суб'єктом", „обер-жуліком" і „оскаженілим дрібним буржуа". Хоч як міркуйте, а від „генія" до „обер-жуліка" — дистанція чимала!

Все це страшенно ускладнює мій виступ перед читачем в ролі „самокритика", особливо на сторінках такого

серйозного журналу, як „Критика". І коли я це пробую робити, то тільки ціною наймаксимальнішої щирости, такої щирости, якої ще не було в нашій літературі, яка може дорівнювати хіба щирості Жан-Жака Руссо в момент писання сповіді. Отже, я спробую, „порядком самокритики", на хвилину скинути свою „машкару", щоб показати читачеві справжнє своє обличчя й поговорити про свою літературну продукцію не тарабарщиною, якою написані мої твори, а справжньою живою людською мовою.

Свою щиру сповідь я хочу розпочати цитатою з „Непотрібних спогадів" трагічного графа Карло Гоцці, який наприкінці XVIII ст. так скаржився на свою літературну долю:

> Посеред усіх тих нещасть і пригод, яких зазнав я від своєї долі, найнеприємніше, найнебезпечніше і недоладніше було те, що мене чомусь завжди мали за іншу особу, і саме за таку особу, що на неї я зовсім не був схожий і не мав з нею нічого спільного.

Так скаржився Карло Гоцці, автор „Любови до трьох помаранчів" і „Принцеси Турандот", автор, з репертуару якого дещо покористувався й наш пореволюційний театр.

З якої речі, здавалося б, скаржиться знаменитий комедіограф на свою долю? Хіба це не його твори збили з позицій Карла Гольдоні, цього „Італійського Мольєра", що, написавши 160 комедій, став диктатором венеціянської сцени? Хіба не він, Карло Гоцці, театралізував театральне мистецтво й підвищив його своєю вигадкою та блискучим гострим словом? Хіба були причини для непорозуміння поміж Карло Гоцці та глядачами його фіяб?

Такі причини були. Справа в тім, що Карло Гоцці найкращу свою продукцію, своїх десять фіяб, дав у формі пародій на Карла Гольдоні та на абата К'ярі, автора

плаксивого репертуару. А щоб розуміти всі тонкощі пародії, широка публіка мусіла знатися не тільки на дрібницях літературних взаємин, а й на тонкощах та відтінках, що відрізняли один від одного тодішні літературні напрямки. Публіка цього не схотіла знати — і Карло Гоцці перед судом своїх сучасників програв свою справу з К. Гольдоні, вигравши її за півтора сторіччя на революційній сцені СРСР.

Слід до цього додати, що за часів Гоцці пародійний жанр був дуже поширений. В тодішній Італії аж кишіло від авторів різних пародій. Існували навіть пародійні академії. І сам Карло Гоцці належав до Академії деї-Гранеллескі, заснованої як пародія на тоскано-флорентійську академію делла Круска, що видавала себе за охоронительку чистоти італійської мови.

Літературні пародії й літературні жарти були настільки поширені, що серйозні люди не вагалися приставати до пародійної академії, що мала, наприклад, назву „Гранеллескі" (це означало „людину, яка вміє верзти нісенітницю", хоч у другому розумінні це й могло означати „людину, що збирає зерно"). Учасники цих академій часто виступали під такими прибраними іменами, які могли тільки ширити непорозуміння. Карло Гоцці, наприклад, носив ім'я „Солітаріо"; це означало і „пустельника" і „глиста-солітера"; хоч свою театральну місію Карло Гоцці виконав блискуче, всі оті „солітери" спричинилися до багатьох непорозумінь.

Були такі непорозуміння і в Проспера Меріме, що в своїй пародійній літературі сягнув багато далі, ніж К. Гоцці. Автор „Кармен", як відомо, вигадав ще й Кляру Газуль, написавши для неї відповідну „автобіографію" і цикл еспанських п'єс, які під назвою „Театр Кляри Га-

зуль" з успіхом ішли довгий час на революційній сцені московського театру ім. Вахтанґова. Образ Кляри Газуль ближчий мені, ніж персонажі Карло Гоцці, оті різні Челіо, Норандо й інші, що ніколи не видавали себе за авторів.

Багато ще можна було б навести прикладів із світової літератури, але я обмежу себе й згадаю тільки про знаменитого Кузьму Пруткова, що в п'ятдесятих роках так блискуче боровся з бюрократизмом і клясицизмом в руській літературі. Треба підкреслити, що справжнього визнання К. Прутков діждався тільки після революції, коли ГИЗ видав першу повну збірку творів славетного „директора пробірної палати". В історії пародійного жанру К. Прутков залишиться більш довершеним типом, ніж Кляра Газуль. „Театр Кляри Газуль" П. Меріме видав, як рукописи, що їх автор, хоч і мав цікаву (вигадану від Меріме) біографію, але давно помер, не залишивши після себе слідів у літературі. К. Прутков, навпаки, на протязі кількох років брав активну участь у літературі й літературному житті, боровся й робив літературну політику, дурячи тих, що не знали таємниць його авторства і вважали його за справжню живу людину. Наші читачі, звичайно, знають, що К. Прутков був вигаданою фігурою, за якою ховалися О. Толстой і брати Жемчужнікови, видаючи свого персонажа за живу людину, за поета.

К. Пруткова можна вважати за мого прототипа. Але помилково було б цілком аналогізувати мене з ним. З К. Прутковим у мене спільне хіба те, що обидва ми в історії пародійного жанру посідатимемо місця не авторів пародійних творів, авторів у буквальному розумінні, а пародійних персонажів, своєрідних літературних типів. Та ще — хіба те, що обидва ми мали стати продуктами колек-

тивної творчости. Поза тим, моє настановлення й умови, в яких довелося мені виконувати свою місію, були зовсім одмінні й складніші.

Ті люди, що створили мене, Едварда Стріху, мали свої принципи; але мені вони призначили місію безпринципного поета, поета, що без особливих вагань перебігає з однієї літературної організації до другої й однаково ретельно пропаґує протилежні літературні програми, розуміється — в пародійному пляні.

Настановлення було таке, щоб за підписом Едварда Стріхи друкувати тільки пародії — і пародії обов'язково на той літературний напрямок, в органі якого вони друкуються. Це страшенно ускладняло справу. О. Толстой і брати Жемчужнікови мали до своїх послуг журнал „Современник"; автори Едварда Стріхи журнала в своєму розпорядженні не мали. Треба було все робити тонко і конспіративно. А все ж таки це завдання було виконане: треба підкреслити, що все, надруковане досі за підписом Едварда Стріхи (розуміється, крім цієї статті, що має зовсім інше настановлення й зовсім одмінний тон, ніж інші писання Едварда Стріхи) — обов'язково і в кожному разі містить у собі досить солідну дозу пародії на той літературний напрямок, в органі якого воно друкувалося.

Вирішено було мою роботу розпочати на сторінках нового журналу „Нова Генерація". Року 1927, коли цей журнал починав виходити, на нашому літературному фронті змагалися такі літературні угруповання: ВУСПП, Ваплітє, Марс, Авангард, неоклясики і панфутуристи. Стріха починає виступати проти ваплітян, неоклясиків і панфутуристів. Різниця полягала тільки в тім, що проти ваплітян і неоклясиків виступав він одверто, тим часом, як виступи свої проти панфутуризму одягав у шати при-

мітивної панфутуристичної поетики, щоб, додавши до цього якусь дозу похвал на адресу ватажків укрліфу, можна було надрукувати його в органі наших таки панфутуристів.

Виходячи з цього настановлення й, маючи на увазі деякі особливості українського панфутуризму, а також беручи на увагу примітивну поетику раннього футуризму, на рівні якої, до речі сказати, і досі залишаються деякі наші епігони футуризму („Поэзия есть не что иное, как высказывание с установкой на выражение... Поэзия индиферентна к предмету высказывания". Р. Якобсон), Едвард Стріха мав виявити й виявив себе на сторінках „Нової Генерації" як майстер самореклями, як особа примітивна, не дуже то принципова та в усякому разі самовпевнена й безпардонна. Це все ті хиби, що їх автори Едварда Стріхи вбачали в багатьох епігонів футуризму.

До того ж, Едвард Стріха мав виступати в образі справжнього європейського денді або пшюта, як хочете, щоб забити памороки деяким нашим палким прихильникам „Европи". Я вибрав собі за резиденцію Париж — цю столицю всесвітнього міщанства. Цілком зрозуміло, що не міг же я називатися Терешком або Опанасом, — треба було щось на зразок Михайля або Гео. Підвернулося „блискуче" ім'я — Едвард! Хоч це й збігається з ім'ям англійського короля, та в пародійному жанрі це не може бути злочином: ще зовсім недавно Гео Шкурупій іменував себе королем українських футуропрерій!

Прізвище? Прізвище таке, щоб і халяви було видко: рідне, не футуристичне, а хутористичне, хуторянське — Стріха!

І полетів перший лист „з Парижу" до редактора „Нової Генерації".

Полетів цей лист до „Нової Генерації" і впав на добрий родючий ґрунт: всі радіотези й радіостаття були надруковані в органі українського ліфу. І не тільки надруковані, а й розреклямовані від редакції „Нової Генерації". як зразкові твори — футуристичні, оригінальні й досконалі.

Едвард Стріха попав у точку!

В № 3 „Нової Генерації" за 1927 р. було надруковано чотири моїх радіотези — формою і змістом суто „панфутуристичні". Перший із цих віршів починався словами:

Зозе, зезе
etc.

Змісту — ніякого. Цілковита нісенітниця з алітераціями на з. Другий вірш — „Автопортрет" мав показати зовнішнє обличчя автора, попереджаючи читачів, що по суті — автора не можна побачити, його нема. Щоправда, це було замасковано полемічною вихваткою проти В. Поліщука:

А коли
ізнизу
вгору
Поліщук на мене гляне
З точки зору комашні, —
Не побачить він нічого . . .

Закінчувався вірш славословієм на адресу трьох „геніїв": Стріхи, Семенка і Шкурупія . . .

Третій вірш, що мав досить нахабну назву — „На хвилі 3000 метрів", пародизував досягнення деяких наших панфутуристів у галузі порнографії. Читаючи „еротези" та „порнографізи" М. Семенка, читаючи такі рядки в „Барабані" Г. Шкурупія, як:

Очі твої підо мною,
перса
і тіло твоє..

— читаючи все це на сторінках їхніх видань, я мав право поцінювати його, як порнографію, тим паче, що в книжках Михайла Семенка воно й кваліфікувалося так, маючи наголовки: „еротеза", „порнографіза" тощо. Прочитавши на ст. 587 Семенкового „Кобзаря" ще таку порнографізу:

Перса твої
Мої:
Я їх цілував.
Ноги твої
Мої:
Я їх пестив.
Між стегон твоїх
Мох:
. . . . . .
Тіло твоє
Моє:
Воно тремтіло.
Ти —
Моя:
Ти віддалась, —

я вирішив висміяти оці порнографічні вправи, розбивши цей мотив у вірші „На хвилі 3000 метрів":

Allo!
Allo!
Allo!
Гукає Едвард:
— Семенко!
В цей момент
Я коханку свою
Золотую Зозе,

Цілую в зуби,
в перса
etc.
Чи ти відчуваєш
щонебудь,
Михайль?

Цю пародезу Е. Стріхи, як і всі інші, розраховувано на те, щоб до читача дішла пародійність. Мораль тут була проста: „геніє", чи ти відчуваєш, що з тебе кепкують?" Треба підкреслити, що ця сіль до пролетарського читача дійшла. Не дурно ж писав я в одному з програмних своїх віршів:

я
пародези
на них
(у їх же журналі)
лівою ногою
творив функціональні,
щоб сміялися з них
в Донбасі й на Дезі.
А Михайль енко нко
і к-о
кричайль:
— функціонально!
— геніяльно!

Тов. І. Микитенко в своїй доповіді „Пролетарська література за доби реконструкції" засвідчив, що робітники Донбасу зрозуміли мою пародію. Прочитавши її цілком і викликавши цим регіт на з'їзді ВУСПП'у, т. Микитенко сказав:

> Цілком функціональний вірш, не знаю, чого ви смієтесь. Робітники на Донбасі трохи не плакали. В кожному разі примусили членів „Нової Генерації" сісти за стіл та подумати *(„Гарт" 1929 р. № 9)*.

Редакції „Нової Генерації" потім ще не раз довелося думати з приводу творів того автора, якого вони не завагалися визнати за „генія": М. Семенко не раз пишався перед ваплітянами, що в особі Едварда Стріхи знайшов „геніяльного поета". Але думати довелося потім; покищо з великою радістю друкували все, що я надсилав до редакції.

Четвертого мого вірша, надрукованого в „Новій Генерації" — „Партвивіска" — було написано на тему отієї якобсонівської тези, що „поэзия индиферентна к предмету высказывания", що спекулювати можна, мовляв, на всьому, на різних „выражениях"; вірш був спрямований проти людей, що примазуються до революції, приходять до неї з порожньою головою, прикриваючи свою порожнечу партквитком, як своєрідною вивіскою. Це — найнахабніший вірш із мого доробку, коли його сприймати „всерйоз", як кредо авторове, — а саме так його сприйняла редакція „Нової Генерації". В цьому вірші я бив по порожньому механістичному підході деяких панфутуристів до революції, — а „Нова Генерація" друкувала його, задовольняючися тим, що наприкінці було традиційне „славословіє" на адресу трьох „геніїв": Стріхи, Семенка і Шкурупія.

Коли тов. М. Рудерман ударив по цьому вірші в журналі „Молодняк" (№ 3. 1928), зазначаючи, що „зразком майже нахабної розв'язности та реклямного тону є поезія Едварда Стріхи „Партвивіска", то я зрозумів, що пародійність і в даному разі дійшла до читача, хоч він і не знав, що це пародія.

Мою теоретичну статтю, надруковану в „Новій Генерації" (№ 3 за 1927 р.) — „Максимум вимагаємо — безліч дамо", було написано як пародію на „теоретичні"

вправи деяких наших панфутуристів у „Бумеранзі" та „Зустрічі на перехресній станції". Чим же автор цієї статті хотів обдарувати нещасне людство? А от чим. Від імени укрліфу я писав:

Ми можемо дати: ясність у голові, легкість у голові...

І додавав до цього:

— Слухайте і розумійте!

Редакція „Нової Генерації" слухала, але розуміти — не дуже розуміла, бо приймала цю писанину „всерйоз", виставляючи її трохи не за своє кредо.

Чого я вимагав? Будь ласка, іще одну цитату.

А чого ж ви вимагаєте? — спитають у нас естети (всі, що до футуризму не належать). З радістю задовольняємо вашу цікавість. Ми вимагаємо:

Щоб усі ми були безсмертні (не ви, а ми).

Щоб на площі Рози Люксембург було поставлено пам'ятника М. Семенкові — ще за життя.

Щоб „Партвивіску" Едварда Стріхи було прибито до будинку ВУЦВИК'у.

Потім я надрукував у „Новій Генерації" дві „радіопародези" — на Тичину і Коляду. А всього разом у „Новій Генерації" моїх речей надруковано: 6 віршів-пародій, одна віршована річ більшого розміру („Танцюйте, читачі"), дві статті (друга стаття була — циркуляр „Едвард Стріха про Едварда Стріху") і два листи. Я став другом М. Семенка, наше листування друкувалося під заголовком „Листування друзів". Мої листи закінчувалися: „З радіопривітом", а Семенкові — „З каблепривітом".

Так на протязі восьми місяців ми листувалися з М. Семенком, я був постійним співробітником журналу, укр-

ліфовським „генієм" і ватажком, бо до мене прислухалися й на моїх творах училися писати, за порадою центрального органу українського ліф'у. Коли хто з читачів нападав на мене, то редакція жорстоко його карала на сторінках журналу. Один із таких неймовірних читачів — т. С. Кононенко звернувся до редакції з таким запитанням:

> Звідки ви взяли Едварда Стріху, такого талановитого в лапках поета, що сором бере? І навіщо ви вмістили такого безсоромного реклямного листа його; невже Семенкові не нудить від „Кобзаря" в Парижі й пам'ятника на пл. Рози Люксембург? Аж напрошується сама собою думка: чи не мітична особа та Стріха?

На це запитання ображена за свого співробітника й за себе редакція відповідала з почуттям власної гідности й красномовности:

> Погане у вас оточення, коли ви такий неймовірний. Редакція мало знайома з біографією т. Стріхи, але точно відомо, що він існує і що він часто в службових обов'язках буває в Парижі і, очевидно, бачив там „всесвітніх футуристів", яким міг показувати й „Кобзар" Семенка. Редакція теж нічого не має проти пам'ятника на пл. Рози Люксембург — а невже вам жаль? І чого вам жаль? Коли голосуєте проти, так і запишемо. Великий ви мізантроп, т. Кононенко.
>
> *(„Відповіді читачам" — „Нова Генерація" 1928, № 1).*

Запитання т. С. Кононенка принесло мені, Е. Стрісі, ще більшу радість, ніж гостра критика т. М. Рудермана. Як же не радіти? Голос т. Кононенка — це був голос того читача, що цілком зрозумів автора, що під маскою паризького пшюта відчув справжню літературну са-

тиру. Ця радість спричинилася до написання великої бравурної пародії, в стилі Маяковського, під назвою „Танцюйте, читачі!", надрукованої в № 5 „Н. Г." за 1928 р. Тема: танцюйте, читачі, від радости, що пляни Едварда Стріхи здійснилися — щука попала на гачок! Кінець було присвячено тому безголів'ю, з яким футуристична богема хоче прислужитися революції. З порожньою головою й порожніми руками ідуть вони до революції, галасуючи про свою революційність і реклямуючи цю „революційність", а на практиці виправдуючи Якобсонову теорію про те, що „поэзия индиферентна к предмету высказывания".

У вірші ця „ідея" безголової „служби" на користь революції освітлюється в формі своєрідної самоофіри:

Я одрубую голову цю,
кладу на золотий піднос,
підношу до Ідеї Всесвітньої Революції
й говорю з паризьким прононсом:
— Кохана!
На!

Серед читачів „Нової Генерації" знайшовся ще один „неймовірний", якийсь В. Надолбень з Дніпропетровського, що йому — лаври Едварда Стріхи не давали спати. Він написав „Новій Генерації", що хоче „перевищити вашого радіопародезиста Е. Стріху" й надіслав свої вірші. Редакція йому відповіла:

Е. Стріху ви не перевищили... Пишіть так, як Е. Стріха, тоді будемо друкувати *(№ 3 за 1928 р.)*.

Та таких голосів було мало. Більшість прихильників укрліф'у були захоплені з продукції „тонкого й блиску-

чого майстра" (так називала „Нова Генерація" мене в своїх „рекомендаціях"). Якийсь "Poeta Incognita" в своєму листі („НГ", 1928, № 4) захлинався:

> Легкий, як „поцілунок з уст Еола", вірш Едварда Стріхи „Зозе" добре було б покласти на музику. Дуже гарний вірш. Він викликає такі тонкі інтуїтивні емоції, що треба бути бегемотом, щоб не відчути цього.

Незабаром і сам М. Семенко висловив свої думки на сторінках журналу з приводу „блискучої" моєї творчости. До цього спричинилася моя „конструктивно-експериментальна" радіопоема „Зозендропія", та сама „Зозендропія", яку потім наша критика безжалісно обстріляла густим кулеметним огнем.. „Зозендро́пія" (наголос но друге „о") з'явилася тоді, коли виникла потреба — показати живого Едварда Стріху „в усій красі", фундаментальною біографією довести факт його існування й т. д.

М. Семенко прочитав і „увірував". Навіть більше: він був захоплений, зачарований, і висловив своє захоплення в листі до мене, надрукованому в № 3 „Нової Генерації" за 1928 р. М. Семенко писав:

> Скажу основне враження: в „Зозендропії" є елементи шедевру. Це раз. Подруге — безперечно у вас там є ознаки х о р о ш о ї е в р о п е й с ь к о ї ш к о л и (підкреслення Семенкове — Е. С.), хоч оцінити у нас тут буде нікому, як самі знаєте, в УСРР немає ні одного порядного критика і знавця сучасної поезії. Думаю все ж, що ми з цим дамо собі раду в „НГ".

„Зозендропію" послали до Головліту, а потім у друкарню. Нарешті, нумер журналу, де вона друкується, зверстали, але в цей момент — який смертельний жах! — Семенко ціною зради одного з літературних перекин-

чиків довідується про справжнє настановлення моєї творчости, про справжню суть самої „Зозендропії"!.. Перечитує її ще кілька разів і знаходить там багато доказів того, що вона спрямована і проти укрліф'у, упевнюється, що в багатьох випадках я просто кепкую з панфутуристичної поетики та з панфутуристичного Семенкового оточення, галасуючи:

Люблю пожежу, як театр,
І сам в ній можу буть актором!
А раз я сів в чужий фіякр
І погасив усякий сором.

Семенкові стало ясно, що під чужим фіякром розуміється „Нова Генерація". Паніка! Нумер переверстали. Замість розреклямованої „Зозендропії", надрукували підробку, помилившися в наголосі, зробивши його на „і". Починається доба ф а л ь ш и в о к. Семенко надрукував кілька фальшивих листів „Е. Стріхи" і три поезії: „Незрозуміло, кривдно — але факт", „Реабілітація Т. Шевченка" і „Ми кидаємо пити не воду". Моє ім'я на протязі цілого року не сходить з сторінок „Нової Генерації". Дійшло до того, що М. Семенко, щоб остаточно знищити свого літературного „двійника" і „конкурента", урочисто ховає його на сторінках журналу, друкуючи відповідного некролога та листа за підписом якоїсь О. Вебер, що мала відограти ролю моєї „безутішної" вдови.

З допомогою Головліту та місцевкому письменників я примусив М. Семенка залишити зловживання чужим іменем. Одночасно московський „Леф", подаючи „тривожний сигнал" своїм українським „друзям" із „Нової Генерації", застерігав їх, що вони, стабілізуючи поетику раннього буржуазного футуризму, фактично виявляють цим назадництво; „Леф" високо підніс значення Едварда

Стріхи, як найталановитішого співробітника „Нової Генерації", правильно зрозумівши цілеспрямованість моєї творчости. Співробітник „Лефу" В. Тренін так висловився на мою адресу:

> Эдвард Стриха (в точном переводе — Эдуард Крыша) является единственной своеобразной „литературной личностью" в журнале: это какой-то укрфутуристический Кузьма Прутков.
>
> Стихи его, напечатанные в первых номерах, имеют несомненно пародийную установку. Она заметна даже на общем фоне стихов „Новой Генерации", в которых имитация футуристических приемов сплошь и рядом доходит до пределов пародии.
>
> *(В. Тренин. „Тревожный сигнал друзьям". ЛЕФ. 1928. № 8).*

Звернув на мене увагу ще один руський журнал, „На Литературном Посту", що в рецензії Л. Тимофеєва дав досить правдиву оцінку моєї літературної ролі. Спинившися на експериментальних „нелепицах" „Нової Генерації", т. Тимофеєв пише:

> Очевидно, что при таком отношении к литературе претендовать на ведущую в ней роль — преждевременно! В этом отношении очень показателен тот конфуз, который получился с „Н. Г." в связи с участием в ней Эд. Стрихи.

Л. Тимофеєв досить правильно розказує історію мого співробітництва в журналі і робить із цієї історії такий висновок:

> Так как при наличии такого сотрудника, как, например, А. Чужой, отличить гений от злодейства уже невозможно, то „Н. Г." не только приняла и напечатала стихи Стрихи, но и не преминула включить его в число

„тонких и блестящих мастеров" (каковыми, очевидно, почти автоматически становятся сотрудники „Н. Г.").

(„На Литературном Посту", 1929, № 9).

Та хоч як там було, а покищо Едвард Стріха числився серед літературних покійників. Треба було, щоб збити з Семенкової голови лавровий вінок ілюзорної перемоги, воскреснути на сторінках інших органів. Це воскресіння сталося на сторінках „Літературного Ярмарку", цього „позагрупового альманаху", що, м'яко висловлюючись, не дуже то захоплювався ідеологічними і художніми досягненнями українського ліф'у.

Доручаючи мені оформити восьму книжку альманаху, ярмарком, добре вже поінформований про характер моєї літературної діяльности, знав, що я буду робити це оформлення в пародійному пляні, і тому, визнаючи за пародійним жанром право на існування, ретельно подбав, щоб ця пародійність не пошкодила тому напрямкові, який обслуговував альманах, і не виходила поза межі літературної пристойности. Отже, мені довелося зробити це оформлення в формі буфонади, пародіюючи в окремих місцях неоклясиків, панфутуристів, конструктивістів і самих ярмарчан: їхню методу реклямування творів, їхню Зелену Кобилу тощо. Треба визнати, що це була цілком дружня пародія. Ті сакраментальні моменти, які закидала мені згодом критика: незадоволення з поганого будинку опери і з відсутности в Харкові картинної ґалерії нічого кепського й на нинішню мою думку не мають. Я й тепер повторюю, що будинок оперового театру в Харкові поганий, що путящої картинної ґалерії в Харкові нема. Все інше пояснюється особливостями пародійної форми вислову моїх думок. Стріха завжди залишається Стріхою.

Але найпекучіший огонь наша критика спрямувала не проти цього мого виступу, а проти речі, вже не раз тут згадуваної, — „Зозендропії", що була нарешті надрукована не в „Новій Генерації", а в другому органі „крикливого міщанства" — в „Авангарді" № 3. Після виходу № 3 „Авангарду", на мою голову (коли вона в мене є) посипалися найгостріші, найущипливіші прізвиська й епітети:

— „Бульварний герой!"
— „Патологічний суб'єкт!"
— „Обер-жулік!"
— „Крикливий міщанин!"
— „Оскаженілий дрібний буржуа!"

Ці епітети довелося мені поділити з редактором „Авангарду" В. Поліщуком, що подав був читачеві мою „Зозендропію", як своєрідну „пекельну машину", збудовану в конструктивних майстернях „Авангарду". У своїй нотатці „Хай живе прилюдний поцілунок в голу грудь" В. Поліщук писав про „блискучого Едварда Стріху" так, нібито все, що створив я з моменту свого народження, робилося за директивами редакції „Авангарду":

> Едвард Стріха все літає між Парижем і Москвою з диппоштою, озброєний життєрадістю, особливо після того, як з доручення „Авангарду" шість місяців містифікував журнал „Нову Генерацію", містячи там пародії на футуризм, аж поки квартиранти його не видали — і т. п. *(„Авангард", № 3, ст. 180).*

Тут все характерне: і мітичні „квартиранти" і мітичне „доручення", якого не було й не могло бути — в цьому переконаються читачі хоч би з такого факту: друкуючи в своєму журналі „Зозендропію", В. Поліщук не

знав, що друкує не тільки пародію на панфутуризм, а й на свій спіралізм і на самого себе. Бо ж ,,Зозендропія" — пародія на все українське ,,ліве" мистецтво, — починаючи з ,,заумників" і кінчаючи ,,конструктивістами". Докази цього будуть далі, а зараз я хочу підкреслити, що ,,подана" отак, як авангардівська бомба, ,,Зозендропія" багато програла.

Зробивши застереження, що ,,Зозендропія" надрукована в ,,Авангарді" лише тому, що після ,,Нової Генерації" це було єдине місце в нашій пресі, де б можна було робити небезпечні експерименти й різні трюки письменникові, який навмисне, тимчасово, надів на себе потворну машкару ,,крикливого міщанина", — зробивши таке застереження, перейду до моїх взаємин з критикою. Чи правильно поставилася наша критика до мене після того, як в ,,Авангарді" з'явилася ,,Зозендропія"? Відповідаю:

— Правильно!

До цього визнання корисної роботи нашої критики я ще додаю: я приймаю на себе всі удари критики не тому, що хочу відограти ролю гоголівської унтер-офіцерської вдови, ,,которая сама себя высекла", а тому, що всі удари критики попадали в ту ж ціль, у яку б'є усім своїм настановленням моя пародійна творчість. Справжніх Стріх у нашій літературі треба бити боєм нещадним! Бо що таке Стріха? Це — ім'я збірне, це тип, що досить поширився в нашій літературі, хоч і не дійшов, може, в дійсності того абсурду, якого доскочив у пародійному жанрі. Така різниця завжди була між сатирою і життям.

Так, значить, спитають мене: ви згоджуєтесь з тим критиком, що назвав вас ,,обер-жуліком"? На чому ж ви ,,жульничали"?

Я „жульничав" і спекулював, як „жульничають" і спекулюють епігони футуризму, на застарілих канонах дрібнобуржуазної поетики раннього футуризму, на Якобсоновій формулі, що „поезия индеферентна к предмету высказывания", але робив це для того, щоб побити оцю формулу, а не прославляти, як роблять інші.

Мене можуть ще спитати: значить, мав рацію т. Г. Овчаров, коли, оцінюючи „Зозендропію", писав:

> Едвард Стріха революціонер настільки, скільки од революції він сподівається можливости перецілувати всіх парижанок; герой поеми і на каторгу іде за те, що поцілував панну, а прихід революції утотожнюється в нього з можливістю оволодіти цією ж панночкою?
>
> *(Г. Овчаров. „Проти міщанських вихваток у літературі". „Критика", 1930).*

Так, т. Овчаров мав цілковиту рацію! Ще раз підкреслюю: в мене жодних розходжень з марксистською критикою в оцінці себе, Едварда Стріхи, як літературного персонажа, як певного соціяльного типа, немає. Хіба такі типи бувають революціонерами? Такі революціонери, в стилі Рокамболя, бувають тільки в уяві здеклясованої богеми, в уяві різного міщанства, яке треба викорчовувати всіма засобами сатири.

Чим я можу довести, що автори Едварда Стріхи ставилися до нього так само, як, наприклад, т. Овчаров? Та хоч би тим, що вони навмисне ставили Стріху в карикатурні положення, увесь час підкреслюючи іронією, сатирою та пародійністю пародійність самого персонажу. Візьміть, наприклад, біографію Стріхи, як вона розгортається в „Зозендропії": герой іде на каторгу за те, що поцілував панночку, втікає з каторги, щоб вступити до цирку „рижим", а потім попасти в паризький сальон в ролі не-

ймовірного маестро, який, наче додержуючись Поліщукової філософії про гвалтування жінок, оволодіває тією ж панночкою, за допомогою отакого переконуючого „французького романсу":

Нехай умре
Марі Льонтре
і піп теля пасе
й кума теля жене!...

Та на кожному ж кроці пародії, іронія, глузування з героя!

Єсть ще одне питання: чи мав я право, я, вищезазначений Стріха, спаровуватися з графівною Зозе, не зважаючи на те, що вона графівна? Про це нагадувало багато критиків. Між іншим і т. Сухино-Хоменко закидав у „Критиці": „Стріха електрифіковано возиться з самицею графівною"... Правильно! І що героїня самиця — теж правильно! Значить, з цього виходить друге питання: чи мав я підставу виводити в пародійному пляні ще й таку героїню, як моя Зозе? Мав! Я ж брав факти з літератури: з „Ярин Курнатовських" і Семенкового „Кобзаря":

В мою кімнату йдуть принцеси,
В ній відбуваються ексцеси.
Танкують, слухають вони
Жалібні і криваві меси.

А „Ярина Курнатовська", а багато інших героїнь післяреволюційної літератури? Хіба вони не розливали своєї „голубої крови", „підходячи" до революції через полову „проблему"? Невже не можна їх висміювати?

Невже і Б. Коваленко мав рацію, коли назвав мене, як героя „Зозендропії", „патологічним суб'єктом"? — Так!

Критики мають право вимагати від мене доказів того, що я справді надрукував свою „Зозендропію" в „Авангарді" не з солідарности з В. Поліщуком, а навпаки — з бажання і його висміяти, наситивши свою поему пародією на самого редактора й на той журнал, в якому вона, нарешті, була надрукована. Докази цього в самій „Зозендропії". На жаль, у мене немає ні часу, ні місця, щоб зробити докладну аналізу цієї речі (нехай це робить критика), я дозволю собі спинитися на одному лише моменті.

Як читачі, мабуть, пригадують, В. Поліщук написав колись віршованого романа „Червоний поток". Героя цього роману В. Поліщук примусив захворіти на гемофілію, „шляхетну" хворобу „наслєдніка русского престола", а героїню свою — погодитися на переливання з неї крови в її коханця. Вона так про це і заявила:

— „Я крови дам...
Скільки треба",
З гурту до лікаря
Сказала.

Сама процедура так описується:

Швидко стола звільнили,
Зняли сорочку білу.

І далі:

Арсен лежить —
Очі тухнуть,
Бо кров, хоч пригамована,
Все капа тихо.

Так оцей саме момент спародизовано в моїй „Зозендропії", тільки на цей раз уже кров переливається з героя в героїню, з якої витекла голуба дворянська кров. Спародизовано це так:

Ще порятунок є
для Пхутюр'є —
сказав консиліюм уранці:
— Та ба:
кров витекла вся голуба, —
і треба влить вашій коханці
чиєїсь крови червоного горіння...
— Беріть у мене кілограм!...
Хоч два, хоч три! —
та й всю віддам,
щоб розв'язать це непорозуміння.
Взяли —
лили,
лили —
буль-буль!
буль-буль!
лили
й перелили.

Мені здається, що один цей уривок доводить правдивість мого твердження про спрямованість „Зозендропії" на висміювання патологічних героїв В. Поліщука.

На цьому й закінчу. Я свою машкару зняв, я своє „се лев, а не собака" сказав. Тепер черга за критикою, — з якою я цілком погодився і до якої я маю одне запитання: чому ніхто з критиків не звернув увагу на підзаголовок „Зозендропії"? Там сказано:

> Конструктивно-експериментальна радіопоема, або дотепна пародія на весь український футуристичний трафаретний стиль, на їх трухляві канони й новохуторянську моду.

Коли б т. Коваленко, скажімо, звернув на це увагу, йому б не довелося захищати від Едварда Стріхи самого тільки М. Семенка й не довелося помилково констатувати смерть Едварда Стріхи. Я ще не вмер. А коли й умру, то ще багато в нашій літературі залишиться стріхіянства, з яким нашій марксистській критиці не раз доведеться боротися.

Я скажу тільки, що завжди, коли наша марксистська критика буде бити „стріх", винищувати в нашій літературі стріхіянство, мої гарячі симпатії будуть на боці такої критики.

Париж. 15 квітня 1930.

gogamku

Михайль Семенко

ЗОЗЕНДРОПіЯ

Миколі Бажану

Бан
бан
бан
бан
бан
бан жив був
такий ІВАН
бив у барабан
бан
бан
мав товаришів двох
трьох
а потім з цілою компанією
попав у
льох —
наперся на одну стихію —
на хворобу —

ЗОЗЕНДРОПіЮ...

Але не вмер
живе й тепер

і його хвору
історію
через радіо передаєм на голо́:
Allo!
Allo!
Allo!

РАДІОПЕРЕДАЧА ПЕРША

2

Зозе́ — зе́ — зе́...
Маро моя —
закоханий —
морів мара —
довіку я.

Хіба не ти?
— Степи, лани...
Хіба не ти?
— Плянтації та буряки...
Хіба не ти?

Тобі я хочу розповісти
як твій закоханий герой
осяяний бундючним хистом
блукав парнаською горо́
ю... й як парлякав по-французьки,
кохаючи твої,
Зозе́,
жовті спідниці

і
блакитні блюзки.

Як потім він стрибав у гречку
силкуючись
свій власний дім
поставити на італійські рейки.
Як він,
одросши животом
і не спитавшися
у тата Пія —
захворів остаточно на
страшну

ЗОЗЕНДРОП*і*Ю...

3

Він вийшов
з улиць тихих
і німих
порожніх і
тополистих
— отих
українських . . .
Чи варто
місто
називати?
Хо-
рол . . .
Чи . . .
Умань —

все од но —
однакові шати.

Однакові воли
були
однакові садки
цвіли
степи шовкові
шелестіли і
пісні
дзвеніли, —
однакові вишні,
штани,
спідниці,
вишивки
і
рушники, —
однаковісінько, мовляв, мені,
аби на Україні,
хоч і в
скрині.

Поволі твій герой
підріс,
Зозе́,
а потім і читать навчився
і
„Кобзаря"
у світ
поніс.
Поніс.
Ніс.

Несу.
— Не носив
косу.

4

Революція прогула
в ухах —
ще рефлекторні були
рухи
і так з Радянською владою
зростав.
А далі — час настав
коли він
очі розкрив
і почув набатний
дзвін —
то життя вже його обла́пало,
хоч із носа ще іноді капало.

5

І от,
Зозе́,
він опинився в
Києві.

„Риємо — риємо — риємо" —
одгули жертвопісні
Чумака,
такого ж як і він
юнака,

що за нову юність
головою наклав.
І він,
Зозе́,
теж поетом став.

В той час у
Києві
панфутуристів
гармати
ревіли
і попав поет
до кімнати
Семенка набравшись
сміливости.
Договорились:
Семенко,
він
і Шкурупій
проти мистецьких назадників
хвороб
і

ЗОЗЕНДРОП*і*Й.

Так створився лівий фланг.
А коли зовсім прогнали Врангеля
розпочався штурм унд
дранґ.

6

Хто забуде
ті хвилі

буряні
коли в оточенні ще кількох
ходили вони на виступи
в свята і в
будні
й несли грамофон
з пластинкою Леніна?
Здавалося —
от розчиняться
до комунізму двері.
Тумбав комункульту „Гонг"
і спокійним рівним огником
у майбутнє стояв
„Семафор".
Неоклясики були зовсім хворі
й панфутуристи добру
вакцину
засаджували їм у
вену.
Голосно вірші
падали
на світову антену.
І його тонкий голос
хоч і запускав іноді півня
проте був схвильований і
поломенів.
О Зозé!..

7

Потім — новий
старт.
Почав у Йвана живіт

одвисать.
Попав Іван у
„Гарт".
От тобі й
старт.
От тобі й
Іван, —
ван —
ван —
ван —
а де ж твій, Іване,
барабан —
бан —
бан —
бан?
Бий, бий барабан?

РАДІОПЕРЕДАЧА ДРУГА

8

Тут починається казка
про Івашка
— дурашка
і душку
— хвильовушку.
Зрадив Семенка
і Шкурупія
багато було горя і
сміху
коли футурист Іван
до

„Вапліте"
загув.

Там сиділи українські езопи
мудрували
про кобеляцькі европи
од запа́лу
текли бородою слини та
олія
і почалась у футуриста Івана

ЗОЗЕНДРОП*і*Я.

Це ж смерть Семенкові
й Шкурупію —
„геть футуризм і Семенка!"
порішили всією ваплітою —
це футуризмові ка — —
юк.

9

Ми подали цей гео-біографічний вступ,
щоб ніхто очима не
лупав —
що воно за Іван
і з яких він морів і
стран.
А тепер починається
радіо-поема.
Хто хоче — спать збирайся,
а ми далі піде́мо.

ЗОЗЕНДРОПІЯ.

Що таке?
Це не менш як
якась окропія
бризнула
в серце поета
м'яке.

ЗОЗЕНДРОПІЯ?

Це така суспільна хвороба
що хоч кого
угробить.
Але хворіють на неї
ті,
що плетуться в самому
хвості
і другим дорогу перечіпають,
а за це —
Зозе́, о, зо-зе́ —
журавля в небі мають
(хоч вони думають, що
карася в руках).

ЗОЗЕНДРОПІЯ —

о
це
просто жах!

ЗОЗЕНДРОПІЯ —

це українська ефіопія —
така порода інтеліґентних людей
що свідомо чи психологічно
з відповідними теж людьми
зв'язана —
у них хата своя й мазана.
Наш Іван
захотів на свій власний хутір —
адже свій хутір
має кожний
Божий
тхір.
І почав жити самостійно з тих пір.

10.

Тих дядьків кумпанія була велика
і було не мало галасу там і крику,
і зміїного сику,
і левиного рику —
були солісти,
були хористи,
бо всім
хотілося їсти.
Ваплітовці добре розуміли
марксизм.
Це була чиста якась остовпія,
а по-науковому —

ЗОЗЕНДРОП*і*Я.

І побачив Іван
що він теж може
повіситися на старовинній
брамі
щоб збільшити України
драму —
все одно не дадуть повіситися,
хіба тільки, що обсиплеться штукатурка
з старовинної брами,
зате все ж залишиться
Українська
велика драма.
Забув Іван футуристичні
гасла,
забув Іван про
Рур,
і почав Іван
ідентично
славословити справжню
Українську
Курку.
Закудкудакав.
Пік раків
як зустрічався з Шкурупієм і
Семенком,
але Україна — понад
усе.
Покищо —
все.

Іван зробився правовірним хвильовенком
і полюбив з сметаною опеньки.

11.

Усе в снігу
моро - зу - зу . . .
Побілішала золота Зо - зе.
Я тягар на плечах несу
за голову дурну й чужу . . .
Сміється з мене Зозé.

12.

Я іду . . .
І не знаю я
куди я іду . . .
Замакітрилась голова моя.
У 20 років уже старуга
ном я
десь зникла Зозé моя.

13.

Виросло черево
вгрузла у плечі шия
зробила мене трухлявим деревом
ЗОЗЕНДРОПіЯ.

14.

Повз мене
проходить життя

повз мене ідуть
батальйони —
Скучно мені
бульйонно, —
до виття.

15.

Усе в снігу
а в душі в мене ні гу
гу . . .
Мороз зу - зу . . .
Зо-зе, зе-зе . . .
Побілішала золота Зозе́.

„АВАНГАРД"
10. XII. 28 р.

Шановний тов. Буровіє!

З приємністю отримав Вашого листа. Коли хочете всерйоз бути співробітником „Авангарду", — прохаю надіслати серйозних творів невеликого розміру: прози, віршів, статтів, прочитавши спочатку добре „бюлетень „Авангарду": в основному погодившись з нами... „Бюлетень" надсилаю. Туган-Барановський од „Авангарду" ніяких уповноважень не має і може навіть скомпромітувати „Авангард". Він це уміє. Ніяких груп „Авангарду" зараз в Москві мати не хочемо, крім окремих добрих співробітників до певної міри, чи зовсім близьких до нас. Співробітників затягайте, коли можете і схочете, але

в основі, щоб були згодні з конструктивними тезами і відповідно оформлювали (установка доцільности) матеріял.

Едвард Стріха може жити на наших сторінках, але ми самі до твору, що першим буде уміщений, дамо примітку без вихилясів, скромно роз'ясниви та й уже.

Отже, Тугана стримайте делікатно, коли він розійдеться зприводу „Авангарду", а то він поїхав і навіть нічого не сказав, а там від нашого імени щось думає закручувати.

№ І „Авангарду" вже в роботі, так що місце можна було б знайти в № 2 чи 3.

Всього найкращого. Напишіть свою думку про „Бюлетень".

Ваш В. Поліщук.

Пишіть на мою хатню адресу:
Харків, Пушкінський в'їзд № 6. кв. 9.

примітки

ПРИМІТКИ

Стор. 5

Портрет Едварда Стріхи належить мистцеві А. Івановій. Портрет був замовлений Едвардом Стріхою для вміщення в „Новій Генерації", журналі українських футуристів за редакцією М. Семенка, але не був уміщений. Уперше опублікований в „Арці" 1947, № 6.

Стор. 7

„Максимум вимагаємо — безліч дамо" видруковано в „Новій Генерації" № 3, 1927 р. разом з першими друкованими поезіями Едварда Стріхи. Твір був задуманий як пародійна стаття-маніфест, але редактор „Нової Генерації" Михайль Семенко вмістив його як лист до редакції.

Стор. 8

Латинський квартал — університетський район Парижу.

„Кобзар" Михайля Семенка був збіркою його поезій, написаних у роки 1910-1922. Виданий р. 1924. Наведений „вірш" Семенка — автентичний. Він уміщений останнім у „Кобзарі", закриваючи цикл „Решта", датований 1922 р. і, як і більшість віршів Семенка цих років, має завданням зруйнування традиційного уявлення про поезію і поетичну мову.

Стор. 9

Площа Рози Люксембург — один з трьох центральних майданів Харкова, тоді столиці Української совєтської республіки. Будинок ВУЦВИКу— Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету, формально найвищого органу влади в УССР, що тоді містився на сумежному з майданом Р. Люксембург майдані Тевелева.

Профи — професіонали. Утворено за зразком совєтського слова специ.

Гео Коляда — Грицько Коляда (1909), український поет і прозаїк, що вагався між плужанством, ваплітянством і футуризмом. Буревій ближче знав його, бо вони обидва жили в Москві.

Протиставлення Хвильовий — і Буревій базується більше на грі на значенні прізвищ-псевдонімів, ніж на якомусь справжньому контрасті ідеологій у ці роки. Розбіжності між ними існували давніше в питанні про ставлення до Европи і Росії (див. брошуру Буревія „Европа чи Росія" Москва, 1926). У 1929 р. Буревій співпрацював в „Літературному Ярмарку", що його душею був Хвильовий, а 1930 р. в редаґованому Хвильовим „Пролітфронті".

Стор. 11

„Пародези" — збірка пародійних віршів Едварда Стріхи під цією назвою була підготована до друку 1930 р., як підсумок усієї творчости автора, але заборонена совєтською цензурою — див. кліше листа Літконтролю на стор. 23.

Стор. 13

Сонет — вперше вміщений у „Літературному Ярмарку", кн. 8, 1929 р. Автор пародіює не стільки безпосередньо неоклясиків, скільки механічне поєднання їхніх

ритмів і окремих образів з традиційними мотивами народницької поезії і пристосування до „соціяльного замовлення" совєтської епохи. Саме тому з'являється тут навіть перифраз з Шевченкового „Ченця" („Кайдани брязкають... Москва... Бори, сніги і... Єнісей").

Стор. 14

П. Тичина — пародія на вступну поезію до Тичининої збірки „Соняшні клярнети" (1918), — „Не Зевс, не Пан, не Голуб-Дух". Вперше вміщено в „Новій Генерації" 1928, № 1.

ВАПЛІТЕ — Вільна Академія Пролетарської Літератури, заснована 1926 р. Миколою Хвильовим з програмою повноцінної української літератури, не орієнтованої на Москву і не підпорядкованої поточним політичним кампаніям. Організація об'єднала найкращих письменників Харкова, в тому числі й Тичину, але була зліквідована на вимогу комуністичної партії наприкінці 1927 року.

Нетеча — одна з трьох річок, що протікають у Харкові, найменша і найгниліша. Тут — можливо натяк на загальне політичне становище на Україні.

Картоплю чисту не доїв — натяк на поезію П. Тичини „Чистила мати картоплю", вміщену в альманасі „ВАПЛІТЕ" 1926 р. Поезія становила гострий протест проти системи, створеної совєтською владою на Україні, — в ім'я гуманізму.

Стор. 15

Доба деструкції — цей цикл починається поезією „Перший рік революції", що ввійшла в „Спеціяльно-музичну інтерлюдію" оформлення „Літературного Ярмарку" і там друкується в цьому виданні.

„Автопортрет" — вперше видрукований у „Новій Генерації" 1927, № 3. Як і весь цей цикл — пародіює український футуризм Михайля Семенка (1892-193?) і Гео Шкурупія (1903-193?). Близьким ідейно до футуристів був і поет Валеріян Поліщук (1897-193?), провідник групи „конструктивних динамістів", пізніше „конструктивістів".

Стор. 17

„Зозе" — вперше видрукований у „Новій Генерації" 1927 р., № 3. З незначними варіянтами повторено в „Літературному Ярмарку" 8, 1929.

Стор. 18

„На хвилі 3000 метрів" — уперше вміщено там таки. Автокоментар поета див. в „Автоекзекуції".

Стор. 21

„Порнографіза" — друкується вперше. Бувши пародією на словесне експериментування М. Семенка. вірш включає і елементи пародії на поезію П. Тичини „Гуляв над Тібром Рафаель" (1921, ввійшов в збірку „Вітер з України" 1924 р.), пор. у цій поезії: „Се сум се сон, лелію льо, льолюні я льолюні".

Стор. 22

„Марш „Нової Генерації" — друкується вперше.

Тактилізм — від слова тактильний — дотиковий. Мистецтво, що мало б впливати на почуття дотику. Інтербан, — очевидно, інтернаціональне барабанне мистецтво. В обох висловах можна вбачати політичні натяки на стан і ролю мистецтва в комуністичній державі.

Стор. 23

Доба екструкції. Якщо в попередньому циклі моменти політичної сатири були другорядні, а головну ролю грало літературне пародіювання, то тут радше політичні мотиви вибиваються на перший плян.

Екструкція — від латинського слова exstruo — будую, нагромаджую, накопичую.

„Ррреволюція" — вперше видруковано в журналі „Арка", Мюнхен 1947, № 6. Під виглядом пародії на надмірну революційність футуристів дається ідея переродження революції і переємність створеного нею режиму з дореволюційним режимом Російської імперії.

Ереб — у грецькій мітології місце вічної темряви в підземному царстві мертвих.

Вітте — граф Сергій Вітте (1849-1915), видатний політичний діяч Російської імперії в часи Миколи II, прем'єр-міністер російського уряду в 1905-1906 рр.

Стор. 24

„Партвивіска" — вперше друковано в „Новій Генерації" 1928, № 1. Вірш переростає пародію на футуризм і стає пародією на совєтську офіційну поезію 20-их років взагалі.

Чемберлен — Остін Чемберлен, англійський консервативний політик, у рр. 1924-1929 англійський міністер закордонних справ. Совєтська пропаґанда використовувала його ім'я як символ імперіялізму.

Стор. **25**

Европенки — слово, пущене в обіг К. Буревієм у його полеміці з М. Хвильовим у значенні українського провінціяла, що пнеться наслідувати зовні европейську цивілізацію, але не має нічого спільного з европейською культурою.

Стор. 26

„Плюйтеся райдугами в дах" — спершу видруковано під назвою „Гео Коляда" разом з поезією „П. Тичина" як одна з радіопародез у „Новій Генерації" № 1, 1928 р.

Про Коляду див. примітку до „Максимум вимагаємо — безліч дамо", ст. 222.

Твєрська — головна вулиця Москви, тепер вул. М. Горького.

Стор. 27

Ліф — лівий фронт, об'єднання російських футуристів у рр. 1923-1928, на чолі з Маяковським.

„Досвітньої нераматичности" — натяк на прозу Олеся Досвітнього (1891-193?), одного з найплідніших, але не найкультурніших членів ВАПЛІТЕ.

Стор. 28

„Танцюйте, читачі!" — вперше друковано в „Новій Генерації" 1928, № 5. Автокоментар до цього твору дивись в „Автоекзекуції". Проте твір цей становить собою передусім пародію не на Семенка, а на Маяковського, а тим самим на футуризм як заперечення особистого в поезії в маштабі всього СССР.

Стор. 29

в лоск — рос. дощенту.

Гомерезія — гомеричний сміх.

Стор. 31

Лазар — лірницький кант про Лазаря.

Стор. 34

Доба конструкції — третім віршем цього циклу має бути „Плягіятеза", що ввійшла в оформлення „Літературного Ярмарку". Завданням цього включення

мало бути, мабуть, те, щоб ця літературно-пародійна поезія прикрила надто виразне політичне вістря перших двох поезій, спрямоване проти оспівування совєтської індустріялізації.

„Будуйте радіостанції" — друкується вперше.

Стор. 36

„Дніпрельстан" — друкується повністю вперше. Уривок був опублікований в „Арці" 1947, № 6. Щоб провести цей вірш через совєтську цензуру, Стріха для збірки „Пародези" змінив його назву на: „Як „Нова Генерація" уявляє собі Дніпрельстан". Поскільки ця назва була вимушена, відновляємо тут первісну.

Стор. 37

Панашки — панахиди.

„Звенигора" — перший видатний фільм Олександра Довженка, що ставив тему історіософічного характеру, даючи образи України в різні епохи і, між іншим, заторкував і тему спорудження Дніпрельстану.

Стор. 39

Лівіше Ліфу — ввесь цикл, дарма, що він безпосередньо виразно спрямований тільки проти Семенка і його кола, вже не зміг побачити світу, крім однієї строфи з „Удаву й Держвидаву", що її Стріха включив у свою „Автоекзекуцію". Отже, ввесь цикл друкується тут уперше.

Стор. 40

Неужелі — рос. — невже.

Утка — рос. — качка.

УАН — Українська Академія Наук.

Стор. 41

Ереб — див. примітку до „Рррволюція".

Стор. 46

ВУСПП — Всеукраїнська Спілка Пролетарських Письменників, зорганізована 1927 р. комуністичною партією. Група пристосуванських письменників, використана для розгрому дотогочасних українських письменницьких організацій.

Держвидав — Державне Видавництво України.

Стор. 47

„Критика" — комуністичний літературно-критичний журнал (1928-1933). Її першим головним редактором був Василь Десняк-Василенко (нар. 1897 р.), скоро зліквідований, а в бібліографічному відділі однією з найактивніших постатей був Кость Довгань.

Головліт — Головне Управління в Справах Друку, — орган совєтської цензури.

Черняк — Євген Черняк, працівник харківського обкому й міськкому комуністичної партії в секторі культури й преси, з симпатіями до хвильовизму, знищений коло 1933 р.

Стор. 48

ГІЗ — російське державне видавництво.

„Хайль Семе" і далі — пародія на вірш Семенка „Автопортрет" (1919) з циклу „Дерзання. Кверофутуризм. Еротези. Поезофіри.", вміщений у його „Кобзарі", що звучав:

Хайль семе шкоми
Ихайль кохайль альсе комих
Ихай месен михсе охай
Мх йль кмс мнк мих мих

Семенко енко нко михайль
Семенко мих михайльсе менко
О семенко михайль!
О михайль семенко!

Стор. 49

Д Е З — державний електрозавод, одне з найбільших підприємств в тогочасному Харкові.

Стор. 51

Л и с т у в а н н я д р у з і в — автентичні листи Едварда Стріхи й Михайля Семенка. Два з цих листів були видруковані під цією назвою в „Новій Генерації" 1928, № 2 і 3, решта публікується вперше. Хоч Стріха не призначав цих листів безпосередньо до друку, проте вони становлять собою літературний твір, мавши завданням створити в уяві Семенка образ футуристичного поета-генія. Листи Семенка літературного характеру не мають, але потрібні для зрозуміння листів Стріхи і загальної ситуації. Чисто діловий характер мають дві включені в листування записки Дан Сотника, відомого майстра фотографії, що працював у редакції „Нової Генерації".

Стор. 55

У листі ч. 4 „клясичний сонет", — мабуть, „Я десять літ блукаю", що ввійшов до літературного оформлення „Літературного Ярмарку", а пізніше був включений до проєктованої збірки „Пародези". Чи він був справді посланий до журналу „Життя й Революція", що виходив у Києві 1925-1933 р. можна сумніватися.

Стор. 56

„А к а д е м і к" — себто член ВАПЛІТЕ.

„Оповідання з паризького життя" — про нього жадних відомостей нема.

Стор. 59

У листі ч. 6, ДВУ — Державне Видавництво України.

Стор. 60

У листі ч. 7 „Новый Леф" — журнал російських футуристів, що виходив 1927-1928 р. за редакцією Маяковського. Журнал, виправдовуючи свій неуспіх у читача, часом посилався на те, що він орієнтується не на широкого читача, а на фахівців. Звідси згадка про „спеців".

Панч — Петро Панч (нар. 1891), тоді член ВАПЛІТЕ.

Подорож за кордон, що про неї мова в цьому листі, не відбулася в той час.

Стор. 62

У листі ч. 8 згаданий автопортрет, репродукований на початку цього збірника. В дійсності портрет не був намальований самим Стріхою. К. Буревій взагалі не малював професійно.

„Меллеровський суд" — Вадим Меллер, один з найвизначніших малярів того часу, зокрема в театральному оформленні, головний мистець театру „Березіль".

„Паноптикум" — задуманий, але не написаний Стріхою твір „Паноптикум української літератури".

Стор. 65

Чужий — Андрій Чужий, укр. поет-початківець, що жив тоді в Москві. Його роман „Ведмідь полює за сонцем" був видрукований у „Новій Генерації".

Цей лист Семенко вмістив у „Новій Генерації", але відкинув його другу частину від слів „Ваша відповідь

на запитання", а натомість дописав свою. Наводимо тут цю Семенкову частину:

„Ви здивуєтесь — але я... але я... Я був у Харкові. Я був присутній на літературному диспуті й матеріяли про диспут опрацьовую для „НГ". Вважаю, що Ваша промова варта моєї думки про Вас.

Чому я не побачився з Вами? Чому я нікому не признався? На це є причина. Так сталося. Про все дізнаєтесь пізніше. Але що я дійсно був у Харкові — Вам підтвердить штемпель на конверті цього листа.

Чекаю на „Зозендропію". Чи вийде вона окремим відбитком? Добре було б вмістити мій портрет — незабаром я Вам вишлю фото.

Думаю запропонувати для „НГ" Вікторіну власного винаходу — літературну Вікторіну. Як Ви до цього ставитесь? Покищо опрацьовую оповідання, що ним хочу показати, як треба писати для сучасного чесного радянського читача. Думаю, що вдалося виконати завдання.

З радіопривітом

Едвард Стріха".

У листі ч. 9 вираз „Вапліте немає, є б. Вапліте" натякає на той факт, що ВАПЛІТЕ було розв'язане офіційно під тиском партії, але фактичні зв'язки його членів на той час ще збереглися.

Стор. 66

У листі ч. 11 „хуторянин чи академік з пасіки" — натяк на членів ВАПЛІТЕ, як і дальша згадка про організацію, що вже не існує.

Татлін — Владімір Татлін (нар. 1885 р.) близький до футуристичних кіл російський мистець-конструктивіст.

Володя Тренін — російський критик, учасник футуристичного руху років революції, згодом автор багатьох розвідок про Маяковського.

Микола Чирков — український критик і літературознавець, член українського літературного об'єднання СІМ (Село і Місто) в Москві, очолюваного К. Буревієм.

Шкловський — Віктор Шкловський, один з основоположників формалістичного напряму в російському літературознавстві, близький до кіл літературного „Лівого Фронту".

Стор. 68

ГАХН — Державна Академія Мистецьких Наук в Москві, пізніше зліквідована за далекість від марксизму.

Стор. 71

У листі ч. 13 „ті, що тепер існують не" — члени ВАПЛІТЕ.

„Один з твоїх геїв" — Гео Шкурупій. Другий Гео Коляда.

Стор. 72

Марія Олексіївна — посилання на кінцеві слова комедії Грібоєдова „Горе з розуму"; Марія Олексіївна символізує тут загальну думку суспільства.

Стор. 77

У листі ч. 14 згадано про друк „Будуйте радіостанції". Справді вірш не був видрукований.

У листі ч. 15 початок пошкоджений під час бомбардування в Харкові 1942 р.

Стор. 78

Веселовський — Александер Веселовський

(1839-1909), відомий російський літературознавець, автор твору „Три розділи історичної поетики (1898).

„Плужанські вінки з сонетів" — натяк на вінок сонетів члена „Плугу" Олександра Ведмицького (1894-193?) „На межі" (1927).

Стор. 80

Тези „Ми — за, ми — проти" — друкувалися як спеціяльна монтажна сторінка в „Новій Генерації".

МУР — Московський кримінальний розшук.

Стор. 81

Назва „О + О" — під цією назвою Семенко пропонував тепер умістити Стрішину „Зозендропію".

„Вальдшнепи" — сконфіскований твір М. Хвильового.

Стор. 83

У листі ч. 17 згадано „Аванґард" — орган В. Поліщука і його групи конструктивістів (1926-1929).

У „Літературній Газеті", скільки відомо, твори Стріхи не друкувалися.

Стор. 85

„Едвард Стріха про Едварда Стріху" — текст друкується повністю.

Стор. 89

„Швидкого розумом Ньютона" — перифраз вислову М. Ломоносова про здатність Росії народжувати видатних науковців.

Стор. 90

Армувчани — члени АРМУ, мистецького об'єднання, головно учнів М. Бойчука, що ідеологічно було спільником ВАПЛІТЕ в образотворчому мистецтві. Повна назва — Асоціяція Революційних Мистців України.

Стор. 91

„Це по-російськи називається „делать хорошее лицо" — в дійсності приказка не російська, а французька. Стріха натякає на російське походження тієї „Европи", що на неї ніби орієнтується Семенко.

Стор. 95

„Зозендропія" — вперше друковано в альманасі „Аванґард" 1929, № 3.

Стор. 100

Жирмунський — В. Жирмунський, російський літературознавець, що цікавився проблемами форми літературних творів.

Якубський — Б. Якубський (нар. 1889 р.), український літературознавець, автор книжки „Наука віршування".

Сосюр'янство — від прізвища Володимира Сосюри.

Стор. 101

Жиґани — рос. діялектне — шахраї.

Шмара — злодійське — повія.

Стор. 104

Палац на Етуалі — майдан Етуаль, в центрі Парижу.

Стор. 107

Пуанкаре — Р. Пуанкаре, президент Франції 1913-1920 р.

Вільгельм — Вільгельм II, імператор Німеччини в рр. 1888-1918.

Стор. 119

А ю - Д а ґ — гора в Криму, коло Гурзуфу. Назва буквально означає Ведмідь-Гора.

Стор. 120

Г о р а к т и в — новотвір Стріхи — актив гір, на зразок совєтського партактив.

Г а р п і ї — у грецькій мітології богині бур, жах морців і вихоплювачки мертвих.

Стор. 122

К о р д е — Шарльота Корде — 1793 р. під час французької революції забила Марата.

Стор. 124

А в т о к о м е н т а р до сцени переливання крови див. в „Автоекзекуції".

Стор. 126

Ж і л ь Б л я з — авантурник, герой роману тієї ж назви (1715-1736) Лесажа.

Стор. 127

М а й ф е т — Григорій Майфет, український літературознавець 20-их рр., що вивчав формальні елементи в композиції й стилі літературних творів.

Л е й т е с — А. Лейтес, починав у 20-их рр. свою діяльність як український критик, пізніше перейшов до російської критики.

Д о р о ш к е в и ч — Олександер Дорошкевич, історик української літератури, далекий від офіційного літературознавства.

К о р я к — Володимир Коряк, у ті роки провідний марксистський критик і історик літератури на Україні.

Стор. 129

Оформлення „Літературного Ярмарку". — Після офіційного розв'язання ВАПЛІТЕ провідна група цієї організації стала видавати формально позагруповий місячник „Літературний Ярмарок". Щоб надати різноманітному матеріялові єдности і щоб бодай у прихованій формі провести свою мистецько-політичну лінію, між творами, вміщуваними в місячнику, подавано „інтермедії", витримані в невимушено жартівливому тоні, але поважні суттю й тематикою. У кожному числі інтермедії оформлював інший автор. Кость Буревій — Едвард Стріха перейняв на себе оформлення 8-ої книжки альманаху, що жартома звалася 138-ою. Провідна тема його інтермедій — стосунки української і західньоєвропейської культури, але мимохідь зачеплено багато інших тем, як того вимагав стиль нібито незв'язаної балаканини, що в ньому здебільша були витримані інтермедії „Літературного Ярмарку".

Стор. 133

Ярмарком — так звалася жартома редакція „Літературного Ярмарку".

Телеграма Мазайла-Квача — пародія на українських мовознавців 20-их років. Прізвище належить одному з героїв комедії Миколи Куліша на теми українізації „Мина Мазайло", що тоді йшла в театрі „Березіль".

Стор. 134

Рудерман — автор напівофіційної погромної статті „Про „Нову Генерацію", вміщеної в журналі „Молодняк" 1928, № 3.

Рина Мазеніна — персонаж комедії „Мина Мазайло" М. Куліша, тип молодої міщаночки, полоненої ідеалом „вищого світу".

„Плуг" — альманах, орган спілки селянських письменників тієї ж назви (1922-1932).

А. Панів — Андрій Панів, поет, член цієї літературної організації.

Ф. Якубовський— Фелікс Якубовський, критик. Мається на увазі статтю Ф. Якубовського „По українських журналах" („Критика" 1928, № 3) і статтю Панова „Подорож до Москви" („Плуг" 1929, № 2), де між іншим згадано перші поезії Стріхи, вміщені в „Новій Генерації".

„УЖ" — Універсальний Журнал, що виходив у Харкові 1928-1929 р. під редакцією М. Бажана, Л. Ковальова і О. Мар'ямова і був фактично органом „Техномистецької групи А", що орієнтувалася на технічну інтеліґенцію.

Стор. 135

Сьома телеграма збудована на перифразах з поезій в прозі П. Тичини: „Все можна виправдати високою метою — та тільки не порожнечу душі. („Замість сонетів та октав"); „Іще в нас музики не досить" і „А іноді (Дніпро) — немов джентлмен'" („Живем комуною"). Ці цитати дають натяки на ідеї засудження терору і ствердження людяности, що виступають як провідні ідеї цих циклів Тичини, і в зв'язку з фразою „І в члени УАН я не піду" набирають гостро-політичного характеру засудження совєтської системи.

Кириленко — Іван Кириленко, типовий представник найбєзграмотнішого прошарку „пролетарської літератури", що саме тоді починав свою кар'єру, збудовану на нищенні „націоналістів".

„Можна купити й поета" — виразний політичний натяк. Пор. вище про Тичину і Академію Наук.

Стор. 136

Зелена Кобила — символ сенсаційної нісенітниці, розмови про все і ні про що. Зелена Кобила була взята провідною темою інтермедій другої книги „Літературного Ярмарку", де про неї висловилися в „дискусії" різні письменники, почасти перелічені далі в розділі „Момент найбільшого напруження". Тема Зеленої Кобили давала змогу кожному говорити ніби про все одразу, а тим самим розкинути деякі гострі політичні натяки поміж жартами й дотепами.

Рамзай Макдоналд — діяч англійської Партії Праці, у рр. 1929-1935 прем'єр англійського уряду.

Бріян — Арістід Бріян, в молоді роки соціяліст, у рр. 1925-1932 французький міністер закордонних справ.

Чан Кай-ші, інакше Чіянґ Кай-шек, у ті роки (1928-1931) голова китайського національного уряду в Нанкіні.

Стор. 137

„Арсенал сил" Гео Коляди — невдала спроба віршованого роману.

Стор. 139

Фальґ'єр і далі — французькі скульптори XIX ст., що брали участь в оздобленні паризької Великої Опери: Александр Фальґ'єр 1831-1900, Еме Мілле 1819-1891, Ежен Гійом 1822-1905, Франсуа Жуфруа 1806-1882 і Жан-Батіст Карпо 1827-1875.

„Сарай на Римарській" — опера містилася в Харкові до кінця 30-их років у малому приміщенні кол. Комерційного клюбу, на Римарській вул. ч. 21.

Стор. 140

„Живопис дев'ятого віку" — перебільшення. Невідомо творів українського малярства з IX ст.

Левицький і далі — Дмитро Левицький 1735-1822 і Володимир Боровиковський 1757-1825 — видатні майстри українського портрету. Через те, що вони здебільшого працювали в Петербурзі, їх часто хибно вважають за росіян.

Стор. 141

Петрицький — Анатоль Петрицький (народж. 1895), один з найвизначніших представників західньомодерністичних течій в українському малярстві (портрет, пейзаж, театральне оформлення, почасти графіка) 20-х років, Йому належала, зокрема, велика серія портретів українських письменників 20-х рр., пізніше, здається, знищена.

Бойчукісти — школа Михайла Бойчука (1882-193?), монументаліста, центральної постаті течії, спрямованої на творче відродження традиції українського середньовічного малярства і мистецької культури взагалі в синтезі з досягненнями сучасного західньо-европейського мистецтва.

Ніко Піросманішвілі — грузинський маляр-примітив, відкритий у 20-х рр. посмертно. Його споріднює з бойчукістами глибокий зв'язок з традицією середньовічного національного мистецтва. Тоді відбулася виставка його картин у Харкові в Домі Літератури ім. Блакитного.

Чаговець — Всеволод Чаговець, російський журналіст у Києві, українського походження.

Стор. 142

Оксана Павленко — учениця М. Бойчука. Праці з станкового малярства, фрески й декоративного мистецтва.

ВХУТЕІН — Вищий Художньо-Технічний Інститут у Москві (1926-1930), зліквідований за „формалізм".

Церковця Врубелева — Кирилівська церква в Києві з майстерними фресками Михайла Врубеля (1856-1910). Фрески датуються рр. 1884-1889.

Василь Седляр (1899-193?), Іван Падалка, Софія Налепинська-Бойчук, Антоніна Іванова, Олександер Довгаль (нар. 1904) — майстри школи М. Бойчука.

Дієґо де-Рівера (нар. 1886) — видатний майстер фрескового малярства, мехіканець. Можливо, що він дещо вплинув на учнів М. Бойчука.

Туґендхольд — Яков Туґендхольд, авторитетний російський мистецтвознавець (1872-1928).

Сідоров — проф. А. Сідоров, російський мистецтвознавець.

Стор. 143

Бучма — Амросій Бучма, тоді автор театру Леся Курбаса „Березіль" у Харкові.

Качалов — Василій Качалов один з провідних акторів Московського Художнього Театру, одним з двох провідників якого був Кость Станіславський.

Ільїнський — Ігор Ільїнський, провідний актор-комік театру Всеволода Меєрхольда в Москві, в 20-х рр. дуже популярний через його виступи в кіні.

Іван Северин (нар. 1871) — український маляр, ближчий радше до експресіонізму в своїх пейзажах.

Стор. 144

Іван Сенченко — український прозаїк, спершу член ВАПЛІТЕ, потім один з членів „ярмаркому" „Літературного Ярмарку".

Стор. 145

Мі-карем — франц., четвер третього тижня Великого посту.

„Огонь і рух" — цитата з „В космічному оркестрі" П. Тичини. Цитата може мати алюзійний характер, поскільки Тичинин цикл має темою оспівати суспільство, збудоване на гармонійних законах, а Буревій-Стріха застосовує цю цитату до Франції.

Стор. 149

Раїса Троянкер і ін. — автор зіставляє визначних письменників минулого з позбавленими значення третьорядними письменниками совєтської доби. Раїса Троянкер — близька до кіл В. Поліщука, авторка інтимно-любовних поезій кінця 20-х рр.

Паньків — прозаїк, сценарист, близький до кіл Поліщука.

Доріян Грей — „Портрет Доріяна Грея" — єдиний роман Оскара Вайлда (1891).

Стор. 151

„Салдацький патрет" Г. Квітки-Основ'яненка в дійсності не має нічого спільного з „Портретом Доріяна Грея", отже вся сцена має іронічний характер.

Стор. 154

„Перший рік революції" — цей „вірш" був пізніше включений автором у його збірку „Пародези".

Стор. 156

Афоризми стали улюбленим жанром декого з письменників того часу, бо вони легко можуть виступати як засіб Езопової мови. Багато афоризмів зібрано в збірці Валеріяна Поліщука „Козуб ягід".

Стор. 157

„Пиши про американців" — натяк на роман Олеся Досвітнього „Американці", позбавлений великої мистецької вартости (1924).

Чернеча Гора — коло Канева, де похований Т. Шевченко.

„Літературний Ярмарок" на цукрі не спекулює" — натяк на те, що письменники, скупчені навколо цього журналу, не мали наміру підсолоджувати дійсність у дусі офіційних норм, як це робили „пролетарські письменники".

Стор. 158

„За соціялізм, за щастя, поезію й музику — натяк на фразу Тичини в „Замість сонетів та октав" — „Соціялізм без музики ніякими гарматами не встановити".

Стор. 159

Мене-текел-фарес — по-арамейськи „полічено — зважено — поділено". За Біблією (Данила 5,25) напис, що з'явився на стіні, віщувавши загибель царства Валтасара, царя вавилонського.

Стор. 160

Іван Кулик — український поет, тоді член ВУСПП'у.

С. Пилипенко — байкар і прозаїк, тоді голова спілки селянських письменників „Плуг".

Юрій Яновський і Юліян Шпол (Михайло Яловий) — перед тим члени ВАПЛІТЕ.

М. Йогансен тоді член „техномистецької групи А", ні з 1905 р., ні взагалі не був комуністом.

Стор. 161

Чернов (Малошийченко) Леонід — український письменник, автор збірки оповідань „Сонце під веслами". Помер в 1931 р. від туберкульози. Чернов був близький до журналу „УЖ".

Чернов Віктор — провідний діяч партії російських соціялістів-революціонерів, що до неї до 1922 р. належав і Кость Буревій (від грудня 1917 р. — член Центрального Комітету). Після розколу партії 1919 р. Буревій очолив меншість її. Цим пояснюється дальша репліка Чернова: „Це зрадник".

Мих. Биковець — один з особливо провінційних учасників літературної дискусії навколо гасла Миколи Зерова „До джерел" світової літератури. Ім'я Биковця Хвильовий і Буревій використали у літературній дискусії 20-х років як символ провінціялізму. Див. статтю Биковця „Дискусія на літературному фронті", „Знання" 1925, № 13.

Стор. 165

„Іван Підкова, один з Грінченкових персонажів" —іронія з старої української літератури і з міри її знання на Заході. В дійсности Іван Підкова був Шевченковим персонажем.

Стор. 169

Д. С. Граділенко — графоман з села на Полтавщині, що видавав себе по черзі за різних видатних українських поетів.

„Плягіятеза" — була пізніше включена автором у проєктований ним збірник „Пародези". Вірш справді весь змонтований з рядків різних поетів, а джерела зазначені самим автором. Політичні алюзії, досить очевидні вже в рядку Шевченкового „Юродивого" (у Шевченка „Оці сатрапи-ундіра"), ще збільшуються дальшою заміною Лесі Українчиного „Я цар царів" на „Я раб рабів", що натякає на подвійну залежність — від українських комуністів, що самі залежали від російських комуністів.

Стор. 172

„Автоекзекуція" — вперше друкована в „Критиці" 1930, № 5, у розділі „Порядком самокритики". Хоч стаття — в силу конечної потреби — позбавлена тону безвідповідальної балаканини і хоч сам автор заявляє, що він уперше пише всерйоз і „скинувши свою машкару", що ця стаття „має зовсім інше настановлення і зовсім одмінний тон, ніж інші писання Стріхи" — все таки і в ній є елементи Езопової мови, властивої Стрісі. Насамперед, це виявляється в не позбавленій двозначности і алюзійности назві статті, а далі в солідаризації з найдурнішими заявами „пролетарських критиків" Овчарова, Сухино-Хоменка й Коваленка. Так, як в органі футуристів Стріха пародіював футуристичний стиль, так в органі „пролетарської" критики він пародіює стиль „пролетарської" критики, і однаково редактори в обох випадках не помічають цього. Особливої виразности набирає це пародіювання, коли автор після „самонищівної критики" заявляє: „Я ще не вмер. А коли й умру, то ще багато в нашій літературі залишиться стріхіянства". Але тепер маскуватися довелося сильніше, і цьому служить ввесь історико-літературний вступ, присвячений Гоцці, Меріме й Пруткову.

Стор. 179

„Современник" — впливовий російський літературно-публіцистичний журнал (1836-1866).

Панфутуристи — так називав себе Семенко і інші в рр. 1920-1925.

Стор. 180

Якобсон — Роман Якобсон, один з основоположників формалізму в російській історії літератури, тепер визначний американський лінгвіст і історик літератури.

„І полетів перший лист..." — цей лист був цитований у тексті статті. В нашому виданні див. Листування друзів, лист 1.

Стор. 183

„В одному з програмних віршів" — Стріха не згадує, що цей уривок з поезії „Удав і Держвидав", як і вся поезія, не був тоді ніде надрукований.

Микитенко — Іван Микитенко (1897-193?), провідник ВУСПП'у в той час, пізніше зліквідований НКВД. Мова йде про II з'їзд ВУСПП'у, що відбувся 26-31 травня 1929 р. в Харкові.

Стор. 185

„Бумеранґ" — видане 1927 р. одне число футуристичного журналу. Учасники — Семенко, Шкурупій і Микола Бажан.

„Зустріч на перехресній станції" — декларація футуристів, великою мірою спрямована проти неоклясиків, видана 1927 р. в формі розмови Семенка, Шкурупія і Бажана.

Стор. 194

Овчаров — Г. Овчаров, один з „пролетарських" критиків, що хотів зробити кар'єру на викритті „націоналістів".

Рокамболь — авантурник, герой дуже популярної в свій час серії романів „Подвиги Рокамболя" Понсона де Терая (1829-1871).

Стор. 195

Сухино-Хоменко — В. Сухино-Хоменко, комуністичний критик, співробітник ВУАМЛІН'у (Всеукраїнська Асоціяція Марксо-Ленінських Інститутів).

„Ярина Курнатовська" — роман у віршах Валеріяна Поліщука (1922).

Стор. 196

Коваленко — Борис Коваленко, центральна постать ВУСППівського руху в Києві.

Стор. 198

„Париж. 15 квітня 1930" — Кость Буревій справді ніколи не був у Парижі, отже, цей підпис теж належить до літературних містифікацій.

Стор. 199

Портрет Костя Буревія, вміщений тут, датується листопадом-груднем 1917 р.

Стор. 203

„Зозендропія" Михайля Семенка, що місциться тут як додаток, для порівняння з однойменною поемою Едварда Стріхи, була вперше видрукована в „Новій Генерації" 1928, № 4. Про обставини її появи див. у „Листуванні Друзів", листи 14 і 15 і „Автоекзекуція", а також лист, підписаний ім'ям Едварда Стріхи, але склade-

ний, очевидно, М. Семенком і вміщений у „Новій Генерації" № 5 за 1928 р. Чан-Жан, згаданий у цьому листі, містична особа. Поза тим Семенко вмістив у дальших числах „Нової Генерації" під ім'ям Едварда Стріхи свої поезії „Незрозуміло, кривдно — але факт!", „Реабілітація Т. Г. Шевченка. II. Без ікон і без трупів" і „Ми кидаєм пить не воду".

Лист Валеріяна Поліщука до Стріхи друкується тут уперше.

„Бюлетень" — летючка В. Поліщука, попередниця „Авангарду".

Туган-Барановський — Михайло Туган-Барановський, поет, близький до кіл В. Поліщука. Друкуватися почав у виданнях совєтської України з 1927 р.

історія однієї літературної містифікації

Юрій Шерех

ІСТОРІЯ ОДНІЄЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МІСТИФІКАЦІЇ

Літературна містифікація — не нове явище. Уже вживання псевдоніма є до певної міри літературна містифікація. Якщо до уявного прізвища твориться вигадана біографія, витворюється мітична персона з власним життям і стилем, припасованими одне до одного. Часто, але не конечно, стиль цей, а тим самим і весь характер новоствореного мітичного автора, набирає більш або менш виразного пародійного забарвлення. Особливо рясно таких містифікацій було в добу преромантизму й романтизму. Досить згадати такі широко відомі й різнотипні явища, як Оссіян, „Театр Кляри Газуль", супроводжений біографією „авторки"-„еспанки" і „Гузля" П. Меріме, почасти Пушкінові „Повісті Бєлкіна". За пізніший приклад — з особливо виразною пародійністю — може правити російський Кузьма Прутков, створений братами А. і В. Жемчужніковими й Ал. К. Толстим. Період бурхливої, так званої, „літературної дискусії" в середині 20-х рр. на Україні, яка була водночас і політичною дискусією, не проминув безслідно для пародійного жанру. Крім численних принагідних пародій на окремих авторів, він створив образ мітичного поета Едварда Стріхи.

Образ і діяльність Едварда Стріхи мають свої відмінні питомі риси, що відрізняють цього автора і від Газуль, і від Пруткова. Вони цікаві, поперше, тим, що Едвард Стріха зумів свої пародії подати так, що представники висміюваних ним літературних течій прийняли їх за чисту монету і — на великий скандал, собі на глум — вмістили їх цілком „всерйоз" у своїх журналах. Подруге, вони цікаві тим, що не обмежуються на літературній пародії, а заховують за нею жало політичної сатири, прихованого, але гострого виступу проти політичної системи на Україні, за що, в числі інших „злочинів", справжній автор Едварда Стріхи і заплатив трохи згодом своїм життям.

Сенсаційна діяльність Едварда Стріхи припадає на 1927-1930 рр. Спрямована вона була за прямою адресою проти українського футуризму, що його очолював Михайль Семенко, мавши в своїх руках місячник „Нова Генерація" (Харків, 1927-1931), і проти українського конструктивізму, що купчився навколо Валеріяна Поліщука і його альманахів „Аванґард" (Харків 1928-1929).

На початку жовтня 1927 р. Семенко одержує один за одним два листи від ніколи перед тим не чутого ним Едварда Стріхи. До листів додано чотири вірші під назвою „Радіотези" і статтю „Максимум вимагаємо — безліч дамо". На листах стояв штемпель Московської пошти, а внизу була додана оригінальна адреса „для листів, телеграм і гонорарів": Москва, Садово-Спасская 19, кв. 105, В. Й. Низнер, для Аді".

Не підозріваючи нічого злого, Семенко друкує вислані вірші й статтю в своєму журналі, додавши від себе рекомендацію, як і звичайно в „Новій Генерації", дещо самореклямного харатеру. Редакція стверджує, що

вміщені твори Едварда Стріхи — зразкові: футуристичні, оригінальні й досконалі!

Семенко вітає в цих творах „деструкцію" і пише поетові — „для Аді": „Ваші вірші справили на мене враження як на поета і поставили в тупик мене, як редактора", додаючи: „Пришліть ще кілька *конструктивних* віршів, коли вони вам вдаються". Лист він кінчає питанням: „Взагалі, що ви за людина? Це питає редактор, бо незручно ж адресувати „для Аді".

У відповідь на вимоги Семенка зроджується автобіографія Едварда Стріхи й „конструктивні" вірші. Перший нарис автобіографії маємо в листі Едварда Стріхи з 4 грудня 1927 року, але коротка схема не задовольняє автора, і він використовує її як сюжет „автобіографічної" поеми „Зозендропія". Об'єкт висміювання в поемі — вже не тільки футуризм Семенка, а й ціла совєтська пристосуванська „романтична" література того часу, що в ній Европа „розкладається", пролетаріят бореться за своє „визволення", а всі ці штампи оздоблені солідною дозою еротики. В поемі є і екзотика царської сибірської каторги, і „розкішні" російські князі і графи, і „сліпучий" паризький бо-монд, і обдурення царської охранки, і оспівування „ррреволюції", і демонічні чекісти, і червоний і білий терор — аж до щасливої розв'язки — одруження безстрашного чекіста Стріхи-Стрішинського з чарівною графівною Зозе Пхутюр'є, яка перед тим була вчинила за намовою князя Подлецова замах на страшного чекіста і з якої тепер випомпували блакитну аристократичну кров і влили червону пролетарську.

Тоді ж Едвард Стріха береться за писання „конструктивних" віршів — присвячених „радянському будівництву". А тим часом Семенко друкує дальші Стрі-

шині твори, в яких знущання з Семенка і його журналу робиться чимраз менше прихованим. Уже в своїй першій статті Едвард Стріха викладав свою програму досить недвозначно: „Ми можемо дати: ясність у голові, *легкість у голові*". А свої вимоги формулював так: „Ми вимагаємо: щоб усі ми були безсмертні (не ви, а ми). — Щоб на площі Рози Люксембург було поставлено пам'ятника М. Семенкові — ще за життя" і т. д. У поезії „Танцюйте, читачі" Едвард Стріха прямо писав:

Я весь у творчому екстазі.
Радійте до гомерезії,
Танцюйте на моєму Парнасі!
Регочіть від моєї поезії!

Але Семенко не реготав, а брав усе за справжню монету.

У редакційних примітках Семенко й далі вихваляв Стріху. Якомусь початківцеві він пише: „Едварда Стріху ви не перевищили . . . Пишіть так, як Едвард Стріха, тоді будемо друкувати". „Зозендропію" Семенко приймає до друку, а її авторові пише: „В „Зозендропії" є елементи шедевру. Це раз. Подруге, безперечно, у вас там є ознаки *хорошої європейської школи*". Але коли „Зозендропія" була вже в друкарському складі, вибухає бомба. Хтось оповідає Семенкові, хто ховається за Едвардом Стріхою і наскільки пародійна вся творчість Стріхи. На честь Семенка треба сказати, що він не розгубився. Щоб урятувати становище, він сам починає писати під прізвищем Стріхи. Він починає зі свого непародійного варіянту „Зозендропії", а далі з числа в число друкує підробленого Едварда Стріху — власні твори під прізвищем Стріхи. Нарешті, коли він вирішив, що враження пародійности

затерто, він удається до нового трюку, щоб припинити гру: він повідомляє, що Едвард Стріха трагічно загинув, упавши десь на Мурмані з скелі, друкує некролог і лист за підписом Олени Вебер, нібито вдови поетової, — де вона просить надсилати їй матеріяли до біографії небіжчика Стріхи.

Але Стріха не хоче так легко померти. Він протестує, він заявляє, що він живий — і новий притулок він знаходить в „Авангарді" Валеріяна Поліщука, який друкує „Зозендропію", не помічаючи, що вона такою ж мірою спрямована проти нього, як і проти Семенка, зокрема в сцені переливання пролетарської крови графівні Пхутюр'є прямо пародіює відповідну сцену віршованого роману Поліщука „Червоний поток".

„Зозендропія" одначе викликає цілу бурю не тільки серед прихильників Поліщукового „спіралізму", а і в офіційних комуністичних колах. Овчаров, Коваленко і інші критики офіційно-„пролетарського" стилю обзивають Стріху „бульварним героєм", „патологічним суб'єктом", „обержуліком", „крикливим міщанином", „оскаженілим дрібним буржуа" тощо. Причина була та, що „Зозендропія" була ляпасом не тільки футуризмові, а всій „пролетарській" літературі. Безжально викрила вона вульгарну, примітивну суть цієї літератури, її безпорадність, неоковирність, рабську залежність від „політграмоти". У суті речі маска Едварда Стріхи була подвійна: він маскувався під футуриста, щоб пародіювати футуризм; але саме пародіювання футуризму було маскою в висміюванні всієї щиро-совєтської літератури, а через неї і совєтського ладу. Це був час, коли були спалені „Вальдшнепи" Миколи Хвильового і розгромлено Вапліте, а опозиційні течії української літератури мусіли пе-

реходити в УСРР до Езопової мови. Одним з провідних майстрів Езопової мови й в стає Стріха. Уже його „Партвивіска", яку Стріха вимагав прибити на будинку ЦВК в Харкові, була не тільки пародією на вірші Маяковського про партквиток, а й сатирою на упривілейованість комуністичної партії:

Зробіть мені квиток партійний:
Навдовжки — кілометр,
Навширшки — кілометр,
І напишіть червоним на вогні:
Це — Стріха Едвард —
рядовий
загонів геніяльних
геній.
. . . . . .
І
напишіть:
Умре він радо
За владу Рад Всесвітню.
І смерть
І сміх...

Одного рядка „І сміх" було досить, щоб відкрити політичну настанову Едварда Стріхи, якби навіть не звертати уваги на пародійність цілости. Не меншою „вилазкою" був вірш „Ррреволюція", де, граючи словами *революція — еволюція*, автор натякав на те, що революція нічого не дала і в країні панує такий же режим, як і за царату.

1929 р. Едвард Стріха знаходить собі новий притулок у „Літературному Ярмарку", де оформлює своїми „інтермедіями" восьму книгу. Цей журнал був спробою групи М. Хвильового пристосуватися до нових обставин посиленої цензури й переслідувань після вимушеного

„саморозпуску" Вапліте. Журнал цей був проголошений позагруповим і друкував тільки мистецькі твори, а не статті чи рецензії. Одначе між друкованими мистецькими творами редакція містила ніби жартівливі коментарі до цих творів, написані в формі балаканини про все і ні про що. І тут, між багатьма жартами, культивувалися й дуже ущіпливі натяки літературного і політичного характеру.

Інтермедії Едварда Стріхи мали особливо багато дотепних і гострих місць. Вони були об'єднані сюжетною лінією, що ніби пародіювала побоювання Заходу перед комунізмом, а в суті речі говорила про потребу зв'язку України з Заходом. Ішлося про те, що дружина Стріхи, богоподібна Зозе, живши в Парижі і бувши обраною першою красунею, кинула з колісниці під час карнавалу в юрбу сотні примірників „Літературного Ярмарку" з метою популяризувати українську літературу на Заході. За це її обвинувачено в ширені комунізму, але на грандіозному судовому процесі вона скорила всіх своєю красою і — весь Париж закричав „Хай живе українська література", а кабінет Пуанкаре мусів податися до димісії. На цьому безглуздо-дотепному тлі розсіяні цікаві вигадані інтерв'ю з Пікассо, що нібито визнає українське малярство школи М. Бойчука за найцікавіше в світі, з Б. Шов, що визнає залежність англійської літератури від української, бо сюжет „Портрету Доріяна Грея" ніби повторює сюжет „Солдатського портрету" Г. Квітки-Основ'яненка, з А. Барбюсом, де автор глузує з незнання Заходом української літератури. Іскристі, дотепні й злі сцени й репліки процесу порушують низку злободенних питань літературного і політичного характеру і вражають своєю сміливістю. Для ілюстрації наведу приклади з афоризмів

Стріхи і з його вірша „Плягіятеза", включених в інтермедії.

Серед афоризмів аполітичного характеру ми знаходимо і такі політично-забарвлені, як „Не вір пролетаріятові, коли він буде говорити, що ти не пролетарський письменник", програмове в ті часи початку переслідувань письменників гасло „Не хвилюйся", а надто заклик до власного, самостійного курсу в умовах совєтської системи в афоризмі: „Коли їдеш в авті, то пильнуй, щоб шофер завжди тримався правого боку, але сам можеш схилятися і на лівий бік". Вірш „Плягіятеза" майстерно склеєний із окремих рядків, узятих з різних найпопулярніших поезій українських письменників XIX і XX сторіччя. Але його пуант у розмові з приводу передостанніх рядків:

Я —
цар царів.
Я — сонця син могутній.
І ось мої сатрапи-унтера.

Перші три рядки взяті з поезії Лесі Українки „Напис в руїні" (1904) і формально стосуються до часів стародавнього Єгипту. Останній рядок узятий з поеми Т. Шевченка „Юродивий" (1857) і формально стосується до часу Миколи І в Росії, змальовуючи поліційний режим епохи. Уже зіставлення цих рядків у вірші, опублікованому 1929 р., досить красномовне і проєктується на коментарем. Автор вірша питає в свого уповноваженого: сучасність. Та це ще підкреслене дальшим діялогом — „Правда, геніяльно?" Той відповідає: „Прекрасний вірш. Тільки з ідеологічного боку... Оте „цар царів" дисонансом звучить". І тоді автор завершує дискусію фразою: „А це можна поправити на „раб рабів". Коментарі до

цієї характеристики становища українця в ті часи — зайві. Він названий рабом українських комуністів, що були й собі рабами комуністів Москви.

Виступ у „Літературному Ярмарку" був останнім вільним виступом Стріхи. Його спроба видати 1930 р. книжку "Пародези" не вдається. Дарма Едвард Стріха пише передмову, де твердить, що його пародії спрямовані тільки й виключно проти футуризму. Дарма він назву поезії „Дніпрельстан" замінює на „Як „Нова Генерація" уявляє собі Дніпрельстан". Цензура (Головліт), повертаючи видавництву рукопис „Пародез", пише: „Повертаючи при цьому книжку Едварда Стріхи *„Пародези"*, Сектор Літконтролю рекомендує видавництву не видавати її. Зав. Сектору Літконтролю Н. Калюжний".

1930 р. Едвард Стріха змушений, лишивши пародійний тон осторонь, виступити в офіційно-партійному журналі „Критика" (1928-1931, Харків) з самокритикою. В силу конечної потреби автор відходить від тону безвідповідальної балаканини, заявляє, що він уперше пише всерйоз і „скинувши свою машкару", що ця стаття має зовсім інше настановлення і зовсім одмінний тон, ніж інші писання Стріхи", і закінчує статтю словами: „Завжди, коли наша марксистська критика буде бити „стріх", винищувати в нашій літературі стріхіянство, мої гарячі симпатії будуть на боці такої критики". До цього треба додати, що стаття відкривається широким вступом з історії пародійного жанру в світовій літературі, зокрема — Гоцці, Меріме, Прутков. А все таки, всупереч усьому, і тут проглядає старий Стріха, і чим ближче читач до кінця статті, тим сильніше враження, що він має справу з пародією теж, тільки на новий об'єкт — на стиль офіційної комуністичної критики. Насамперед це виявляється

в не позбавленій двозначности й алюзійности назві статті — „Автоекзекуція", а далі в солідаризуванні з найтупішими заявами „пролетарських критиків" Овчарова, В. Сухино-Хоменка й Б. Коваленка. А особливої виразности це пародіювання набуває, коли автор після „самонищівної самокритики" заявляє: „Я ще не вмер. А коли й умру, то ще багато в нашій літературі залишиться стріхіянства".

Одначе в цьому письменник помилився. Це був останній виступ Едварда Стріхи. Дальша біографія Едварда Стріхи — це біографія тієї особи, що ховається за маскою цього поета. Це був український письменник, публіцист і політичний діяч чималого формату — Кость Буревій. Біографія Костя Буревія заслуговує на окремий розгляд. Тут можна дати лише уявлення про її загальний характер. Буревій народився 2 червня 1888 р. на північно-східніх межах української етнографічної території — в с. Велика Меженка на Вороніжчині, в родині селянина. Від 1903 р. до 1922 р. його життя поглинене діяльністю в партії (російських) соціялістів-революціонерів. Тут і праця серед селян, і праця серед робітників, участь у терористичній діяльности (замах на воронізького губернатора), кількаразові арешти й заслання, проживання під чужим прізвищем, безліч напружених і ризикованих ситуацій. На 4-му з'їзді партії (грудень 1917) Буревій стає одним з членів ЦК партії. Він є одним з організаторів надволзького повстання, але далі відмовляється діяти спільно з Колчаком, що спричиняє розкол партії. Буревій очолює меншість, що йде радше на компроміс з совєтською владою, а після розпаду цієї групи (1922) відходить від політичної діяльности. Тільки від цього часу починається його участь в українському культурному

житті. Він пише роман „Хами", низку ревій, що найвідоміші з них були „Опортунія" і „Чотири Чемберлени" (виставлені 1931 р. в провідному театрі України „Березіль", Харків).

В роки своїх виступів у ролі Едварда Стріхи Буревій пише свою трагедію на тему з історії України — „Павло Полуботок". У змалюванні долі українського полковника початку 18 стол. Полуботка, що був противником автономістичних заходів Мазепи і сподівався найкраще оборонити права України в союзі з Росією, але був ув'язнений Петром I у Петропавлівській фортеці, де й помер, К. Буревій можливо знаходив елементи паралелі з своєю діяльністю в оточенні російських політичних партій. Провідною ідеєю трагедії „Павло Полуботок" було твердження, що воля України здобувається не компромісами з Росією, а „міститься на кінці шаблюки". Є тим більше підстав уважати цю ідею за висновок, зроблений Буревієм з досвіду власного життя, бо трагедію писано явно для самого себе, — не могло бути жадної надії, щоб вона могла бути видана або виставлена в совєтських умовах.

Про еволюцію Буревія в цьому напрямі свідчить і історія його стосунків з М. Хвильовим, автором гасла для українського культурного життя „Геть від Москви! Орієнтація на Европу". 1926 р. в брошурі „Европа чи Росія" Буревій заперечував проти цього гасла. Заперечував він це гасло почасти з практичних міркувань, — через те, що українська молодь, як правило, не знала европейських мов, а тому гасло про відмовлення від російської культури означало б для неї ізоляцію від усякої культури; але також і з принципових міркувань, бо тоді Буревій думав, що европейська література розкладаєть-

ся, а російська виходить на передове місце. Тому для свого покоління Буревій кидав гасло орієнтації не на Европу, а на Росію, хоч і застерігав, що ,,перед слідуючим поколінням одчиняться інші, свої обрії, своїх пісень, воно співатиме й само за себе вирішуватиме питання про шляхи розвитку української літератури". Та вже скоро по тому погляди Буревія змінюються. Він співпрацює з Хвильовим у ,,Літературному Ярмарку" і пізніше в ,,Пролітфронті", а його, чи то пак Стріхи, інтермедії в ,,Літературному Ярмарку", як ми бачили, не випадково присвячені саме темі Хвильового — зв'язкам української літератури з Заходом.

Закінчення біографії Буревія-Стріхи було закономірно зумовлене цією еволюцією його поглядів. Уже від 1932 р. ні одне видавництво не ризикує його твори публікувати, хіба під непрозорими псевдонімами. Письменник тяжко бідує, постійно міняє адреси. Восени 1934 р. його заарештовують, а 15 грудня 1934 р. розстрілюють разом з групою інших українських письменників і діячів, зв'язавши цю акцію з відплатою за вбивство С. Кірова Пародія показалася занадто небезпечним жанром в умовах 30-х років в Совєтській Україні.

Мені лишається відповісти на питання, чому — принаймні формально — Стріха головним об'єктом своїх пародій вибрав український футуризм. Течія ця не була органічна в українській літературі. Футуризм, як правило, був зв'язаний з урбанізмом. Але цієї передумови фактично бракувало в дореволюційній Україні. Великих міст було мало, а українська стихія в них не вибивалася на поверхню. Тому український футуризм мав переважно характер наслідування чужих, головне російських зразків, і не створив якоїсь школи. Послідовним прихиль-

ником і проводирем його був Михайль Семенко (нар. 1892), „український Маяковський", на довший чи короткий час до нього приєднувалися інші, як от Г. Шкурупій, В. Поліщук, М. Бажан, Л. Недоля тощо, але вони здебільшого скоро відходили від Семенка й течії в цілому. Сам Семенко не виявив органічного розвитку. Він почав наслідуваннями кварняно-кабаретного еґофутуризму Ігоря Сєверяніна в суміші з інтонаціями українських модерністів, ба навіть символістів з Галичини. Такі є його передреволюційні циклі „Дерзання", „Кверофутуризм", „Еротези", „Осіння рана", „П'єро кохає", „П'єро задається" та „Paysages intimes". Від 1919 р., коли еґофутуризм Сєверяніна став анахронізмом у совєтських умовах, Семенко переключається на позиції, ближчі до В. Маяковського, — такі є його твори типу „Товариш сонце", „Поема повстання", „Каблепоема за океан". На цей же час припадають такі його твори, присвячені глузуванню з традиційного уявлення про поезію і розкладові слова, як „Поезомалярство" або вірш, що читається:

Понеділок
Вівторок
Середа
Четвер
П'ятниця
Субота
Неділя.

Зібравши свої писання в збірці, демонстративно названій „Кобзар", порядком полеміки крізь роки з Шевченком, Семенко сам поставив до них мотто: „Створене уже не належить тобі". В роки „Нової Генерації" Семенко йшов ще далі в напрямі прозаїзації мови, в напрямі

оспівування техніки і обслуговування офіційних політичних кампаній.

Для Буревія, що саме виступав проти європеїзації української літератури *на словах,* Семенко й його журнал були вдячною темою. Бо, багато говоривши про Европу, Семенко справді її з перших рук не знав. З другого боку, ніде в тогочасній українській літературі не виступав так виразно дух конформізму супроти совєтської системи, бажання стати їй на послуги навіть у дрібному, як у Семенка. Отже, тут Буревій знаходив якраз те поєднання провінційности з пристосуванством, що давало йому змогу в формі літературної пародії висловити бодай у натяках і свої загальні політичні симпатії і антипатії. Та, як ми бачили, сатира Стріхи дуже скоро переросла рамки футуризму.

Тепер, у перспективі понад двох десятиріч, одначе діяльність Семенка теж не уявляється так безнадійно. Хоч кількісно в його поезії переважають безвартісні й наслідувальні твори, але є і дещо свіже й оригінальне. З другого боку, не підлягає сумніву, що в русі, який орієнтував українську літературу на Захід, український футуризм не може претендувати на таке місце, яке має ідеолог цього руху М. Хвильовий, або найповажніші представники цієї течії серед письменників — неокласична школа на чолі з Миколою Зеровим, або Валеріян Підмогильний і Аркадій Любченко з їх орієнтацією на французьку літературу (і знанням її), або В. Домонтович з його інтересом до німецької літератури, або письменники — члени „Техно-мистецької групи А" (М. Йогансен, Ю. Смолич та інші) з їх орієнтацією на англійську фабульну новелю. Але своє скромне місце в цій течії, на її фланзі, мали й Семенко й Поліщук, орієнтуючи

українського читача хоч почасти в деструктивно-формалістичних і конструктивістичних течіях Заходу, правда, здебільшого через призму російського футуризму й конструктивізму. Відповідну оцінку цьому фактові дали зрештою органи совєтської безпеки, що заарештували в середині 30-х років і Семенка, і Поліщука, після чого вони обидва безслідно зникли.

Жовтень, 1953 р.

Ця стаття друкується тут у скороченому вигляді з вилученням цитат із віршів, які подані в цій книжці. В цілості автор виголосив цю статтю, як доповідь англійською мовою, в Колюмбійському Університеті в Нью-Йорку. В повному вигляді стаття була видрукована в науковому журналі — "The American Slavic and East European Review" за лютий 1955 р.

З М І С Т

Ст.

Максимум вимагаємо — безліч дамо 7

Пародези

Доба неоклясики

Сонет 13

Тичина 14

Доба деструкції

Автопортрет 15

Зозе 17

На хвилі 3000 метрів 18

Порнографіза 19

Марш „Нової Генерації" 20

Доба екструкції

Ррреволюція 21

Партвивіска 22

Плюйтеся райдугами в дах 26

Танцюйте, читачі 28

Доба конструкції

Будуйте радіостанції 34

Дніпрельстан 36

Лівіше Ліфу
Кошмаролізація 39
Пейзанела 42
Зустріч на перехресній станції 43
Удав і Держвидав 46
Листування Друзів 51
Едвард Стріха про Едварда Стріху 85
Зозендрóпія 95

Оформлення „Літературного Ярмарку"
Біографія Едварда Стріхи 131
До книги тридцять восьмої 133
Інтермедія перша 147
Спеціяльно-музична інтерлюдія 153
Монолог Едварда Стріхи 156
Момент кульмінаційного напруження 158
Епілог 168
Автоекзекуція 173

Додатки
Михайль Семенко. Зозендропія 203
В. Поліщук. Лист до Едварда Стріхи 217
Примітки 219
Юрій Шерех. Історія однієї літературної містифікації 249

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ
„С Л О В О"

Едвард Стріха

„ПАРОДЕЗИ"

Стаття і редакція *Юрія Шереха*
Оригінальне оформлення *Я. Гніздовського*

Дорогий Читачу!

Посилаємо Вам книжку пародій та історію Едварда Стріхи (Костя Буревія) з пропозицією придбати її до Вашої бібліотеки. Книжка ця видана обмеженим накладом і тому кожен примірник має для нас вартість.

Просимо вислати за неї суму т р и д о л я р и, або повернути її видавцям.

Якщо Ви її прочитаєте, наше Видавництво хотіло б знати Ваші думки про цю книжку та про її видання.

Гроші за книжку, а також листи і побажання просимо спрямовувати на адресу:

OKSANA SAPOROWSKA
146 E. 98th St. Apr. 6
New York 29, N. Y.